శ్రీధరాయనమః

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.

172

పీఠిక.

(:*:)

1. ఈగ్రంథమును వక్కలంక పాటిలింగనామాత్యుఁడు రచియించెను. ఇతనితల్లి నరసమ్మ. తండ్రి వేంకటపతి. తాత చిట్టయ్య. హరిత సగోత్రుఁడు. ఆపస్తంబసూత్రుఁడు. శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధవిచిత్రశృంగారకవితా వైభవుండు. ఈకవితన యౌవనమునందు "మదనమోహినీ విలాసమును" ప్రౌఢిమదశయందు "సూరతనయాపరిణయమును" ఆవెనుక "విద్యుత్ప్రభావిలాసమును యక్షగానముగాను దరువాతయిరువది యేండ్లప్రాయమున ప్రబంధమును వ్రాసినట్టవతారికయందలి 16 మువలనఁ దెలియుచున్నది. ఇక్కవికృతకృతులలో విద్యుత్ప్రభావిలాసము దక్క తక్కిన గ్రంథములిలవెలయుచున్నవి. సూరతనయాపరిణయ మను మేమిమధ చెన్నపురమునఁ "ప్రాచ్యభాషాలిఖితగ్రంథసమ్మతి భండారము" (ఓరియంటల్ లైబ్రరీ) లోఁ జూచితిమి.

2. ఉత్తరరామాయణము, ఉత్తరహరివంశములోనగు గ్రంథములవలెనే యీగ్రంథము "ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము" అని వాడఁబడుటవలన పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమొకటియున్నట్లు "ఉత్తర" శబ్దముచెప్పకయజెప్పుచున్నది. లోకమునందంతటఁ బ్రశస్తమయియున్న శంకరకవి హరిశ్చంద్రపద్యకావ్యకథను పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది. అదియనఁగా, గాధిపుత్త్రుని చలముపట్టి త్రిశంకుపుత్త్రుని రాజ్యపదభ్రష్టునిఁ జేయఁబూనినది మొదలుపెట్టి చివరకునతఁడు తిరిగివచ్చి పరిపాలనముచేసి మరల రాజ్యమేలు వఱకునుగల కథను పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా గ్రంథములవలనఁ దెలియఁబడుచున్నది. తర్వాత హరిశ్చంద్రుని పూర్వవృత్తాంతములను దెలుపుకథయంతయు నుత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానముగా నెన్నఁదగియున్నది.

3. ధర్మజుఁడరణ్యవాససంశీలుఁడైయుండు టి మార్కండేయముని చే హరిశ్చంద్రచారిత్రముఁ దెలుపఁబడినట్టు మార్కండేయపురాణమువలన స్పష్టము. పూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును శంకరకవి ద్వైయిదాశ్వాసములుగ ... ముగ... ...నుఁడు. ఇది "నెల్లూరికావ్యము" అనఁబడుచున్నను, ని "నాచ... శ ... బ్రౌఢ్యమున ... యఁ జేయ ... కథము ...

... వేయుపద్యములు కుఁగా ...య ఈ... ...

మునే, వీరశరభేంద్రుఁడను మఱియొకకవియైదాశ్వాసములుగల వేఱొండుపద్య
ముగా వ్రాసియున్నాఁడు. ఈప్రబంధము "కంచికావ ము" అనివాడఁబడు చున్న
ట్లును, దీని "కంచిశరభయ్య" వ్రాసినట్లును, యిందు ందాపుగా 1050 పద ము
లున్నట్లును .. ణ్యమునందే వ్రాయఁబడియున్నయవి. ఇది, యోరియంటల్ లైబ్ర
యందున్నయది. ఇంతియగాక యీపూర్వహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును "గౌరనమంత్రి"
షుమారు 5400 పాదములుగల ద్విపదకావ్యముగాను; ధనాల దేవరాజనాయు
గ్రిణి 859 సంవత్సరమున వాక్యగ్రంథముగాను; కందుకూరువీరేశలింగము పంతు-
గారు గద్యప త్మకమగు "సత్యహరిశ్చంద్రనాటకము" గాను, పేరుతెలియనిమ
యొకరు "హరిశ్చంద్రచరిత్రము" అనికొంతకథవచనరచనగాను, మఱికొందఱు
గానములుగాను వ్రాసియున్నారు. ఈపూర్వహరిశ్చంద్రకథను సంధించి వసుచ
కారుఁడగు బట్టురామరాజభూషణుఁడు "హరిశ్చంద్రనళోపాఖ్యానము" అను
శ్లేషకావ్యమును వ్రాసియున్నాఁడు. వెండియు నడిదము బాలభా ్కరకవిత నూభ
డగుసూర కవి ప్రణీతంబై 'పి వసుచరిత్రము, పాణింథమము' అని పేర్కొనఁబ
"కవిజనరంజ .." అనుమహా బంధమునందుఁ జంద్రమతీవివాహ చరిత్రమును
త్రముగూర్ప బడియున్నది. ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానమును జంద్రశేఖరుఁడను
క దకావ్యముగాను, మాణి కొమాండూరు అనంతాచార్యులవారు"
హ ంద్రకథ" యనుపేర, వచనముగానువా సియున్నారు.

4. ఇయు త్తరహరి ంద్రప కావ ముదాదాపుగా 670 పద్యములుగలి
ంసఁగ లనొప్పి నాలుగాశ్వా ములు శోభిలుచున్నయది. వీనిలో మొదటి
సము ందు హరిశ్చంద్రుఁడు చక్ర ర్తియయ్యెకుఁ గారఁ మును తెలుపఁబ
. రెండవ శ్వాసమునందుఁ జంద్రమతీసతీగళ మంగళసూత్రముపరులకే
ను ట్టకయుండుటకుఁ గారణమును మిగులఁ జిత్ర గాలిఖియింపఁబడియున్నది.
డు యాశ్వాసము ందువస ర్తువ నమును, జంద్రమతీలీలో నవిహారమును
హా ము, హరిశ్చం డుమృగయాసక్తుండయి విచ్చేసి చం మతినిమయు
మ బునఁజూచి రించుటయును, మయునిచేఁ జం మతిహరిశ్చంద్రునకు వివాహ
ర్పఁ డుటయుఁ గుమారోత్ప త్తియులోనుగాఁగల కథలు గలిగియు యవి.
గూ సమునందుఁ జం మతీహరిశ్చంద్రులు పూర్వదేహంబు హా కాం
ల రా లోహితరాజను లవృత్తాంతంబును, కేదారగౌరీవ్రతమాహాత్మ
శక పబు లకూ రుం లో ంతు దైజన్మించుటయు, యముండు
లయి నై ్ర సేయు న ప్రకారంబును శ కా
హ డురాజ ం టయు లోనగు థ

ఇక్కడి కవితారచనానైపుణ్యముంబట్టినిఘంటుకర్తలగు మా బహుజ
తారామాచార్యులవారి "శబ్దరత్నాకరము" అనుతెలుఁగు ఘంటువు ందు,
చఁబడిన 6 తెగల కృతులలో నీగ్రంథమునాఱవతెగయందుఁ జేర్చఁబడియు
. అదిసరియనితోఁచెడి. ఈప్రబంధమందలి కథలించుకచిత్రములుగానున్ననుగో
స్ని స్ఖాలిత ంబులగు పడుచున్నవి. అవియనఁగా, రెండవ యాశ్వాసమందలి,
ద్యముతో "యావన" శ ప్రాసమునుగూర్చి విచారించుఁడు. యావనశబ్దము
యనపుడు "యవ్వనము' అనివకారద్విత్వమువలనఁ బ్రయోజనమగుపడదు.
మునందు వకారద్విత్వరహితమయ్యేనని బ్రాశభంగమ డి. అటులగాక
ద్విత్ సహితమయ్యేనేనిలక్షణవిరు ంబౌనని శంకవొడమెడి. 'తారుణ్యంయా
మే' అనిఅమరము ద్వితీయకాండ 2 9 శ్లోకమునందగుపడుచున్నది. "యా
వః యావనం" అనువిగ్రహమునుబట్టియు మఱియునప్పక యము ద్వితీయా
సమునందు వ్రాయఁబడిన "క॥యావనయాతకకౌస్తుభ। సావర్ణకయావరాజ్య
మహీ।దౌవారికశ ంబుఁ।దావుకొను ద్వితీయవక్రతమములుమొదలక॥"అను
మునుబట్టియు, పెం యుమనుచరిత్రము ప్ర మాశ్వాస నందలి, ఉ॥"యా
దు యజ్వాయుధసాధ్యుఁడునైకమనీయకౌతుక। శ్రీవిధికూఁ టుల్గొలిచిచేసినకూ
మిదమ్మసా।ఖా సహస్రైజింపసుఖులై ద డుల్లులుగా దే యు । దేవ
ల' సుపద్యముఁ యు, జీయు బిం , సూరనా క మగు ప్రి వ
మ్నము" పంచమాశ్వాసమునందు, క॥ విధి తిచే । ధావా జ్జమె
డఁగా టుడక । యావనపుఁజీ రంగొని।ధా జ వ త్రియలి పొ మనె
॥ అనునీపద్యముంబట్టియు, యా న బ్దమువకా ్వత హి గాన స
బు గుపడుచున్ననునిక్కవియా నశబ్దమును మ దు - ది త్వ హిత
గు 'వ్వరు- ఇవ్వన- నెవ్వగ" ననుపద లతోఁగూ ర్చిబ్రా న డు కా
్వసహి మగు దమ కవి య య నట్టుతోఁచుచున్నది. అట్టి... ధా
టనుమాకుఁ స్పష్టకుండుటచేద్విత్వరహితముగానే పా స నమందు యావ
మునుముద్రి ంచితిమి. కవికర్ణరసాయనమును ముద్రింపించి కొందఱుపండితు
హూంవయ శ్వాసము 13–18 పద్యములలో "సరసిజనే పా సఁ
య సం చూడఁగ' అ ను, "మహితయవ్వనమంథా మథి మై
యుస థు వకారదిత్వస ముగా 'యవ్వ ము" నిముద్రింపించి
రె బై వ్రాయఁబ లక్ష్య షు ముల ట్టియుక యుటయసంభావి
యూ పద ము ం 'దు వ్రత లడ '
తో ముఁబా

బ యన్నది. ఇచ్చట పాసభంగము గాననిది విచార్యము. ఇంతియ గాక చతుర్థా స 8 పద్యములోని పాసమును జూడుడు. సంజ్ఞాశబ్దముతో ప్రాజ్ఞ ము-అజ్ఞానము - సర్వజ్ఞము, అను శబ్దములు కూర్పఁబడియున్నవి. సంజ్ఞాశబ్దము బిందుపూర్వక "ం" కలిగి యుండవలయును. ఇట్టి బిందుపూర్వక శబ్దములతో బిందురహిత శబ్దము ... సముల జెల్లదు. "క॥ పొందింపవలయు నెలెడ బృందావనచారిపూర్ణ బిందు పాసం। బిం వరాత్మ ప్మక। నందనఁ జేకొనయెన దనందనుఁ డనఁగన్॥" అని అప్పకవీయము సలక్ష్యలక్షణమగుపడుచున్నది. ఈ నియమ మిక్కవికిఁ దెలియదనుటకు 8 పద్య ప్రాసమును బట్టి వెరువీయవలసియున్నది గాననిందుకుఁ గారణము ... ద ది. ఇ య గాక నిక్కవికొన్ని కొన్ని ... ములోను కార ... వ ... డు. ఎవ్వియనిన ద్వితీయాశ్వాసము 11 పద ము. తృతీయాశ ... ము ... లోనగు మఱికొన్ని చోట్లఁ దత ఉచు గఁగను ... నుచు న్నది. పైనుదహరించిన సంశయాంశములఁ దీర్మానించుటకు నాలుగైదు ప్రతుల జూచియుఁ ప్రయోజనమగుపడదయ్యె. మఱియు "పెళ్లి-మన - యోసమ్మా" లోనగు నప్రశస్త ప్రయోగముల చేతను "తింగు తింగున రాట్నంబు ... వ్వచుండె" మొదలగు ననియత ద్వి రేఫ వృత్తుల చేత నిక్కవిత్వము కళంకమును బొందుచున్నది.

6. ఈ యుత్తరహ ... ంద్రకథను విశ్వామిత్రశిష్యుఁడగు సుయజ్ఞునకు వసిష్ఠుఁడు చె ... గుపడుచున్నయ. హరి ... చంద్రుఁడు విశ్వామిత్రునకు రా ... ము ధారవోసి వ ... కేగఁగా సుయజ్ఞుఁడను భూదేవుని విశ్వామిత్రుఁడు రాజ పాలముఁ జేయని యమిం నట్లును ... ట హరి ... చంద్రునకు రాజ్యముని ముని విశ్వామిత్రుఁడు సుయజ్ఞునాజ్ఞాపించి ... ట్లి ... ముయొక్క ప్రథమాశ్వా ... థా పాప్రారంభ మందలి 16 మువ ... అయ్యుత్తరువు ప్రకారము సుయజ్ఞుఁడు హరి ... చంద్రునకుఁ ద ... ని గాది మం ... మా కర్చు లెక్క లేర్పఱచి యొప్పగించినట్లు ప్రథమాశ్వాసము 61 ప ... ము మొదలు 74 పద్యము వఱకుఁ జూడ స్పష్టమగుచున్నది. ఇఁక ... శంకరకవికృత హ ... శ్చ ... పాఖ్యాన తృతీయాశ్వా ... ములోని పద్యములఁ జూడుడు. "... ॥ అ ... శా కునొం బడఁజె। ప్పిన రేశ్వరు డ ... నాత్మఁ బెనఁగొను ధైర్యం। బున మఱి యే ... లుకక। వనితా సుత సహితుండగుచు వనభూములకున్॥ చ.॥ మునివరుఁడు ... కులము నినిర్మలచిత్తుఁడు కేక్। మనమున బాప్ర రేయనుసుమ స్తకమూఁచు ... రె ... కున్। జ నయమార్గ శీలతఁ బ్రజా ... పాలనమూనరిం స। ... సుతు ... ప్రియు ... తిల యమించిచ ... నన్॥" అని సత్యకీర్తిని బ్రజాపాలనంబు సే ... టకు గా ... శా ... ఁడు ... యమించునట్లగుపడుచున్నది గా సుయజ్ఞు రాజ ప ... పా ... యుః ... యమి ... గుప డు. పీ రథేంద్రకృ మగు ... ర హరి

...పాఖ్యానమునందు నిప్పట్టిన" సకలధరిత్రీపరిపాలనంబున కనువగుద ధనా... బులనియోగించ" అనివ్రాయబడియున్నదిగాని సుయజ్ఞునినియమించి ట్టగుప దుగాన, హరిశ్చంద్రుఁడు రాజ్యపదభ్రష్టుఁడైనతరా త ప్రజాపాలన మొనరిం నది శ్చంద్రుని మంత్రియగు సత్యకీర్తియో గాదేని విశ్వామిత్రునిశిష్యుఁడగు సు ...జ్ఞుండో మనమివ్విషయమును బూర్తిగవిచారించవలసినదిగా నున్నది.

7. ఈగ్రంథమునందలి రెండవ యాశ్వాసములోఁ గోసలదేశాధినాథుఁడగు ...మంతుఁడనెడిరాజు తనభార్యయగు మాగధీలతాంగియందుఁగలిగిన కన్యకకుఁ ...ద్రమతియని నామకరణముఁ జేసినట్లు 24-28 పద్యములయందును, అ లనాకన్య బాల్యంబుజాతి యౌవనదశసంప్రాప్తింపు తరుణంబున నొక యశుభలగ్నంబునఁ ...వతికాఁగా, నయవిశారదుఁడను సచివవరుహితోపదేశంబున జ్యోతిష్మంతుఁ దురించుతనపట్టింబట్టి యొకపెట్టెంబెట్టి యొట్టకేలకునట్టేటపెట్టించెననియు నా ...గరుణామయుఁడగుమయుఁడాపెట్టెంబట్టుకొని చంద్రమతిన్దిపిటి తనవదనుంచు ... పెంచుకొనుచుండెననులోనగు వృత్తాంతంబులు 30 వ, పద్యము మొదలుగ నా శ్వాసాంతమువఱకుఁజూచిన గోచరించును. తర్వాత మూడవ యాశ్వాసమునందుఁ ...ద్రమతినిహరిశ్చంద్రునకిచ్చి మయుఁడుతనయాశ్రమమున నే వివాహ మొనర్చినట్లు మొదలు 150 పద్యములవలనఁదె నగుచున్నది. శంకరకవికృతపూర్వహరి ...ం ...పాఖ్యానమునఁగాని, వీరశరభేం విరచితమగు మతిమొందుపద్యకావ్యమగు ...గా హరిశ్చందోపాఖ్యానమునఁగాని, గౌరనమంత్రిద్విపదమునఁగానిహరిశ్చంద్రు వాహమునుగూర్చి వ్రా యుండనందున హరిశ్చంద్రునకెప్పటువివాహమైనదియో, వాహమహామునొనర్చినవారెవరో, నిర్ణయించుటమిక్కిలఁజిక్కగనన్న యది విన... డు. ఇయు ...రహరిశ్చంద్రపద కావ్యమునందుఁ జంద్రమతితల్లి మాగధీలతాం యని ...చంద్రిక తిమ్మంతుఁడను రాజనియు సీతఁడుపరిపాలించు దేశముకోసలమనియు ...చ మతిని మయుఁడు హరిశ్చంద్రునకిచ్చి వివాహమైన నట్లీగ్రంథము నందును ...ఘ హరి ...ద్రద్విపదమందును నగుపడుచున్న వి. ఇందిట్లుండఁగా నిఁక " కవి జనము ' అనుగ్రంథమునందుఁ జంద్రమతీ రిణయమును గూర్చి వ్రా సియున్న ...త్తాంతమును జూడుడు. ఇందిరాసుందరీకేళిమందిరంబగు విజయాస్పదంబను పు ...బు కధీశుండగునుశీనరక్షితిపమౌళికిఁ జంద్రమతియనుకన్య జననమొం దినది ...ప్ర. ...నయగుచు యౌవనాభిరామయగుసమయమున జనకుఁడు చంద్రమతిని ...నకిచ్చి నిజపు ...ంబుననేవివాహమొనర్చినట్లును దర్వాతజాయాపతులు ... కె ... జే ...ట్లను వ్రా యఁబ యున్నది. హేతులాగా? ఈ సంశయాంశమును ...గా ...రె మ ...ంథము య...సఁ జ ద్రమ వాహమును గుఱించి రె ... ద

ములు వ్రాయఁబడియున్నది. ఒక గ్రంథమునందుఁ జంద్రమతీపరిణయము మ యోశ్రీమంబునజరిగినట్టును మఱియొక గ్రంథమునందుఁ బట్టణంబున జరి నట్టును ... వసంతుఁడను రాజుచంద్రమతితండ్రియైనట్లొకగ్రంథమందును, శీనర... శీచంద్రమతితండ్రియైనట్లు మఱియొకగ్రంథమందును, చంద్రమతితండ్రి పాలించు జ్యముకోసలమని యొకగ్రంథమందును, విజయాస్పదపురంబని మఱియొకగ్రం థమందునిట్లుభిన్నముగా ...యఁబడియున్నది. ఇట్టిపర రవిరోధవిషయములఁ ట్టియి లోచించఁగా నీయిరువురుమఱియొక హరి ...చంద్రచంద్రమతులుగా నుండ ... కాంక్షకి సంశయముగలుగుచున్నది. ఇందు మహారశ్చంద్రుని వి...యమును చా రి ము.

8. హరిశ్చంద్రుఁడు త్రిశంకునిసుతుఁడని పూర్వోత్తరహరిశ్చం ... పా మువల నగుపడుచున్నందునఁ త్రిశంకుఁడెవనికొడుకని విచారించఁగా ... వంశములోని సూ ... రణ్యునికొడుకగు సత్యవ్రతునకుఁ త్రిశంకు నామాం త ... "పురాణనామచంద్రిక" యందును హరివంశమందునువా యఁబడియున్నది. విష్ణుపురా ణము ... జూడఁగాఁ త్రియారుణునికి సత్యవ్రతుండుబుట్టినట్టును, ఆస ... వ్రతుం డు త్రిశంకునామంబున సి...శాపంబునఁ జండాలుండైనట్టును వ్రా... ఁడియున్నది. పై రెండుగ్రంథములలో సత్యవ్రతుని (త్రిశంకుని) తండ్రినిగుఱించిభేదము...వ్రాయఁ యు ...ందున నీ విషయమును భాగవతమునఁజూడఁగాఁ త్రిబంధనునకు సత్యవ్రతు ఁడు ...ంచి ...ట్టును సత్యవ్రతునకు త్రిశంకుండు జ...ంచినట్టును వ్రాయఁబడియున్న గా బట్టి ... కుఁడె ...రై ... త్రి ...కుని ...డియెవ ...నది పురాణములవలననిర్ణయి ంచుట ...ం ...టముగనున్నయది. ※ (త్రిశ కు డు త్రి... డు, శం ... వు— దోషము, అ ...లవాఁడు. అవియెవ్వియన. తం... చి త్తంబునకురామియు, గుఱుద్రోహివధంబును ...విషితమాంసోపయోగంబుననునవి.) కాఁబట్టి యియ్యిరువురు రెవరై హరి ...ం డు త్రిశంకుని కొడుకని ...గ్రంథములవలన స్పష్టముగాన హరిశ్చంద్రులిరువురు...ట య ...ఖా ...గనుండును దా ? ఇఁక చం... మతివిషయమును విచారింతము.

9. ... చంద్రమతీ విషయమునుగుఱించి 7 వ కలమునందుఁగనుపఱచిన విధము ... చంద్రమ ... ద ...రి పేరులును వారిపట్టణనామములును భేదముగనున్నందున నియందలి తలిదండ్రులపేరు కును బట్టణనామములకును మఱియొ ...డా ... య ... ములు నుండునాయని సంశయి చి " ...రాణనామచంద్రికం" ... తుఁడు. ... య భువు ... మవు దంకులలో నొకఁడు. కుశధ్వ ము ...కులు" " ఉ న డు. శిబితండ్రి. మ ...

※ [illegible]

..., ఇతనిది ఉశీనరదేశము. " "కోసలము. సరయూనదీప్రాంతము నందు దేశ
.. నయోధ్యముఖ్యపట్టణముగాఁగలది యుత్తరకోసలము. మఱియు ం పర్వత
.. దేశమునకు శ్రీరాముల పెద్దకొడుకగు కుశునిచేనిర్మించఁబడి కుశస్థ నిరాజ
గాఁగలది దక్షిణకోసలము. "] విజయా. దము. ఈపేరాచంద్రికయ..డుఁగా
డక నిష్పథముగ వ్రాయఁబడియున్నదిగా పర్యాయపదములుగ నెప్పటనుగ
ట్టనందునఁ చంద్రమతులిద్దఱై రిగ దాయని సంశయించుచుండ బ్రహ్మశ్రీ నాగు సులిం
శాస్త్రిగారిచేఁ దెలుఁగునవచనముగా వ్రాయఁబడుచున్న మార్కండేయ పురాణ
ము ందు హరిశ్చంద్రుని భార్య "శైబ్య"యనుయువతియనియునీయమయే, లోహితా
స్య ల్లి యైనట్లును వ్రాయఁబడియున్నందున మఱియొకసంశయమున కెడమయె.
తాస్యునితల్లి చంద్రమతియనియిదివఱకు మనముగ్రంథములవలనఁ దెలిసికొ
టిమి గాని శైబ్యయని తెలియమైతిమి. నిక్కముగ లోహితాస్యుని త శైబ్యయైనప
న శైబ్యకుఁ జంద్రమతియను నామాంతరమున్నట్లు మనము రూఢిజెయవ యన..
తమున శైబ్యకుఁజంద్రమతియని నామాంతరమున్నట్లు మనమురూఢిజేసి ను మ
..యొకజంద్రమతి గూర్చి యేమిగవిచారించవలయునో దె యవున్న ది. రాజశ్రీ యైన
ద్రము వెంకటరామయ గారి పురాణనామ చంద్రికయందు హరిశ్చంద్రుని భార్య
ద్రమతియని వ్రాయఁబ యున్నదిగాక శైబ్యయనిగాని శైబ్యకుఁజంద్రమతియను
మాంతరమున్నట్లుగాని వ్రాయఁబడియుండలేదు గాన నీసంశయాంశమును గూ
\ మీరును బూర్ణముగ విచారించుఁడు.

ఎనిమిదవకలమునందు వ్రాయఁబడిన సంశయాంశమునుగూర్చి భాగవత
..నుజూచునపుడు మఱియొకచిత్రమగుపడినది. ఎద్ది.యన. త్రిశంకుఁడుగురుశా వ
నఁ జండాలుఁడై కౌశికునాశ్రయించి యతనిలావునదివిజాలయంబున కరిగినన
యలుమన్నింపకఁ ద్రోయఁడలక్రిందుగాఁబడి దైన్యంబుతోఁ రాఁ c గౌశికు డు నా స
ము ఓ నియు నట్టిత్రిశంకుఁడు హరి ౧౦ నిఁ నియైననియు నా ం దు c
గా నుఁడు యాగదక్షిణమిషమున ర్వ్యమునుహరి చి కులహీను గొలు cజెట్టన
కౌశిక డిc బొందెననియును, దర్వాత హరిశ్చంద్రు కిc బుత్రులులేక నారదు
ను ంబు వరుణోపాసననతిభ క్తితోఁ జేయవరుణుండు ప్రత్యక్షంబుగా వర
ణాములచేనొప్పుకొడుకుపుట్టె ని వా cబట్టి ల్తుననతండు రంబి \ యు
యు వe వరుణప్రసాదంబు రోహి ంతుండ, కుమారుండు జ ం ంకుణుండు
చి పురిటిలోఁబుత్రుపేరి మనcగా బురుడువెళ్ళి గాని పౌస
పు .డువె మ్మటcబండ్లురామి భావ్య న ,ను, వంగువ \ వి
ట డి .. మి యూగ్యుcc నిట్టును, ంద చ్చి మ్మట ... గ

[illegible]గస్తుడై నిప్పుకొనుటకై మోహంబునం బొగులుచు చుండఁగాఁ దండ్రి
[illegible] వరుణ[illegible]యుతుండగు రోహితుండంట ఒకనాఁడు కేగనంటు హరిశ్చ
ంద్రుఁడు వరుణగ్రస్తుండై మహోదరవ్యాధిచేఁ బీడితుండై యుండుటవిని రోహితుండు
[illegible] యింద్రుండును లలితపసియై వచ్చి తీర్థాభిగమనంబుఁ
[illegible] వని యొక్క యేఁడు వనంబున సంచరించి క్రమ్మఱఁ ను
[illegible] యుచుండఁగా నాఱవయేటు వాఁడడవినుండి యింటికి
[illegible] క్షుధార్తుండైన శునశ్శేపునిఁ గొని తనకుబదులు యాగపశువుగా
[illegible] పురుషమేధముఁ జేసి దేవతలను దనిపెననియు యజ్ఞ
[illegible] హోతగనుండి హరిశ్చం[illegible] వలనఁ బ్రీతుండై యజ్ఞ నికిముఖ జ్ఞాన
[illegible]సైనములోనను కథనవమస్కంధమునందు వ్రాయఁబడియున్నది. ఇందు సం
యాంశముఁ జూడుఁడు. యాగదక్షిణమిషమున విశ్వామిత్రుఁడు హరిశ్చంద్రుని
రాజ్యమును గొనుటకుముందే హరిశ్చంద్రునకు లోహితుఁడు రోహితుఁడు అనుప
[illegible] హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానములవలనఁ దెలియుచుండఁగా భా
గవతమునందు హరి[illegible] విశ్వామిత్రుని వలన నలజడిఁబడిన పిమ్మట కొడుకు
లు లేక వరుణోపాస్తిఁ జేసెననుట [illegible] క్కజము. వెండియు సత్యవాక్యపరిపాలనము
కై [illegible] సూనృతవాక ప్రతిష్ఠాపకుఁడని పేరొందిన హరిశ్చంద్రు
డు తన పుత్రునికి బదులుగ మఱియొక ప్రాణి నియాగపశువుగఁ జేయుటయు ద్రిశంకుపట్ట
[illegible] ట్టిన గాధిపట్టి యట్టియజ్ఞమునకు హోతగను
సంతసించి ముఖ్యస్థానంబుఁ గృపసేయుట [illegible] కన్నమిగులనబ్బురంబుగనున్నయ
ది. మఱియుఁ జూడుఁడు. పోకల [illegible] నాయనిగారిచే రచియింపఁబడి
వసిష్ఠ శ్రీరామసంవాదంబునను శ్రీరామహృదయంబను "షట్చక్రవర్తుల యింద్ర
జాలప్రసంగముల"లో భాగవతమునందు వ్రాయఁబడినవిధముగఁ బుత్రునివిషయమై వరు
ణ[illegible] బొంకినకారణముచేత నిత్య సత్య శీలుండవు గావని యు[illegible] నసత్యవేణిప
నముని[illegible] గలుగనేరదని కుండలిశక్తి[illegible]
[illegible] హరిశ్చంద్రునితోఁ జె[illegible] వ్రాయఁబడియున్న గాన నిదియుం [illegible]
[illegible] జాలప్రసంగమే గాక నిక్కమై చారిత్రమేయైన యెడల హరిశ్చంద్రుని యొ[illegible]
చాపరీణతకు భంగము గలుగుచున్నది. ఆలోచించుఁడు. ఇట్టి పరస్పరవిరోధాంశము
ను [illegible]క్కముగని [illegible] యుంచి వ్రాయుటకుఁ బూర్వో[illegible]త్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యా[illegible]
డుం యాంధ్రీకరింపఁబడినవో యట్టి మాతృక ఎచటికిని మాకుఁ [illegible] మా
[illegible] యు [illegible] మును గ [illegible] టకు [illegible] స్తముగవ్రాసి మి

ఈగ్రం చతుగానా సమునందు "వీరబాహుని పూ జన్మ త్తాం ల c "త్రిశంకుc పునశ రస్వ న పేక్షి చి కులగురువగువ నాశ్రయించనత నాకమునకు మెయితోcజనcగూడదనcత్రి ఒకుండు వెట్టిపో ల బోయినకా ణము తనిc జండాలుండగున్నట్లుగవసిష్ఠుండు శపియించినట్లువ్రాసియున్నది. వెన్నెల టిసూరనప్రణీతమగు తెలుంగు ష్ణుపురాణమునందును మఱియుc దెలుంగుభాగ మునందును వసిష్ఠుcడు త్రిశంకునిcజండాలునిగ శపియించినట్లగుపడుచున్నది. యందిట్లువ్రా యుండcగా రాజశ్రీ యెనమంద్రము వేంకటరామయ్యగారి "పురా మచంద్రిక"యుందుc త్రిశంకుcడు బొందితోస్వర్గ మునకుc బోవలెనని వసిష్ఠుని న ట్టును అందుకతcడుసమ్మతించనందున నతని (సిష్ఠు కొడుకులడగ అకు నయపేక్షుcడిర్భుcడని వారిని నిర్బంధించcగావారువి త్రిశ ..నిcజ డాలుండ గున శపియించినట్లు వ్రాయcబడియున్నది. పూర్వోత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యాన ఘ యందును విష్ణుపురాణమందును భాగవతమున దును వ్రాయcబడినదానికి విరో ముగ వసిష్ఠునికొడుకులు త్రిశంకుని శపియించిర యుటకువేం టరామయ్యగా య్యదియాధారమని గ్రంథములcజూడcగా భాస్కరరామాయణ బాలకాండము "త్రిశంకుమహారాజుచరిత్రములో"వసిష్ఠపుత్రులగువాసిష్ఠులుత్రిశంకునికిcజండాల ముcబొందునట్లు శపియించి ని వ్రాయcబడియున్నదిగాcబట్టి త్రిశంకునిc జండా లు గశ యించి ది కులగురుc గువసిష్ఠుcడోగాదేని గురుపుత్రులగువాసిష్ఠులోనివ్వి షయమును బూ ముగవిచారించవలయును.

2 ఈప్రబంధమయొక్క చతుర్థాశ్వాసము 147 వ, ప. మునందు హరి శ్చ తల్లి "తారకా"రాకాచంద్రనిభాస్యయని వా యcబడియు దిగదా. ఇc వంశము ంటుcదెలుపcబడిన వృత్తాంతమునుజూడు డు. "సత వ్రతుభార కే య 'త వ్రత ' యనునది హరిశ్చంద్రునింగనియె ' ననియేఱాప్రగడ ర త వంశ న దు "సత్యవ్రతుండను రాజువసిష్ఠు వలనc త్రిశంకుండ ' నను ష్టము వ్రాయcబడియున్నదిగాన హరిశ్చం ని ల్లి తారకయో గాదేనిసత వ్రత యీా శయా మును మనమునిక్కము c దెలుసుకొనవలసినదిగానున్నది.

ఈ ంథ మనుమేము సంవత్సరములోc బ్రకటించి ప్రకటనప లో నాకటిగానున్నందు నీపత్రికకు రెండవ రగ త పోషకులగు హా రుమారెడ్డివెంకటరె గారు మొదట నిం్బ టిం cబ త్సాహ ఱ వా స మాకుcబంపుటcబట్టి మఱికొన్నిలి త గ్రంథముల కొ స సేము పా యీ ంథము ముద్రిం చుటకు చియు య ములచే రాయ లు దిం

ను రుగముద్రింపించ మకట్టి యిప్పటికిముగించి క తాకులమైమంటిమి. మఱియు గ్రం మువొక్క మాతృకలిచ్చినవా నామములిందు బొ దుపరచితిమి.

మ॥రా॥రా॥శ్రీ నెల్లూరుజిల్లా కోర్టుప్లీడరుగారగు నేలటూరు వెంకటరంగాచార్యు వారు

,, శ్రీవెంకటగిరిరాజాగారి హిందూహైస్కూలు తెలుఁగుపండితు గు శ్రీమాన్ సరస్వతీ, నృసింహాచార లవారు.

,, చెన్నపట్టణమునందు చె ఆఫ్‌స్కాట్ లెండుమిషన్ కాలేజితెలు గుపండితులగు శ్రీమాన్ కొమా డూరు, అనంతాచా లవారు.

,, నెల్లూరు కాపురస్తులగు బ్రహ్మ శ్రీ గట్టుపల్లి ఆ నారాయణశాస్త్రు వారు

,, శ్రీమాన్ శిరోభూషణము - ఘవాచా వా.

,, పిట్టివెంకటరెడ్డిగారులోనగు భాషాభిమానుల సహాయమున నీ థమునుముద్రింపిం ప్రకటించి మ వి ంచుచు నింకనునిందెవ్విధమగు తప్పులు మాకుఁ లుపుటకుఁగాఁబ్రార్థి చుచున్నట్టి,

— —9 .
నెల్లూరు.

డయరు, వీరనాగయ్య,
పూండ్ల, రామకృష్ణ .
శ్రీ అముద్రి గ్ర థచింతామణి త్రికాధిపతులు.

పీఠికలో నేనిమిదవ కలమున వ్రాయఁబడిన ఁగ హరిశ్చ ంద్రునివంశవృత్తము.

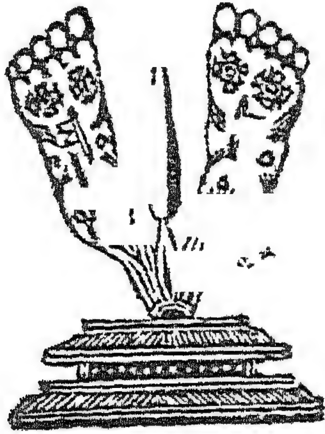
కవ మను [illegible] త్రిక ఎను య [illegible] సవిష ము.	విష్ణుపు [illegible] మ యఁబడిన విషయము.	తమునందు [illegible] న విష ము.
త్రిబంధనుఁడు	ప్రియార డు	ను [illegible]
సత్యవ్రత	సత్యవ్రతుఁడు. (నామాంతరము త్రిశంకు)	సత్యవ్రతు (ము త్రిశంకు)
త్రిశంకుఁడు	హరిశ్చ ద్ర	[illegible] చ్చంద్రుఁడు.
హరిశ్చంద్రుఁడు.	లోహి స్యుఁడు	లోహి స్యుఁడు
హితుఁడు.		

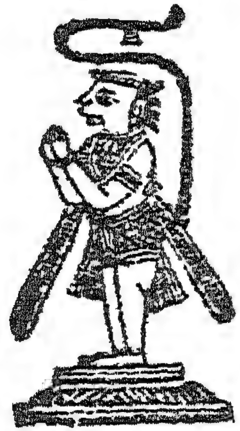
ఉత్తరహ శ్చ ద్రోపాఖ్యా ము.

ప కావ్యము

త పాంటి లింగనామాత్య ప్రణీతము.

శ్రీ [శ్రీ]ధరాయనమః

ఉ రహ ౦దో౹పాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

ప్రథమాశ్వాసము.

అవతారిక.

౧ శా॥ ... శంఖ చక్రముల న ... | మారామా
మం ... ధరాగ్రకుచ ... | నారాయ ...
దము ... దున | ... చ ...
౨ ॥ గుచ్చి శ్రీ ... నమఃఉపా ... చేన ...
డ | ముని ... ను ... నా నాము ...
... యు ...
... భల ... శిఖరియ ...
ము ... | థ బున స్వయ ... చేద చెలువొందు మా
... దేవిమమూపే ... బో౹ ... గా ... చ | అలయుమయ యు
లెస్సుమయేటి ... చకో ... నా ... నేనుజ
... నె స ... ము గుచ్చి ... నుగా
... ప ము ... ను చు యు
... టంచునేము ...
... న ... యు ...

వసునాశ్రయించెదన్॥ ౫. ఉ॥ సుద్దుల తైగ్ర్యయొచటంజా న[illegible]ంచునే బుం[illegible]లుచె తాను లుంబోఁ లుబోవదొడంగునంచునో । నబాయకు వాఁకిలిదాటంగ కనాలినేఁ సా ద్దనుగాచుక్రౌం[illegible] బో గురుస్తును బ్రస్తుతించెదన్. గీ॥ వేదవడాంగ సా[illegible]త్యవివిధగా । కలభాష [illegible] రేడు ములందు రలునిజరూపమేఁబడిన [illegible]ధామ । మునకుంజి[illegible]నవాణి నె[illegible]నుభజిం[illegible]॥ [illegible] రమతిదనునర్చింప । నరువిద్యోట[illegible] గనిచయాన నంబులుల[illegible]। క [illegible] పెక [illegible] ద్వి దముఖుండైన ఘన్న ఘని గొలుతున్॥ ౭. ॥ వుట్టుకుంబట్టియు[illegible]వకుచుబో[illegible] కింబుక్సుచుస [illegible] హా చే । ట్టగరె [illegible]గానుడు[illegible] [illegible]ంగ [illegible] సుబాపండై । జుట్టదంబుజేజెమెయి సొమ్ములుగా మవుల్ ఘు[illegible] వుచున్ । [illegible]ప్ర [illegible]లా బృందముల[illegible] నెంచి మొక్కె[illegible]న్ [illegible] ॥ గ [illegible]రస రచనా [illegible] ంబు తె యలే [illegible]కావము [illegible] య ద [illegible] ల [illegible] నిరా [illegible] కు యమము [illegible] దే॥ ౧౦ [illegible] భ[illegible] కా[illegible]వ్యము [illegible]నంబు [illegible] [illegible]త్మ ము । [illegible] వి తిమెచ్చంజేయుసుకొ కా తి విలాసమనోహరాం యా । యు తివ [illegible] సొబగొందెడంగా తు అంచుగా లన్ । బ్రవిమల తిబాలుమదిరంజిలంగా [illegible]యిం నేర్చునే॥ ౧౧. [illegible]॥ అని యి[illegible] దేవతావందన బును, శిష్టకవిబహూ[illegible]ణ బును, దుష్టకవినిరాకరణంబు నొనర్చుచు నొక్క ప్రబంధంబు నిర్మింపనుద్యోగించి, [illegible]ర జనానుమతంబునఁ బ్ర[illegible] న్నుండైన వెన్నుండగు శ్రీకృష్ణునకు నంకి[illegible]ంబుగాఁ జే[illegible] ద [illegible] చుచు॥ ౧౨ ॥ శీ॥ మ య [illegible] రులఁ జెన్నగుతక్కొడపాటవం వి। స్తారు ద[illegible]గుర్వ [illegible] రు [illegible] యిశోమ [illegible] డు [illegible] యా । రమయందుఁగాంచెను వి[illegible] [illegible] టూ[illegible] న్ । వారలలోఁ [illegible] ట్ట [illegible] చివ[illegible] [illegible]ఁడొప్పె ముకుందర[illegible] డై [illegible]॥ ॥ అం రకుల[illegible] లక్ష్మిన్ । [illegible] మయనుసా[illegible]వనతఁనులీ[illegible]న్ జె [illegible]డై [illegible] వె కటప యన । నం జ భు సుతుని గాంచెనా సతియందున్॥ ౧౩.

మసుక[illegible] యిం వెంకటప యను సుజన । మానితాంబుజవార్త్రాండ ధేను[illegible]ండ [illegible] యామాం[illegible]స[illegible] । తినవ రసు [illegible] ర గాత్రి సూ మసు వాహామ[illegible] ॥ ౧[illegible] [illegible] ప్ర [illegible]మ [illegible] ద్గ శో [illegible] చి [illegible]యైనయా । సూరమయందుఁ గా [illegible] [illegible]పా [illegible]రో సె నా । చారుఁడు భువర్గవ చై[illegible] డు వెం టమం[illegible] [illegible] ల [illegible] గా క [illegible] ల్ప న్ దగుస[illegible] సత్కా[illegible] [illegible] । గ చి [illegible] న నె [illegible] ల[illegible] బు మె [illegible] యా న బు ందు భ[illegible] సూర[illegible] [illegible] ధ [illegible] పి బ[illegible] [illegible] వెన। [illegible] [illegible] యు ద్ధి[illegible] యు[illegible] [illegible] । [illegible] మ [illegible] మి। న [illegible] బు మ, [illegible] పి [illegible] ల[illegible] [illegible] ము [illegible] బను ష॥

షష్ఠ్యంతములు.

౧ క॥ చక్రవరాయుధధరునకుఁ । జక్రహితాహితవిశాల ✻ చక్షుర్ధృతికిన్ । జక్రవ్యాపితతేజ । శ్చక్రమునకును విభవపజిత ✻ శతమన్యునకున్॥ ౨ క॥ మధుసూదనునకు రాధా । మధురాధరసీధుపాన ✻ మదచిత్తునకున్ । మధురానగరవరాధిప । మధనునకు సహస్రకోటి ✻ మదనాకృతికిన్॥ ౩ క॥ రామానుజునకు బృందా । రామాచరునకు జగద ✻ రామాకృతికిన్ । రామావతారునకు వ్రజ । రామాసందోహహృదయ ✻ రతిరాజునకున్॥ ౪ క॥ హరిశుభనామాంకితునకు । హరివాహనజనకునకు హరితేజునకున్ । హరినాయకమిత్రునకును । హరివాహశ్యామునకును ✻ హశౌరి నకున్॥ ౫ క॥ శకటాసురబకదైత్యాం । తకునకు షోడశసహస్రతరుణీశృంగా । కమలవనభానునకున్ । శుకయోగిప్రణుతపుణ్య ✻ సుచరిత్రునకున్॥

కథాప్రారంభము

॥ సమర్పణంబుగా నాయొనర్పంబూనిన సత్యహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానంబను మహాప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన॥ ౧ క॥ శ్రీయుతదయారతుఁడు కాం । తేయాగ్రజుఁ డధికవినయదీక్షితగంభీ । రాయతపృథుకీర్తి మార్కం । డేయమహామునికి మ్రొక్కి తేపం బలికెన్॥ ౨ ఉ॥ సాంద్రయశః ప్రతాపజితచంద్రదినేంద్రవిహారుఁడా హరి । శ్చంద్రధరాతలాధిపుని సత్యవచోవిభవప్రసక్తికై । యింద్రసభన్ వసిష్ఠముని సన్నుతిఁ గౌశికుఁ డెచ్చి దివ్యమా । నీంద్రులవద్ద వాదు ఘటియించిన నాఁటి మొదల్ సమస్తమున్॥ ౩ క॥ నృపుఁ బొంకింపఁగ లేకా । తపసియుఁ బదమోక్షపోవు తత్కథ లెల్లన్ । నిపుణత గా వినుపించితి । రిపుడవ్వల నేమి నడచె నెఱుఁగింపు దగన్॥ ౪ గీ॥ ముదముతోడ మార్కండేయముని యుఁ గౌండ । వాగ్రజునిఁ జూచి పల్కె నట్లు భవము చెంత । నా హరిశ్చం చే వ్రులాయి నొకటి । లీల నేలింతు ననుచు గాధేయుఁ డపుడు॥ ౫ సీ॥ రశంఖచక్రముల్ గరుడాశ్వకలితాం ధవళారుణమ్యతుల్ దవిలి మెఱయఁ । గోటీరరవిదీప్తివాటిల వికసించు తెలిదమ్ములన నేత్రదీప్తు లడరఁ । కౌస్తుభరత్నముక్తాదామకము లెదజోడై సహారపాడి నెఱప । నీలదేహసువర్ణ చేలప్రభోన్నతుల్ తపయోధరతటిత్ప్రతిభఁ దెలుపఁ । బన్నగాధీశుఁ డెన్నఁగించు బతగగొడుగు । చెలువొందు మనిందితానేతఁ జేరి । కె నసా హరిశ్చం మొక్కించినిలిపి । నయములనె గాధితనయుఁ డపుడు॥ ౬ మ॥ పురుషశ్రేష్ఠ మహాత్మ యీ జపతిన్ బొం తే న్నచో । నరుదౌమ రప్పుణ్యరాసి సగపే ం యాశాష్టబం । ర ట్టు కనిలనెంతో నే ంపుచున్ । రి నసురనాథుచె ద్ద

నుంచక బూనితిక ఘనుఁడా॥ ౭ క॥ సప్తద్వీపంబులనీ । సప్తాశ కులాబ్ధిపూర్ణ్ణచం
ద్రునిచేతం । దీప్తతనేలింపఁగనం। సప్తకుఁడను నైతినది యశక్యంబనక॥ ౮ గీ॥
చక్రమునగాని యిలయెల్ల సాధ్యముగునె । పోనఁగనామాటఁజెల్లించఁబూనిలేని ।
జక్రమిప్పించి యీతనిచక్రవర్తి । జేసీకరుణింపుమనవవిశ్వామిత్రుండు॥ ౯ ఉ॥ అవలఁ
జేందొంతోయలయండకుఁ జక్రముమమ్ముఁబానిదై । నావినురాజెదంవలఁచినప్పుడె పే
ర్మమవచ్చి సాధ్యముల్ । గావలెనన్నచోటులకు గ్రక్కున లేఖలువ్రాసికట్టిపో। మ్మివ
నఁబోయి యాజ్ఞఘటియించును యీవిభుకైవశంబుగ॥ ౧౦ క॥ కావునఁజక్రము
నెప్పుడు గావలసినవచ్చునను చుఁ మలానాథుం । డావరమునిలోఁబలుకుచు ।
భూవిభుమంత్రోపదేశమునఁ గరుణింపఁ॥ ౧౧ క॥ సమ్మ నిఁజెందిమానియు । స
మ్మనుజేశ్వరునిజూచియఖిలోర్వియుని । న్నిమ్ములనేలింతననుట । కిమ్మహిమమునీకు రాఘ
టించితిమిటులక॥ ౧౨ క॥ అచ వాళమెనయక । భూచక్రంబేలునట్టిపుణ్యాత్ముఁ
డుగాఁ । డాచక్రవర్తిగావున । చతురాస్యాదులెఱుగనేలుధరిత్రిక॥ ౧౩ క॥ న
రవరనాపుణ్యములో । గుఱుతుగసగమిచ్చెదనైకొనుమిదె తుదనీ । ధరబాయకనినునిం
దురిని । సరిగద్దియనునుతుదివిజసంఘముబాగడక॥ ౧౪ గీ॥ అనుచుఁగౌశికమాని
తానాడినట్టి । మాటచెల్లించిబుధులె మతినుతింప । హరిహరబ్రహ్మముఖ్యులునానతి
య్య । ఘనహరిశ్చంద్రఁ బట్టంబుగట్టిర మ॥ ౧౫ గీ॥ రతరంబుగరాజ్యంబు సేయు
మనుచుఁ । జెరిబహువి ములను నాశీర్వదించి । యాహరిశ్చంద్ర యేగుమయోధ
కీవు వ్రాసెదనుయజ్ఞురత్నునివడిగననుచు॥ ౧౬ సీ॥ స్వస్తి శ్రీయజనాదిషట్కర్మని
రతాదిమహితవిశ్వా మిత్రమానివరుఁడు । తనప్రియశిష్యును మునినుయజ్ఞభూదేవు
వించిపుత్రెం । యోజనంబలమిన యోధ్య హరిశ్చంద్రరాజన్యునకు సర్వరాజ
యుక్త। ముగినచ్చిరి మిమగుడగజరథతురంగసైన్య నిచయపరిచారకులును । రత్న
భూషణధనధాన్యరాసులెల్ల । తెలియనర్పించినీనిగాదినములందు । రొక్కమునను
మాకర్పులలెక్కచె । రమ్మనుచుఁగమ్మవ్రాసిచేవ్రాలుచేసి॥ ౧౭ క ॥ ఒసఁగి
రిశ్చందు నిఁదా । వెసఁబంపిన సంతసమున వెన్నునకునుబ్ర । హ్మసదాశివశా । శక
ముఖ । వసుధామరమణులకెల్లవడిసతులిడుచుక॥ ౧౮ ॥ అంతరథాశ్వకుంజ
భటాదులతోఁజనుదెంచికాశికా । కాంతుఁడుకాన్క లిచ్చిపొడగాం నమెచ్చుచు
నాదరించియ । త్యంతపమూనమేతుఁడయియాతఁడు వెంబడిభక్తిగొల్చిరా । నిం
నుతుండుదానురథమెక్కి నృపాగ్రణివైభవంబునక॥ ౧౯ చ॥ తడయకకాశిక
ణముఁదక్కిన్నృపుల్ వెరుచంచునక్కడ । క్కడబహుకాన్క న్చి పొడగాంచిబలంబు
తోడఁగొల్చిరా । నడపిదినప్రయాణకలునక బురముల్ గహనాపగాగిరుల్ ।
చినమీపభూమికుతుకంబున జెందినవార్తఁదెల్పగక॥ ౨౦. చ॥ నగరమలంకరిం
ణజ్జులకాజ్ఞయొసంగుచుక నుయ । గురుతపోధనుంను రథసామజ ఘోటక

న రాజిమె। పృథ్వీజను జేరమంత్రులును భూసురులాప్తులు పౌరులెల్ల రా। నగణితవై
భవంబున ధరాధిపమౌళి నెదుర్కొనెన్ వెసన్॥ ౨౧. ఉ॥ వచ్చు సుయజ్ఞు గాంచి జన
వల్లభుఁ డంతర థంబు డిగ్గుచున్। హెచ్చిన భక్తితో సుతుఁ డనాతియుఁ దానును నతుల్ ఘ
టింపఁగాఁ। బొచ్చములేని ప్రేమ నిగ మోక్తుల దీవన లిచ్చి యా ద్విజుం। డిచ్చను తిం
పుచుండ సని యెన్ రవివంశ శశాంకుఁ డింపుగన్॥ ౨౨. క॥ గరిమన్ ద్విజసత్తమమీ।
గురునికటాక్షంబువలన గురుతర కీర్తి। స్సరిలేని ప్రతిభ నుందితి। ధరణిన్ దన్మహిమ
బొగడఁదరమె మహాత్మా॥ ౨౩. చ॥ అనిన సుయజ్ఞుఁ డిట్లనె నృపాగ్రణి మద్గురుబు
మందమై। తనదుతపోమహత్త్వము వృథాయగు సంతతకు లేని యీర్ష్యలోఁ। బెనచు
నెంతగా యవిధి పెట్టెను వీమ్ములమాకు సైతమున్। మనసులురోసె మానులకు మచ్చర
ముల్ దగు యెయ్యెచ్చటన్॥ ౨౪. క॥ సందగయుచుమీ సత్యము। నిందింపఁగవచ్చి
తానె నిం వహించెన్। బొందుగను విదియకలువల। విందుగతిన్ మీదు మహిమ వృద్ధి
లంగెన్॥ ౨౫. వ॥ అని బహుభంగులఁ బ్రస్తుతించుచు సర్వాంగ సువర్ణ ప్రభాభా
సురంబైను మేరు సదృశంబగు నత్యున్నత సామజరా జారూఢుం గాంపించి కాంచన ర
ంబులఁ దద్భార్యాకుమారుల నరార భేరీ పటహ ఢక్కా కాహళ మృదంగ సంగీత వాద
ప ఘోషంబులెల్ల నెల్ల దేవదుందుభి ధ్వానంబులు గగనంబునం జెలంగ ననిమిష ప్రసూన
ర్షంబులు హర్ష వెసంగింప, రవిరశ్మికిన్ జోరవయి కాఁ దనరు మఁ బటు పటీశ్కా రవి
స్ఫటిక కనక కేతన వ్రాతంబులతి నిడంబుగా, మహావైభవ సాంద్రుండై హరిశ్చంద్ర ధ
రాతలేంద్రుండు నిజాగమనంబాకాంక్షించుచుఁ దత్పురంబు నుండి సుయజ్ఞుతో డంజను
దెంచిన యాప్త సామంత పురోహితామాత్య బాంధవ పౌ జన పరిచారిక శ్రేణుల విశ్రు
కటాక్షవీక్షణామృత ధారాభిషిక్తులం జేసి మధుర వచన రచనల నాదరించుచుఁ దరలి
సహస్రార సుదర్శన సాధితంబుగాఁ గలస ప్తద్వీపావృత క్షోణీ చక్రంబునకు ము
స్సునాగలోకో ర్ధ్వలోక సప్తద్వయంబాక్రమించి నిజస్వామియగు దామరస బాంధవా
య సుధాధాము నాజ్ఞ జెల్లింపంబూనియున్న చందంబున నొప్పు గభీర పరిఖావలయి
వరత్నానేక సహస్ర శిఖరోన్నతావరణ చక్రంబునం దనరారుచు నిజాగ్ర కనకకల
బుల నూతన జాతరూప జలజాతంబులో యని గగనాపగా సంభూత కమల సంచ ర
చంచరీక పంచయంబు విభ్రాంతి నిరంతరంబునుం బరివేష్టింపఁద తులకద్భుతంబుల
నకాలతిమిరోదయంబునకుఁ గారణంబులేమి యోయని యనుగా దినీలాంబుదోద
యంబనియును జనంబులకు సంశయంబులు గల్పించుచు నంబరచుంబిత జాంబూనద చం
ద్రకాంత వ దివ్యమణిమయ బహువిధ శోభిత సౌధయూథంబులఁ జెలువొందుచు, మం
దారమా ం చందన కర్పూర కదళికా ఘనసార మాలూర కురువకా కుడుమల్లికా క్రము
పు న్నా కేళ దాడిమీ చంపకాదినా తరుసంతాన నాభిరామంబులై వై
మా ంబులగు కేళికారామంబుల దీవ్యమాన మానస సరస్సన్నిభంబులగు

సరోవరంబులబారులు పలరుచునైరావత సార్వభౌమనిభంబులగునిభంబులఁ బుష్పరథస మాన విమానంబులగు దివ్యరథసంతానంబులఁగు రంగవాహజవాభంగ సంగతంబులగు తురంగంబులనకుంఠితశౌర్య రసోల్లుంఠిత కంఠీరవకిశోరంబులగు వీరానీకంబులవీఁ కందనర్చుచు,నిగమశాస్త్రవిభూతి సంపన్నులగుద్విజబాహుజోరుజాం ఘ్రిజజనసమాజంబులజెన్నలరుచు,మణిమయగోపురప్రాకారోపరిభాగవిహారోత్సాహ మయూరవారంబులకునాట్యసంరంభంబుగల్పించుచుభర్మ్యహర్మ్యఖచితమహేంద్రోపలాగ్రప్రభామేఘాఘంబులకుఁబోలుకరిమెఱుంగుఁదీగలనొజ మెలఁగు వారాంగనారత్నంబులజెన్నొసగుచు,శశికాంతపద్మరాగప్రదీప్తంబులెకర్పూరకుంకుమంపుబూఁతలరంగలరుకుడ్యప్రదేశంబులనుమృగమదంబుననలికిప్రసూ డినవదువునముక్తామణిరంగవ కలనుల్లు మణిమయవేదికా లంబులను హల్లకమ్లకాచంపకోత్ఫుల్లకమలప్రసూనా విచిం బరవితానంబులడంబగురాజమార్గంబులనునారికేళకదళికాక్రముకేక్షుదండంబుల నిండారుగృహద్వారంబులను మరకతసందోహబంధుర తోరణంబుల సందంబులగుసర్వవిశిఖంబుల శోభితంబగునయోధ్యాపురంబుజొచ్చి పురలక్ష్మిపనుపున సంకుమద కుంకుమమృగమదోపేత బహువిధకసుమ పరిమళ మిళితాభివాసంబైభృంగసంగీతవాద్యంబులతోవోట్యానివచ్చుటకై నెమర్యానులీల సొలయు మందమంద మలయ పమానానుకూలాగమనంబున కానం బందుచు రాజమార్గంబునంజను దెంచుసమయంబున ॥ ౨౬. చ ॥ మణిమయసౌధ ఘల సమంచితవైఖరులన్పురాంగనా । మఱునిమేషులైవరవిమానములందగు దేవకామినీ । మణులోయనంగనిల్చి గరిమన్గనిరప్పడు మెచ్చుగానభో । మణికులజుంద్రిశంకుని కుమారకుమారసమాన విగ్రహుంజవ ॥ అప్పుడు తమలోనిట్లనిరి ॥ ౨౭. సీ ॥ ఈరాజచేమానియిడుమబాధలకునోర్చిత్యంబుఁదప్పనిచక్రవర్తి। యీధన్యుఁడాయింతినఁటునమ్ముకొనినైన సత్యంబుఁదపనిచక్రవర్తి । యీవదాన్యుండతేయిలయెల్లనర్పించిసత ంబుఁదప్పనిచక్రవర్తి ।యీపుణ్యుఁడానీచు నేలికగాఁగొల్చిసత్యంబుఁదప్పనిచక్ర ర్తి ।యీనయజ్ఞుఁడా గఁగారానితేని । య ప్రైంబూని కొనితీర్చి మెప్పుఁగాంచి । సత్యసమ్మూర్తియైనట్టి క్ర ర్తి । సత్యవాక్యం కదసర్వసాధనంబు ॥ ౨౮. సీ ॥ ఈచక్కఁదనమారమెఱ లకాద తువరసూనులకుఁదలవంపుగాదె। యీవితరణమాదిశావల్లభామేయచి తామణుల ల్లసిగ్గుగాదె । యీశౌర్యమాయుమాఘీశషణ్ముఖవి మాటోపములక టిగాదె । యీవైభవంబుదేవేంద్ర ధనాధిపవిస్రుతశ్రీలకువెగ గాదె । యిట్టి తచారిత్రునిట్టిఘనుని । నిట్టినిత్యసత్యవ్రతునిట్టిరాజ।సార్వభౌమహరిశ్చంద్రచక్ర సాక్షిగలరటజారమజ్జగములోన ॥ ౨౯. శా ॥ విశ్వామిత్రుఁడువోద్రిహిఁగ్రై చ నకావేధించెఁబ్రై ఖరికా। విశ్వంబున్వేగదొందనంచనుట భావించకానె బంపం విశ్వామిత్రుఁడుగాఁడు యిట్టిసకలోర్వీశేవసత్కీర్తిచే। విశ ంబె నలు రి

ంచెంజగంబెంచఁగన్ ॥ ౩౦. చ ॥ అవలితషంబుహొచ్చిటుదనాగఁ గనీయకజా
.. ట్టుపై । రవికిరణాళితన్న సిరపుయొనర్చుచు బాయనన్నిశల్ । బనలుగ సంఘటిం
చిమె బాయకఁ గాయునిరం రంబునీ । యవని వసత్ప్రిలాపనివి దాతపము స్మృతి మం
(జేయుచున్ ॥ ౩౧. ఉ ॥ ఇక్కడజూడరమ్మ రథమెక్కి నృపాగ్రణి దానివచ్చునీ ॥
వనాల జెంకినవసార ంథవు టుంకి క్కవున్ । జక్కరపిల్లుచేరి నెలచా
ంకినీమల్ దాలంకు । చిక్కనినిక్కజ ప్రవలచిన్నె చన్నులపొంకి మెచ్చఁగన్ ॥
ఉ ॥ చంద్రసహస్రసాంద్రరుచిజాలము నేలెమనానవాబ్జమున్ । జంద్రశలాకని
ల్ని సించుమనోహరాంగమున్ । జంద్రసమానగంధసహజత మహత్త్వము
గాఁజు । చంద్రమతీసమాఖ్యననిరెంబును నీసతిదా యుందుట ॥ ౩౩. ॥
. జ్జముమందహా రోచుబుచంద్రచంద్రికాన యమిళ ంబినైనఁ । సుధజెందు
నిపై సుదియు లేనియపల్కుకీరోదకన్యాయసారమె య । దంతహోరకపజ్కి
శా బూల రసాష్టిరత్న కాం న్యాయ ంబితమ్మగఁ । గోమలాంగంబుకుంకుమ గం
ం మైసుమ సౌరభనా య మతిసె ద । వంగశృంగార సంగతులమరురీతిఁ । బ
ఎవాజనీ యపటిమనొంది । రమణమణి దాఁ బని్రతారత్నమగుట । నా యథ
బులెందను యదౌర ॥ ర ఉ ॥ లాలితసార్వభౌమ పులలక్షణసద్వ్యదనేంద్ర
నిన్ । ఫాలనటద్విరేఫ ని భానురకుంతలుఁ లచంబరీ । లాలపనాబ్జనూతన
లా మనోభవుముద్దులాదునీ । జాలుఁదు చెక్కుటిమ బాలుడౌ ంకవటమ్మచూ
॥ ౩౪. ఉ ॥ అమ్మరొ నేడుగామనకు నత్యనుభాగ్యము నేడుజూడ గా । నమ్మటు
మ్మాయమా యిడునాపదలన్వనరానులీఁడిన । తమ్ముల సొంపచేకొని న పాగ్రణితా
రిజేర్పుముమ్వారి । ట్లిమ్ములగూడిరామహిమ లెంచఁ దరంబెజగత్త్రయంబు న్ ॥ ౩౬.
న ॥ ఎలమిన్ బుణ్యసతీమణుల్ పురములో నీరీతివ ంచుచున్ । డెలిమ తైంబుల సేస
మతిభూప తి సక్పల్లవం । బు శోభిల్లను న్నపూర్ణకల ంబుల్ గా చునే
తంచి । క ములుల్ల ల్లఁ ను నా ర్యాపముల్ యఁగన్ ॥ ౩ . గీ.
రా నేతె చి రాజధాని । రాదసమునహరిశ్చంద్ర రాజ । రాజ వనలొ
రా ములు । రాజసదనంబుకడఁగరిరాజు ॥ ౩ - సీ ॥ అంగణంబుజవా
క ంగారించి గంబు ము లుఘమ్ముర్నఁగ । మాణిక్యవజ్రసం ణికుట్యముల
సున్నంపుఁబట్టెలసొబగుమించ । రకపుదంతపు హజా ంబు కును బచ్చతోర
బులు మ్య బ ంపఁ । గ్రముకేతుకదళికాకాం ముల్ మేకట్లు చితారింబర
గఁ । బనిఁచిని ంపు యు రిగనొప । దారనీమటుపభో
మునవొచ్చ । రథము చెంత సును రాగనంతి ంచె
నప్పుడప్పుడ ఁ ।

సాయంతనవర్ణనము

౩౯. గీ॥ తనదుభూభారమితఁడుచేకొనియెభళిరి । మాతమంచుహరి దురిజూడవచ్చు । ప్రణుతఫణిరాట్ఫణామణిప్రభయనంగ । నపరగిరినిల్చెనినుడ దరుణరుచుల॥ ౪౦. సీ॥ పతిమస్తకోపరిఘరిథవిల్లికువింపనైరయసూర్యపుటంబు గ డుగనంగ । నస్తాచలంబునకవులనువిభునాజ్ఞ సంఘటింపఁగబోవుచక్రమనగ । థ బర్విపాతాళ లముజొచ్చు నృపాలచటులప్రతాపపుంజంబనంగఁ । దన యి యొప్పదని కౌశికుఁడుబుచ్చియ లోపైచు క్రోధార్చియనఁగఁ । గుర్గింకెన రాంబు రాశి నక్కువలయారి । మనునిఘుండగు మనుమనిమ హితభూతి । గంటి పుడ యను రాగక తుఁడగుచుఁ ।గనుగొనుచునుండఁ జనియెనాయనఁగనంత ॥ ౪౧. మ॥ అ ష ద్వీపగతావనీతల రిపుత్సా శదేశంబులన్ । విఘ్నలానేకపురాళిరాజు లనుపన్ పో బోయిచక్రంబుగా। లుపఁదత్పావక లఁజేర్చినిగుడెన్ ల: కంబులాశ్చర ము । ప టుపాభవ లనాఁదనరెసంధ్యారాగము లమై ॥ ౪౨. ॥ సత్యజ్ఞుత గుహరిశ్చం వేధించి త్రిల్లుకౌశికకీర్తితతియు । అంబ్యజాళ తినేలితనుచునేరము బోవనధిపుఁ గొల్వఁగవ యమునిరు యెు । పట్టాభిషే ంబుపతికొనర్పఁగఁ జనునదులమునా ను యమునాప్రదీప్తా । త త్న ంశ ను వైభవము గాంచనరుదెంచునట్టి ర్వా బరంబో । యనఁ మదభృంగసర్వాం ఘనకురంగ । నాభపాక మపలకృష్ణాత ం గ । ంసథహివై సంగతాభంగకాంతి । నల్కుకొనియెతమంబుబ్రహ్మాండమెల్ల ॥ ౪౩ చ॥ రుషమమిౖ వం కరు నిర్మలమానసమ వార్థినే । మరకలకౌశికుండనెడు మం ద మాఁగిమ ంపుచు ఊథా । సురులకుఁద్పప్తిగొల్పెడు యశోమృతమున్ జనియింప దు పురుల్ । జె న తియంతఁగనుపించెనుతారలుదార న్ విన్ ॥ ౪౪ చ॥ రవి కుల ఁడెఁవఁడ తిరంబుగనన్నడకెంచుకీర్తిచే । భువివనరారెనంచలుకబొందుచు రో .క..య తి । దివితలయెత్తిచూ యదితేకువతొగనివె నాగతిన్ ధవళిమ తొనైసంగెరశితద్ర తోదయకాంతి ంతటన్ ॥ ౪౫ వ॥ హరిశ్చంద్రధరాతలేం ం డును నత్తెఱంగు నిజరాజగహంబుప్రవేశించి సంపూర్ణచంద్రదర్శనంబున ానం ద బునంబొంప కుముదచకో ం ంబుల తెఱంగు నలరుచున్న నంతఃపురకాంతా నదాసదాసీన్ప కు వాతింబుల నత్యంతంబునాదరించి యంతకుమున్నభూసురసహ । ంబులకు సమారా నలసంతృప్తియొనర్చి సుయజ్ఞుఁడు యమి చినతెఱంగున రా యోగ ంబులగు పంచభక్ష్యప సాయత్తంబుల పాకయత్నంబులాయ ంబైయుం ంతళిషు ండు ం సూ కారులు కాంచనకద కా త్రం బు ప పు ు మే ంబుగా బాంధవామాత్యసామం ం ఖ్య వ । తో ధారా సు సహితంబై భోజన

నవారూఢదటుం దృప్తిం జెంది యంతంబు పంతు పెన్నెలబయలం గూర్చుం గర్పూర
ఆ- బూలవినయమధురవచనరచనల నాదరింపుచుం బంచి కాశిరాజుం బ్రియభాషణ
పూర్వకంబుగా విడిదికిం బుచ్చి మణిమయశోభితంబగు కేళీకాగృహంబున హంసతూలి
కాతల్పంబున భార్యాసమేతుండై యిష్టోపభోగంబులం దవనరి సుఖనిద్రం జెందునయెడ॥

※ ప్రాతఃకాల వర్ణనము. ※

౪౬ చ॥ తనువు గుణత్రయాప్తిం దగు తామసరాజససాత్త్వికాఖ్యనే। మనుజు
లైన చోనధమమధ్యమనుత్తమరీతి నొప్పనీ। మనుకులసార్వభౌమునకు మత్స్వర వైఖరి
ట్టులంచు పే। గుని త్రిభంగి యుక్తముగఁ గూసెను నప్పుడు కుక్కుటౌఘముల్ ॥ ౪౭॥
చ॥ అవని (దేజమిచ్చుచు నహర్ణిశముల్ దనదీప్తిమాపఁగాఁ। బవనసఖుండు వక్కి
హుళ్ళంగులచే గృహరాజిడాగినన్ । బ్రవిమలకీర్తి పేగఁ జోరజారియడెం యనాక్ర
మించెనో। భువినన దీపముల్ తెలువు బాం దెను కుందను కుట్మలద్యుతిన్ ॥ ౪౮ చ॥
న మలదివ్య తేజరవిసత్కులపావనసార్వభౌమున। భ్యుదయము గోరి సర్వజనులు ద్వి
మ ...ంబురుహాళి రంజిలన్ । ముదము వెలంగు వైఖరి సమున్నతులై కసించెఁ బద్మముల్।
మదముల ంగి తద్రిపుల మాట్కి నిహా కముల్ ముడుంగఁగన్ ॥ ౪౯ గీ॥ అఖరళత
దోఁచు పూర్వదిగ్ధవళిమంపు। టధిపు సత్కీర్తికన్నెఁ బానాడినట్టి। యింద్రనీలంపు
చెండ్లనా నగరివాృిలు। చుండెఁ గోలకులఁ దుమ్మెదపిండులపుడు ॥ ౫౦ మ॥ రపారుం
డగు రాజపాలనమునన్ శ్రీమించు తద్వృత్తిచే। న షద్వ ములం జయించ ల వు
ణ్యాప్తిల్ గదా భూమినం। దరునాశా ము జెం నేమిగుల పంతం బేలనింకంచునో। తెలి
గోప్పన్ రతిచేతిః మరుడర్గింపుం టువిల్లంతటన్ ॥ ౫౧ ఉ॥ చక్రము పంపుసేయ ర
చక్రము కైవశము దుచుండఁగాఁ। జక్రధరాభమూర్తి రవిసత్కులదీపక చక్రవర్తిభూ।
చక్రము నేలుచు డపరివక్రసమాఖ్యను సొందమాక పెూ। శక్రమహత్వముప్పైనని
సం నిలెన్ భువి క్రవాకముల్ ॥ ౫౨ చ॥ తొలుతటెదిక్కు దీవులటు తోడనె భూధ
వునాజ్ఞచేకొన। న్మలయక నిల్చు తద్ధవళిమంబను తె నిశాని చేరు న్। వెలిగెడు పద్మ
రా యుతవిశ్రిత కాంచన కుంభమోయనన్। జలరుహబాంధవుం డుదయశైలముపైఁ
గనుపట్టెన డన్ ॥ ౫౩ గీ॥ వందిమాగధపాఠకవైణికా। నాదముల మేలుకాం
చి గంధోదకముల। స్నానమొనరించి సంధ్యయు జపము హోము। విధులు సలుపు
చుఁ బూజించి విప్రవరు ॥ ౫౪ ॥ తెలిమించు పెన్నెల వెలిగించు ముత్యాలగో చౌ
ట్లు చెక్కులన టింప। దాగరె నెఱసంజ జిగి దెచ్చు మాణిక పతకంబు మఁ
ధవిల్ల। సురువంటి మణికంఠసరి నంటి పతార హారదామంబుల యా గమెస గ।
చ చ వెడఁగు నిగ్గుల చ్ఛటుదగ ఘనకి టమకుమస్తకమున లర ఁ। లి కేయూ
- త్న ణవి ష। ల రుచికొ శ్ళంగా తుఁడగుచు। ప ఁడితేకు నొ
దు ప్పటిచెఱ గు। దొ కుచుండం త్నపాదు లఁ బ్రా ॥ ౫౫ ॥ అడపము ఖ

ర్గము బంగరు । పడిగము చేఁబట్టి వెంట భామలు నడువఁగ । వ ర ్న కంకణా టు । రంజామరలు గొంద ఱితివలు వీవఁగ ॥ ౫౭ సీ ॥ జగిగొలం డు తేటమగ ఆలని ల్ టుచోట్లాతపోద్వృత్తిఁ దెలుపఁ । కచకల్ ప్రకటించు చికిలిమాణి ల వు వా ములసంజరంజిలంగ । మధ్యసంశోభి మా త్రికేంద్రోపలతత కాంతులుడుయు తమము నింప । దట్టంపు జాబి చుట్టుపట్టైలసునిష్ఠాపుఁబంపు జెన్నెలఘటింపఁ । గ తజీవరత్నప్రభా కాంతమగుచు । బగలు రేయును నచట నేర్పరుపరాక । బరిఢవిలు ట్టినిజసభాభవనమునకు । సమగనరు వెంచె నాహరి ంద్ర నృపతి ॥ ౫౭ క ॥ ము గమణిమయపీఠము । నందచటువసించునల ను మజ్జూ లమిఁగ । వందనము సియా డు । పొందుగ నాశీర్వదింప భూమిశ్వరుం డఁగ ॥ ౫౮ క ॥ రంగగు ముత్యపు మగటా కంగులనైడూర్యపీఠకపు పైఁజనుగఁగ । బంగారపు సింగా పు । సిం ంపుఁగ గద్దియ నువసించుచు వేడ్క ॥ ౫౯ సీ ॥ సామంతరాజ వ్యసకలది ల్లక టు ాధగణ సాంగపర తములు । సత్పరిచారకాసాకారం. లను ల ృ మ మము లు । సభనీతానీతమణిప్రభలహర్నిశలను యకగను ను మిషులు । గా క సంగీతగాంధర్వగా ముల్ దిజ రాశి వఘోష లువమరవ ్రసింహాసన ప్రదీప్త । శారదానక్తుఁడైం జనఁబు ఁఁ । స పరిపాలనోన్నతనిత్యుఁడగుట । బ్రహ్మవైఖరిఁగొలువుండెఁబా వుండు ॥ ౬౦ ఉ ॥ అప్పుడు సత్కీర్తిసచివాగ్రణిశవి భవంబుజూచినా । డొప్పగ టబోవు కినమింటి కికొల్వున దేవ సయా । చొప్పన వట్లనేటికిని చూడఁగఁగ నటించు భాష్పముల్ । గుప్పుసఁగనాలంకులను గుప్రిక్కుచుఁ ్నప్రేమదొల్కఁ న్ ॥ ౬౧ చ ॥ నుమిఁకసత కీర్తిః దనదొటికిఁ చూరఁక మాల్ । వెనుత వులంగఁ దామనుభవింపక కూడదు మెట్టి చారికిఁగ । దనకొక ను చ్చు తిఁద యుసౌఖ్యము నొందు వేళలఁగ । మనుజుఁడు క్షోడమోదమును మత్తిలు చేయవి వేక మ్మ ఁగ ॥ ౬౨ ఉ । ఎంచఁగఁగాశికుండు యులనీఁగఁగ రానిబుణంబు వీ ఁగ । బం కలంచు పెల్లియదివాలునిఁ జెక్కి లిగొట్టి పాలు బ్రాగించిన లగాఁద ఁటుకేడనితో చదునేసు రాకునా । సంచితపుణ్య చేఁగలిగెఁజాడు ోభయం కసా ముల్ ॥ ౬ ॥ ఆనిమంత్రిమనస్తాపము । నదువివేకవచ ఎ మునను దు పు చుఁగ । మ న ల ఁగొశిక డి । నలేఖం నుమజ్జు వేశకోసంగఁగ ॥ ౬ క । గురునా ము దాల్చు ఁ । ద్వ గాఁబు నంమనంముఁ ప గునధి ఁగ । బు జనులనురప్పించు । రనాలుంలెక్క జెప్పగా గ్రమ మొనరఁగ ॥ ౬౫ క । గ ను ంబులకోటల । దు ణపునో ల నె మజె । పు మి పన్నె కు నమచుము సాలు రి । ఁగ ౬ ॥ అమి మాదే దాయ్ర , దా ము భట్టివృత్తులు స్తు । ్రియ బంజాతు మా ంబులును బూ ్యములును । కొ ప్ర ధా ్ర । లునువర్ణా

దాయములును వర్గాదులనుడియు బేహారులసుంకములును । గుత్తనీములవల్లను కో
ట్ల సంఖ్య । సకలదేశంబులను గన్న స ధనము । పరమహీపతులంపిన పగిదిరొక్క ।
మక్కడెక్కడియాదాయ మిదియటంచు ॥ ౬౭ సీ ॥ విష్ణుశివాలయ విభవోత్సవము
c బడితరంబులకును బ్రత్యహంబు । నిలవిప్రకోట్లకు నిచ్చు నన్నసత్రవర్గాశన సత
యజ్ఞాదులకును । మంచురావాటిక మత్తేభసందోహములకును నానా ప్రబలములకు
। సైన్యనాయకమాన్య సచివపురోహిత బంధువ ములపుంబళికెలకును । నూ
గంబులకును వినియోగములకు । వర్తనలకు నగ ముసోవర్తులకును । జిల్లరల
ద్ర ర్తల జీతములకు । వివిధమైనట్టివ్రయములు నివియటంచు ॥ ౬౮ చ ॥ మునున
కోశికుండు తనముద్రలుగా నియమించుటొక్కటే । మునివ్రయమేమిలేదు దినమం
ఘ యింపcగ మాంహావిన్నుకుం । దనియcగ బియ్యముంబయకుcదప్పగcగట్టిన రెం
ధోవతుల్ । వినుcడిదెకాని పట్టినదిలేదఅవీసముమీధనంబునన్ ॥ ౬౯ క ॥ఇcక
టిస్వబు నికా । శికుననుమతిలేకమీకు శ్రేయస్కరమై । ప్రకటితమగుసద్వ్రియ
॥ । కకలంకుcడు సత్యకీర్తియత్నమునcదగన్ ॥ ౭౦ చ ॥ తరలకవ మీయవిధిc
భవద్గ హచారగోషముల్ । బరువడిబోనవగ్రహజపంబులు ముమమలన్
మరే । శ్వతులకుభోజనంబులును సల్పఘటింప సహస్రసంఖ్యలై । నముగcజె
ద్రవ్యములc జెకొనcగావలెమాపయిందయన్ ॥ ౭౧ తే - గీ ॥ కొ వ నిల్చినవి
యcచుc గోట్లసంఖ్య । లో ర ధనధాన రాసుల నొప్పగించి । పూర్వమేమున్న
మిదు బొక్కసముల । రొ క్కములుమీ యదిమేమెఱుంగమనఘ ॥ ౭౨ క ॥మె
ది cబాలించితి । నీదినమున్నఅపుcజాలహెచ్చరికలతో। వైదికుcడను నాచేతం । గా
దు దాయెట్టులున్నcగైకొనవలయున్ ॥ ౭౩ క ॥ ధరణీశ్వరయిcకనెలవా । యరిగెద
గురునికడకు ననిన సుయజ్ఞున్। వరమతిcగనుcగొని యిట్లనె । సరసహరిశ్చంద్రుc
పుకు సరినయుcడగుచున్ ॥ ౭౪ ఉ ॥ ఓవసుధామరేంద్ర సకలోర్వియు మేము
మీయధీ ముల్ । గావెయిటేలcబల్కనఅగా మదినెంచకు నెప్పటట్లనే । భూవ
లయాధిపత్యమిటుబూని దయామతినిల్వవ మీ । రేవిధిcబంపినన్ నడతు నింతయు
క్రము నున్నునావుడున్ ॥ ౭౫ మ ॥ ప తత్వప్రకటాగమాంతరచనా పాండి
త్యమో, సంతతా । ధ్వరసాధ్వర్యధుర ధళత్వమొ హరిధ్యానప్రభావ బొ, బం।ధు
రయోగాసన ధీరతాభ్యాస మో, దో ర్వర్యరాజన యో । గ్వరసాభావము బూను
ద్విజవర్గంబేడ రాజో త్తమా ॥ ౭౬ ॥ అనవిని మొ్రక్కుచుననఘా । నను ధ
జేయcదలcచినన్ గొన్నాళ్లై । నను మీరిందుండcగవలె । నని డన్ మంచిదని
జ్ఞుcడు లిచెన్ ॥ ౭౭ చ ॥ అదివఅకెల్లcదప్పరి సుయజ్ఞునియాజ్ఞ కు లొగ్గి
తు గుచు cద లేని । లోయననుండితి గానవాగరుల్ । మదిస అ

శ్రీ శ్రీధరాయనమః

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపా నము పద్యకా వ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

౧. ॥ శ్రీరు ణీచరణలా । క్షారసశోభితనిజాగ్రసౌధవిహారా । దారప్రమోద
న । హీరామలకీర్తిబృందకృష్ణముకుందా ॥ ౨. వ ॥ దేవా పువధరింపుము, పాం
యాగ్రజునకు మార్కండేయుండి నియె ॥ ౩. క ॥ నరవరయొకశుభదినమునఁ।
గహరిశ్చంద్ర ధుఁడుపరువడియం ఃపు వెడలి నెలంతలుచామరములువీవంగఁగ
మహిమాన్నతుఁడై ॥ ౪. సీ ॥ అంగణంబుసుశోభితాంబరంబనహస్తిమదయుక్త
హారమణులెసంగఁ । గపదాత్మమకుటసంగతుల సామంతులుసావ చూర్ణవ
మాడ । ముకుళాబ్జములగతిమొగపుఁగేల్ వలతోఁ బరరాచగుమిసరోవరము
। వందితారికిరీటబృందేంద్రమణిరాజినిజ దాబ్జగతాళినికరములుగ । ఖచిత
తదర్పణకలితబింబి । తంబగుచుబహురూపముల్ దాల్చియున్న । మహితవివ ప్ర
సభామంటపమున । నవ్యమణిదివ్యసింహాసనమ్మునందు ॥ ౫. సీ ॥ జంబూతద్వీ
నాయకులు రు ప్లక్షువృక్షుద్వీపపతులువారు । కుశమహీజద్వీప కువలయేశులువీరు
చన దీ ఘనులువారు । శాకశాఖిద్వీపలోకేశ్వరులువీరు శాల్మల ద్వీపసమి
వారు । రాగద్వీపగౌరితేజులు రువిశ్వలోపద్వీపవిభులువారు । వాసవాగ్ని
వ రప రుణపవన । ధ స నా తుల్ ఘన బంపు । కా విపరా నివే
లుదెల్ప । నాయవనిభర్తకొలువుండునసరమున ॥ ౬. మ ॥ ర జోద్భవుతే
ద్యుమణియో హా భూభర్తయో । ధరకేతెంచుటకేమి తువనిచిత్తంబు
వహాశ్చ బం । ఘ మైయందఱుఁజూ గాఁ దలిపె ్రి సమీపో ।
ట్టినాత్మగు ని ఓంచికోదండంబున । ౭. క । గ య గ్గ
వ దులు చి రనిభక్తి । సద్ది కనతులోన । దద
పె కొ ప ॥ ౮. ॥ పంద మొ మోదముఁ । జె
। గు ద పు ను । పొ దు ము
అ ట్ల యె । . చ. ప ।

జలరుహబాంధవాన్వయనిశాధవ, యోనరనాథ, నేఁడుగా । లితము । సు
ప..తమహామతపఃప్రభావముల్ । కలఁగిమహాపదల్ గడచి కాంతయుమీరును సు
త్నముల్ । ఫలితసుకీర్తియుంగలుఁగఁబంతముతోనా రించెఁగౌశిక ధల ధ
భూతిఁదరమానుతిసేయఁగఁద ...భావముల్ ॥ ౧౧. క ॥ గురువును దైవము
యు । నరయఁగగాధేయుఁడత యానతిమదిలోఁ । దరలకనాపదఁగడచి
రసంపదలన్ శుభంబుఁ జెందెదవింకన్ ॥ ౧౨. క ॥ అనవినిత్రిశంకునందనుఁ డ
మీరానతిచ్చినట్టులగాధే । యునిదయయుమీకటాక్షము । ననువుగననుధ... ఁసా స
నుసమయమునన్ ॥ ౧౩. సీ ॥ తుఱుముసొమ్ముగ్రహింపఁ దఁజిక్కులేఁజిల్వపడ
జేర్చుకక్కుబరిధవి ఁ । ...చ్చు ...రిక్కుమచ్చిక డఁబున్నమకలువవింద మోము
న । మోముసె మి,ని...లజాలుహిమబిందు ష్టినానాసముత్యంబుదన । నా
వకాంచనద్యుతి తిగె లుసె ట్లఁ గు...జెద ...ఱులమ
మెఱపులటుల కష్మపౌజుల త ల్ గ్రమ్మకొ । భ...ఁ ...దె చ
సఖులుగొలువ । శ్రీలితధామ ...ంద్రమ లలామ ॥౧౪. । చను చిగు...
య బున తులా ...పే చే । వ లుబడ నా...ని । వెనుకనువ యి
కవేడ న్ ౧౫. చ । ...ప్రుడు ష్ఠమహా యసుయజ్ఞనిఁగన్గొనివిప్రవ
ఱులయ కర్మములుధర్మములెన్నియునైననీ । విపులపతివ్రతామహిమవేయొ
ఁబోలదేకదా । నృపతిమహాపదల్ గడపు కెల్లఁదదుత్తమశీలతంజుమీ ॥ ౧౬.
వుఁడుఁగౌశికశిష్యుఁడు । భావమురంజిమీదుపలుకులునిజమహా । తావక
మహిమకుఁ । దావలమహా రిమహిమఁధరమెను ంపన్ ॥ ౧౭. చ ॥ పరమము
నొకటికఁబల్కుఁదలంచెదనానతీవలెన్ । గరుణ — నాథునకగా జంబుగ ౧౦
నన్ । మఱుగయియీశుభాంగిగళమంగళసూత్రముచిత్రవైఖరిన్ । రు కునే
గను ట్టకనుండుటకేమిహేతువో ॥ ౧౮. చ ॥ అదియనుఁగా తత్కుఁడహ
నేటి లోహితాస్యుని । వ్రదములఁజెన్కఁ ద్రేతపతినైచ్యకులప్రభవాధిపాక న్
ద నాన్నపాలువె కుంగొనగారణమేమి దా గా । సుదతినిబాహ్మణు ...
సూయశనా రుఁడేలుకేమకో । ౧౯. క ॥ ఇంతయనుందెల్పఁగ లె । నె
యతో... ము ంద్రవినఁగన । త్యంతముముదమ దుఃఖ । వి తలుమీక
రా వియను గలవే ॥ ౨౦. క ॥ అనవినివసిష్ఠమహా । నుమనిసక ంబు
...వే ...నుమ ప్రశ్నవేఁ తి । పని డఁ ...య నీకుఁబ్రజ్ఞ జెలంగన్

చంద్రమ గార్వచ త్ర..

...క ష ... నాధు ఘను డు ష్మ డ

... తమ ట ...రా డు డగుచు భ

బుధవహూతుఁడనమించిభూదేవదేవతాపూజ ము । వితరణస ణవివిధధర్మం
గణితస త్తినలరియతఁడు । చింతసంతానహీన చేఁగలంగి । ౦కరునిగొల్వ
స్వామిసత్కటాక్ష । లీలనిజభా యగుమాగధీలతాంగి । కల్లచిత్తంబుబో గఁగొ
న్న కెలమి ॥ ౨౨. క ॥ నెలమసలెనునానాతికి । వలఁజయ్యెఁ గొనువేగవళులున
చెఁ । గలకలమగుసెమ్మోమున । నలరెనుబాండిమమమేననలసటబోడమెఁ ॥
. క ॥ శృంగారరసమునింపుచు । బంగరుబరణలనుపంచబాణుఁడుయమరిం। చెఁ
లపుబిర ల । నంగాఁగుచచూచుకములునలుపగుఁజెలికిఁ ॥ ౨౪. గీ॥ సమయమ
ఁ సూ ఁజూనమేన । నంటియుండుటకొదవింకననుచువెడలి। వచ్చుయూవనశే
షుచ్చ టి । కాదుగనుపట్టెకప్పనూగారునిగుల ॥ ౨౫. ఉ ॥ ప్రొ లమాస
ల్గడు పొఁదుగమాగధిగా చెఁడైఁడిరే। ను యనా శశాంకుకళయో న మేల్
పుమిన్నచే । ది నబొమ్మనా సొబగుదీవియనాశుభలక్షణాకృతిఁ ।ముద్దుజెలంగ
నుమోదముతోనాకనాఁడువేడుకఁ ॥ ౨౬. మ ॥ తొలుతఁజేసినపాపకర్మఫ
గోత్రియక్షద ంబాశుభో । జ్వలరూపా కలక్షణాకృతులపూవర్ణించుటెట్లూ
వాచేఁ ద దండ్రిల్ ధనరాజ్యయుక్తముగనంతంగిడునుంజెఁడన । చ్చెలిజన్మించుట
కుష్టలగ్నమగుటంజింతించివిప్రోత్తముల్ ॥ ౨౭. క ॥ సంతానములేదనిమది । సంతత
నుజింతసేయుశం రుకరుణఁ । సంతానముగలిగియునది। సంతాపజహోతు య్యో
పతికకటా ॥ ౨౮. గీ ॥ ఏటికిదిదెల్పననిపురోహితులుయూర । కుఁడిరం టుఁద
ండ్రులు మలర । శిశువునకునామకరణంబుజేసిచంద్ర । మతియనఁగఁజెంచియని
శ బుమమతతోడ । ౨౯. ॥ తంత్రిభంగములచేఁదింత్రింపఁజనియించు శ్రీరమాసతి
జెలువుఁగాంచి । ఆత్మగురుండువజ్రాహతినొందంగ నాపునపర్ణతోను గాం
। య ంబు జనకుఁడ ధిబొం ఁగవృద్ధి గాంచురోహిణితోడ రిమమించి । జనని
యి ప్రకాశ న్గొంధ గడినశా దామణితోడ మతఁగాంచి । నట్టులనెపుట్టి టికిఁ
ట్టియగుచు । సంప లసద్గుణంబు ఁజక్క నము । జదువుసఁబ్రద్ధిఁగాంచుచునె
దుగుచుండె లీలనుప్పొంగిచంద్రమతీలతాంగి ॥ ౦. చ ॥ అనిశమువక్త్ర మనుర
దఆమే నుబాయకుండుసం । గనలనుపీడగానుపముగానకఁగుందుచును ను త్మ
లో । జభవాబలోచనభవప్రముఖుల్ వి రాకుమారికై । నుజులనె నేలత
మా మానవతిం ంపఁగఁ ॥ ౩౧. చ ॥ విధుకళ బోలెఁజ దమతివేగమనోవిభ
నర్యె । ప్ర మరజస్వలయై నదిబాంధవమిత్రులుత దండ్రులుఁ । రథగ
ము రాజ ము ముబొ దతానునుఁ । పథవగునట్టిదుష్టదినవే గుట
॥ ౩ . ॥ సు చి నుదొ్ర మ. ఉజో
సహితుఁడై ప యుక్తుడై కుచు

ట్టులనిరి దేవ ।వినుచంద్రమతితో ల్తఁజనియించువినలగ్నమతిమిష్టమగుటఁజూఁచితిమి డు । నేఁడునాసతిసమర్తాడినవేళయునంతకన్ననుగూర్రిరమదివచింప। నోరుయా యీరాజ్యవారణాశ్వ । సైన్యధనధాన్యసామంతసచివయుతము। గాఁగఁదలిదం లకటశీఘ్రముగఁగీడు । నొందఁదానునువిధవయ్యెయుండఁగలడు ॥ ౩౩. క॥జనియిం మొదలుగనా । శనమయ్యెనునొకటియొకటిసంతలమునిద । ర్శనముగనిదిహేవ గా ।మనమునఁదోఁచనిదియొకటిమనుజాధీశా ॥ ౩౪. క ॥ అక్కటయీసతి క । క్కడఁబ్రకినను గడమయెల్లనశించుఁ । గ్రక్కున మోమాటముమ ఁ । ద చించెదముదూఱుదప్పినఁజాలుఁ ॥ ౩౫. గీ ॥ సుతయనఁగగాదుమృత్యువాసు ను చఁ । దగదనుచుధూసురుల్ దెల్పఁజెగడివేగ । నఱకఁబడినట్టివృక్షం ఆ గు దో ప । ధరణిపైఁబడిమూర్ఛిల్లెధరణివిభుఁడు ॥ ౩౬. క ॥ వినియఁటయం ిపు ము । నరోదనమొసఁగెనంతఁగాం లువేగఁ । జనుడె చినేడ దేర్పఁగ । పి గులసంతాపమునఁ ॥ ౩౭. చ ॥ కనికరమెంచిమంతు నుగాంచిత చ థి లో । మునిఁగితినెట్టులింకఁదుడమ్ముట్టదఁబుట్టిననాఁడెదెల్పరె । రనుపమసద్గుణాన్వి త జాత్మజఁబాయిపుముద్దుపట్టినె । ట్టన దెగఁజూ డనక్కటకటాముననెంతటిపా క నో ॥ ౩౮. వ ॥ అమాత్యులారా, మీరస్మ యంబగుహానివ్య లకుబాధ్యు రు న మీబు మంబునంబ్రవర్తించెదఁ దరుణోపాయంబేమియనివే న నీయష్మ యించుటాదిగాఁ బ్రాప్తఁబులయిన యనర్థంబులు ద్యోతంబులౌగదా, దుహిత నియొక్క మిత్తంబున సర్వనాశస్వనాశంబులనోరఁవచ్చునే క పజేయుటకునర్హం గాదనువారును, యొక్క మాట జోస్య సాముద్రి శకున స్వ రంబులు సరిపడు పడవుగావున నిశ్చయంబనఁగూడునె తొడిఁబడనొకటిచే కడపటదుఃఖపడవలయు గావు ఁబదరుటకుచితంబుగాదనువారును, దురితహేతువులగునిట్టికర్మంబులితగులు చుటె ను, మీచిత్తవృత్తికివ నట్లుప్రవర్తింపవలయుననువారుగాఁబరెపరి తు మ తు వారించి నయవిశారదుండను సచివవరుండప్పుడమిజేనికిట్లనియె గ దబ అ రామశా స్త్ర బుధరణివ శ।హానిఘటియించుననునింపనతివచాళ్ళ స్త్రీ వ యిం రాడువ ం లయ । గాననిందుకునొకకథకలదువినుఁడు॥

※ మణిమాలికా త్తాంతము. ※

క ॥ మధురసస్ంధుని ంతర । మధురం తపుషి తాగమహిత న మ రా ఁదగు । మ క్షోనె నా మంచి లీ ఁ ౪౧. ఉ ॥ లుచు డు తు డావా తా తా రప్రత త చి త్రి శిమా భ నో ॥ కా తూపు

మ్మ పై సలాకు, మోహపుక । దీపము, కాటుక్రొమ్మె అపుడదీవియ, తావులదీ చి గ్రామణిజీవపుక జికలిరత్నముచిల్కలకొల్కినాఁడగుక। సామజరాజయా . జ నపుక రినివ్వటి ౘగె ॥ ౪౩. ఉ॥ శుకమాపల్కు, కళంకుగన్పడనిమం ఋజ దయుందంబెనె । మ్మొకమా, మేనుకడానివన్నియపుటంబుల్ డించమేల్ సం క । రకమా, యక్కమలాక్షి మోవి పెలదీర్పక రానినాణెంపుమా । ని మా, దా డనంగలదె ం ద్రిలోకంబులక ॥ ౪౪. ఉ॥ హామికఁజొచ్చిబాల్యమనునా లంకుఁగ ంచియిచ్చగా । నామికగామిడై నిలిచియావలయెత్తి జెలంగుతద్వయో। వ రాజకుంభవిల ద్గతినొప్పెఁగుచద్వయంబునా । రీమణికారయారుదనరెక గలి చి దా ధారయై ॥ ౪౫. చ ॥ లల ముఖంబుసాటిగఁగ ంకముఁబాపుడటంచు వే । లకువిధుండొసంగుది ముక జనసంపదచేతఁగామివా । రలుమగుడంగ ం ంబు నిటడియాసలేటికిక । జలమునపేడరాభ్రమతచంద్రసురాఘుముపామరు గదా ౬. ఉ॥ నా మనోహరా తి నం డుచోడ ము ందుచు మనో । జా అసుశా మలజా వహించుచుసర్వమేదినీ । నే లుం యభా ములు త్యము బంప గవచ్చి ట్టిత ।ద్దూతజనాఘుముందొలఁగఁదొఁియఁగఁగూడదుతద్గృహంబునక। ం గీ ॥అదిగణింపఁగనేమికయమరనాథుఁ । డాది తులోకరాకరనుపరాయ ములసంచ చుయానారదునకు । దినమునొకచోటనిల్వఁగాఁ ఱ ॥ ౪౭. చటులేంద్ర నీలసాం చారుప్రభాపూరంబులాపు బోజి వేణి । మ తాల గనిగసాగసుమేల్ వగఁగుల్కునింతిపల్వరుసకాంతి । పద్మరాగో ప్ర చ న్నొందుమురి ంబుముదితకెమ్మోవిరీవి । స ఁబురతిజాతివన్నెపచ్చ సర రయానారినూగారుతీరు । చాలము లలేచాల్లుచానగోళు । కంబుగళపా ము పగడంబుడంబు । గా సతికొప్పెమణిమాలికాసమాఖ్య ళుకుమైకుఁదనం జె గ ॥ ౯ ॥ వ్వ రించుమన ంచు లేనికుమా మణీ । యావ స ర్ణ దరశుభాక కి గుమా గుఁడేఁ డివ్వనరాశివేష్టి మహీతనాక లం లే దా నెవ గఁ త్రభానుఁడెద త్యముఁజింతిలుచుండె డక ॥ ౫౦ క । జ క్షిగ మెటిద । వైకు గరంబుపెలు మధుసూ దనుఁ లకు గ్గి కు । సమతిఁజనుదెంచ యహైకొ వేడ్కక ॥ । ము కంద జ విరిపె ల్లనఁజొన్పిరాచకుళ్ళా జెట్టి । గిచు నాము బు। చూర్ణరేఖచే న్నొ దఁదీర్చి । కుంకుమ టిసోఁకులపై డి ంద్రింగ

ను మట్టిచ డముపై గారు టిచె గు కిం

చిందు సా చే

గనా ము బు ॥

దిక్కులనిజతేజం । బలరఁగమత్తేభయానమలవడఁజనుదేఁ । దెలియంగనివీధు
పులుగొనియద్భుతములలరఁబురజను లెలమిన్ ॥ ౫౩. ఉ ॥ ఎక్కడనైనఁగన్నడె న
మ్మహిలోనిటువంటి రాజహెూ । యక్కమలాయతాక్షుఁడో, సురా ప రేఖ్యుఁడ,
శంబరారియో । చుక్కలతేఁడో, గాకన్నృపసూనుఁ చిత్తరువందువ్రాయరా । ద
క్కటువీనిచక్కదనమమ్మ రెయంచుసుతించునయ్యెడన్ ।౫౪. సీ ॥ నిరుపమచంద్రస
న్నిభముఖా మువానిధవళాబ్జపత్రనేత్రములవాని । మెఱు గుంజామనిచాయమే
దమువానిఁగ బుసౌందర్యకంఠంబువాని । సవురై పటు రాజానుబాహుల
జారువిశాలవక్షంబువానిఁ । జెలువంపుఁజిన్నారిసింహమ మువానిఁగరి రాభోరు
గ్మంబువానిఁ । గ ఁదిసాధనహెయలు నై డలవాని । జవీధులవ చ్చనా కు
రు । సౌధమునను కాంచెనాశ్చర కలిత । మానసాంభోజర్యై చిత్రభానుపుత్రి
ఉ ॥ అక్కలకం కంఠి తెలియ నిన డె ంపుచున్ । క్కె ణ న్దు
హిణిచాయలజంటదారిమేల్ । జో కృపువాఁ చెంగలువసూ టూ బాటు
పె । పెక్క గ నా ంటన్ వలిపుటికుక్కవఁ క్కనరేచియూర్చి న్ । ౫౬.
టులఁగనిద్వి యవ థకగ్గమగుచుఁ । గడమనా ల్లనులీనమైత్రుణములోనఁ । దుద
కఁబాల్పడితోయజాక్షి । మఱచినెమ్మేనుజె మీఁదనాటిఁగెనపుడు ॥ ౫౭. ఉ ।
యపాటుఁజూచికడఁకన్మదినద్భుతమందిలొ మ్మన । ద్దిన్నగఁజేర్చిపట్టియొ స
ఁదెపిలఁజేసిరియేమనీ । కున్నటులుండియిట్టులఁబయోరుహలోచననాగ, మె వా
ల్గన్ను ఁదేలవైచిచెలికత్తియఁగన్గొనిపల్కెఁగొంకుచున్ ॥ ౫౮. క ॥ ఓయమ్మ
లేదా । కాయ శతకోటిరూపకాశలుఁడదెర । ఛ్ఛాయ మార్గంబునసెట క్రో
గ చునున్నరాచకొమరునిఁదరుణీ ॥ . ౯. క ॥ కంటిగదావింటివెనా । వెంటనువ న
తుంటవింటితులవవా । ల్గంటియటువంటినృపసుతుఁ । జంటిమొనజై కున్న ఁ
గ గలనే ॥ ౬౦. క ॥ అనిమగుడనునదిమూర్చి । ననొకనేర్పునను దేర్చి లేమలు త
జనకు కెలమిన్ । వినుపించిరిదాఁచకతివవృత్తాంతంబున్ ॥ ౬ . ॥ వా
మించి టువ టిమనోహరరూపవైభవా । కారునినై నా నిలతామహింతా
చుమోహనా । కారుఁడుసేటికిన్గ గెఁగానిపుడ చునునెంచి త్రివి । స్తా ఁ త్ర
ఘానుఁడుహజారముఁజేరఁగవచ్చి। క్కనన్ ॥ ౬౨. గీ ॥ కొలువులోను యా
ం । క్రొత్తగానెవ్వఁడోరాచకొమరుఁడో డు మ రి వ న్న
। య దగుచా దో మ్మనుచు ఁడు । ౬౩. చ ।
ద ఛ మ రు ల్లనుగుముఁగూ గూఢ లా గ
చి దుమ
న్వి । ౬ . వ త శేషం

క తాదిసంతోషమానసుండై, చిత్రభానుండుదవ్వులఁగాంచి, లేచి, యెదురో ,
తె సమీ ంబునమణిమయపీఠంబునందునిల్పి, తానునిజాసనంబునఁగూర్చు ,
యె డివచ్చితి , మిమ్ముఁభావింపదేవతాశ్రేష్ఠుండవనుచుఁదోఁచుచున్నయది, మీస
కలనామంబులు నిజంబునఁచియింపవ్వగుననినఁ దక్కుహనామహీవరకుమారుండిట్లని
యె ॥ ౬౫. క ॥ నిజములుబల్కెడువారును । నిజమనుచునుదెల్పనవియనిజమనువా
ర । త్రిజగములనైనఁగలరే । నిజమని తెల్పెదముమీకునిజమోకాదో ॥

కుహనాభూధరునిచరిత్రము.

౬౬. ॥ ఇలనాడుపేరువెన్నెలగంటిశ్రీపతిరాజుఁదురుత్తమరా కులుండ । బ
యు డోకండుఁబెంపఁగఁ బెరిగినవాఁడఁదలిదండ్రులుండురుదలఁచిచూడ । నదితిరవ
కశ్య ము గోత్రధరుఁడరత్నాకరపురమునాది । యిలభోగిరాజునుయిమ్మడి
త్రిరాజుపడ న కల గాపాడుచంద్రు । ధీరమతులెన్నమాయన్నదేవరాజు । రంగప
రాజువెంగ రాజువ ద । రాజులుందురుదేహంబుప్రాణములును । నాకటిగావారెమే
నైయుర్వివెలయ ॥ ౬౭. క కమలపతిరాజుకూఁతురు । కమలాఖ్యనుజిన్ననాఁడెక
డువేడు తోఁ । గ్రమముననువివాహంబై । తిమిడానికిఫలవియేమిదెల్పుదున్నతీ ॥
౬౮. ॥ ఇందురమ్మన్నవేగఅొమ్మెక్కుమందె। మేలము లోకమాతవుమేలటం చుఁ
బ గడులోకులకిచ్చుమె గధనంబు । నెల్లఁ పలతవిహ ంచుని టనిలను ॥ ౬౯.
గెఁగొడుకొ ఁడంగ బుమాలినవాఁడుతుయరోగమునచావ డుఁ ృశించు । ధ ర
రాసులుదాఁచుకమామామయప్పలచేభంగమందుచుండు । టువంటిసాంగతమె
డుబాయదునంచునేనిల్లఁటముండియుండి । పే రిమదికోసివెడలివచ్చితిగదా
ము లుములయందుఁగాంతులేక । సన్నవస్త్రంబుజాలు న్నాదరించి । నిల్పుచుట్టంబుగ
ల్గి లుతు నుచు । సకలపట్టణభూములుసంచరింపు । చున్నవాఁడనున దుగానెన్న
వ ॥ ౭౦. ॥ చలమువచ్చినఁజొత్తుజలరాశిలోనై పై డి నునానుకొం
। బటుసర మేది భారమైనవహింతుమనుజసింహము ౦ కిఁజొత్తు । మెఱ వ
వ్రతమిసం వెలయుదుఁబంతగించినరాచపౌఁజుననంతు । బ ముఖంబులనచు
అనై వ తు ంతుఁబురవరు తిలంగ । దుష్టజనమానిసేవ్ర ని లడఁతు
తు డనఁ వా శినడఁతుఁ । బాల తోఁచు యె ను డింపఁ । గట్టిపెట్టితిని
లములు ॥ ౭౧. ॥చ వ నెరు, వెన్ను , మోర, గో । నా టిపదము ,
డ టు । పింటు, లోకంటు, కౌగి టు టిదం । వైఖరు నోర్తుఁబో వై
॥ అ అమక్కు మాపై । ము ను లెడ
క్కెడ లమ పెూ
న్గ ప గు మి ధ

మిక్కిలికోరికతో జేకుఱె। ...వుసనిల్వఁ డెప్పుడును గాశ్యపగోత్రులెమాకుబంధువి
వినుతాంగి...సుప్రియపుత్రునిసీకెడజెం సేసెదన్ ॥ ౨౪.క॥ ఈరాజ్యభా మె...
ధీర నువహించియుండెతిరమతి నెపుడు। న్నారమతినిల్పినున్మన। వా కఁబోషిం...
చుండవలయునటన్నన్ ॥ ౨౫.ఉ॥ ఈరలుప్రేమమీఱసుతనిచ్చితెఱంగదినిక్కమైన
సం। సారముఁరోసిబంధుజనసంఘముఁబాయుచు ...చ్చియుండివే। సారకనెందుఁబో
యెదనిజంబుగఁదల్లియుఁదండ్రిపీవెకా। గారవమొప్పనెంచికలకాలమునిచ్చటనేవ
చెదన్ ॥ ౨౬.క॥ ఈరాజ్యభారమెల్లను। ధీరతవహియింపుమనిన తెఱఁగొ...టిసా
సేరనుమీబు మతు। ...అకమీవ నుండుమిక్కిలిభక్తిన్ । ౨౭.మ॥ అన్నమ్మ మీ
ఱఁగానుప యత్యం...ప్రమోద...బున। నదౌయానతిబాహ్మణుల భమచూర్త
బుల్విలో...పఁగా। ఘనత... ధనకోటివచ్చుటకురేఖలా...యుచు ...చియి। ...
నరసీఁడునలంకరించుటకును... బుగా...చు...న్ ॥ ౨౮. ...ల్లు ...డి యు
... లె నుఘటియించిపంపియెలమిన్ ధరణీ। ... భు డులేచి గ ... । న
దె ... సతు కానంద ... । ౨౯ క॥ అం టబా ధ ...రణీ। కా తులు నుద
ప్రప...ములురా। నత... అవిభవమ ... గడు ...ం సను శుభముహూ... సమయ...
...న్ ॥ ౩౦.చ అమితవినోదవా ... ములునాగమఘోషములుల్లసిల్ల గా। మ...
... జిత్రభానుఁడుకుమారికయామణిమా కాసతిన్ । విమలమనోహరాంగినతివేడ...
వివా... మొ ...ర్చిహెచ్చుగా ... బ్రమదముతోడఁదత్కపటరా కుమారునకగ్నిసా...
గ ॥ ౩౧. క॥ వే... ... ఁబ ... య ... మైదుదిన బులనొన... యాదంపతు న్
మో... ...ఁగఁజెలు ... సా రమునఁబను ...గే సద ములో న్ ॥ ౩౨. చ ॥
రసాలా ... ...స్తచ ...హణచంచద... ...స్తాంబుజ। ... రణా న్మధురోష్ఠచు
...నో దప్ర...దం ...లన్ । ...స్మ కె బహుచిత్రబంధక నాచ...తుర...ధుర్యంబు
... చెన్మణిమాలి న్దయరమాకాంతుండురాజా ...తిన్ ॥ ౩౩. ఉ ... కొన్ని న...
కుం...తలి ...ం ... రాజ్యభో... సం। ... త... ...ప్రత్యహ...ఁబాయకవెన్ను...
...డియు ... యి... । మ ... గార ... చు ...మామనుప్రేమను ...రియొక్కనా ... డ
...ఘుం...వి య బున ట్ల మం ... బు న్ ... ౩౪.క॥ నిజము మ య ... ల...।
... బులు న్నవెం... స తాపము ... । బిజియ...మరుబ ధు । । మున్పితు చి
వే... ...ద ని న్ ॥ ౩౫. ॥ ...తలనాయకు ...మ ...క్కుచుఁ ... కొ...
... ...చినాఁడ మాటలునే... లే ... । ... యెయిందు ల్తు
...ము ...నా ... గ ...నె ... ల... ...మి ...
కు ... త. ...ను ... న ...
జి... । అ ... ల

ంతో స్పష్టంగా । మాయాసంశయమంద నేమిటికిఁక న్మాబం సం ంబునన్ ।
। ... డ గవత్తురో వెదకుచున్నే ముందు గాఁబోయివా । రేమ న్దగఁబ ... చ్చి
టనేనె ... ప్పుడున్ని ల్చెదన్ ॥ ౭౭. క ॥ అనినమ్మ గాఁబల్కుచు । నను ంచు
వ యటఁ బ్రియాంగనతో డన్ । వినిపించినమ విభ గ్గన । వనితామణిమూర్ఛనొం
దఁబొగలంగన్ ౭౮. ఉ ॥ తిన్నగ నేదదేర్చి, సుదతీమణి, నిన్నడఁబాసియుందు
। ... కుసన్నవచ్చియనిశంబునునిన్నిశలన్ రమింతునే । నన్నులెఱుంగ రాదతిర
మ్యమటు చు దృశ మయ్యెన । వ్వెన్నుఁడునట్లు యామినులవేడ్కరమించి చనున్ ద
మతిన్ ॥ ౭౯. క ॥ పీడకనిట్టులనాల్గై । దేఁడులువిహరించగ ... మిరవుగనించె।
... డావ కినియాహరి।కో గమేమనుచుఁదెల్పగుణరత్ననిధీ ॥ వ॥ అంత ॥ ౮౦. ॥
... ను ... పు సట । ఁ ... పు న్మానల ... పుతనుమధ్యమున । బలుపున్ మై తె
లున్ । పొలుపున్గాంచిగునగు లఁబొ పుచుఁగాంతల్ ॥ ౮౧. క॥ అదిఅయి పో
... కు । బొ లఁగరాది ను దెఁబొంఁదఁగ సెన్ । గదయమ్మ జె యా క।
... మున కల్గుచూలు చెన్ ॥ ౮౩. । కనుఁగొనియుం జనకుగ్ర
... ంకదాఁచినన్ । మనకునుబాగ్ర్యహా యనిమానక వేఁజనిమం నంబు
। వనితలుకొంకుతో భయము ... నిపించిరియేమిగాయదో । మనుజవరాగ్రగ
... మణిమా కగర్భముఁదాల్చె ॥ ౮౪. క । ... డునేపాపముమా । క
బడ ... దుమిగులఁగాపా... బుమె । మున్నారముమీయాజ్ఞను । నెన్నఁ దైవం
గునిత్తెఱఁగ నన్ ॥ ౮౫. క ॥ అదరిపడివినుచుదైర ము । జెవర న్యా రచు
... ప జె ధితహతహం । బొదలుచుఁదర్జనినాసికఁ।గదియిండలయాఁ న తా
నను డై ॥ ౮౬. ఉ ॥ మక్కువఁదెల్పియొక్కమటుమాయలరాకొమరుండు చ్చితా ।
... కు ... ట్టుమంచువచియించిసఖీమణిఁజెం యా న । గ్రక్కున మోసపుచ్చి
గా ... నెట్లనిసం తంబునేఁ । బొక్కుచునున్నచోఁ డుగుఁబోలినవా యిదేమి
మా ॥ ౮౭. క । హెచ్చంబులే కులమున నచ్చపుమడిచీరమయలయంటి తిన్ ।
... నే డిఁటు । హెచ్చు నేమైనఁబాయదెట్లుతరింతున్ ॥ ౮౮. గీ ॥ ఇల
బాయిునాయిగైదే డులకును । జెలువగ ంబుఁదాల్చినచెనఁటిమాట। దాఁగు
య వయఁ లఁపరాదు । పరులెఱుఁగకు తవేగమేప హరింతు ॥ ౮౯. మ ॥
అ ... హ ... త్తినాత్మసుత దా క్తయ్యెయు వం । చ బంగారపుమ వసం
... చ చిభ శిచే । తనుసామీప్య ... వాహము ద్దాషిణ... తన్ వై ఁ
బం ... నే ప్రవేశించెన్మహాంభోనిధిన్ । ... । అపు
... రానే తా కా ... నా కా బు
... మ ...

ఘూర్ణాయమానసాగరాంభోభంగమహోత్తుంగతరంగసంఘాతఘాతంబులఁ గ్రి
మీదైనందండఁగొట్టుమిట్టాడుమందసంబునందదరి నిద్రమేల్కని స్వప్నాద్యవస్థయుం
గాదని శ యందుసుషుప్తింజెందు తనకయోయిట్లాపత్పరంపరయేమకోదై
యిదిమాయయో, తోయధియో, యడవియో, యడుపీథియో, యనివన గా
యించి గుండియలుబగిలి దిగులొంది వడిగొట్టునందడఁబడుపెట్టియంబడిదైవ
బాగ్యంబువెడలక యోయమ్మా, ఓయయ్యా, ఓయనుంగులారాయనిసారెసారెకు
మాఱుఁబల్కవారెవ్వరులేక తమవారలచైతన్యంబకాయనియెన్నుచు, జ్ఞానంబుహా
మిదండగానక పుండరీకాక్షుండు దక్కఁద రులుదిక్కయె దరేయ యు
మోతనతిక్రమించురోద ంబడంచి శ్రీహరి పాదంబులు త్పద్మ బుఁజే ంద ంచి
మ్మణిమాలికావఘూరత్నంబిట్లనియె ॥ ౧౧. ఉ॥ ఓజగ వధూరమణ, యోచన
రాస్యముఖామరస్తుతా । యోజి దానవ ర, యోయమితా వా డనాయకా
యోజయశీల, యోవరద, యోమునిసేవిత, యోముకుంద, రా మను
గుననువేఁగనవే, గరుణింపవేహరీ ॥ ౧౨. ॥ న ం చే త్య తబాధల
గుబ్రహ్లాదునేలి పరమపురుష । ఘన గా జలగ్రాహంబుచేఁజిక్కద్విరదా ష
ఁబ్రోచుదీన క్ష । కుటిలదూరా ను పాగ్నిఁబడకుండనంబరీషునిఁగాచినట్టి ర
ద । యమకింకరులచేతనగపడనయ్యజామీళుఁబాలించినమిత్రతేజ । యాపదలు
నేన్నునాత్మఁదలఁప । లీలతోనేఁడునామొఱాలింపుమీవు। య శోకా లిరు ద
నా రిచె । దరి డుకటాక్ష రినిని త్తజిమహాత్మ ॥ ౧౩. క॥ నిప్రి రా
మొ రి । తనయాత్మనెఱిం పేమఁ దౌర్త్యనిఁబను । నియతఁడువా ఁ
డి కనకపుమంద ముఁదెచ్చి కృనభ క్తి ॥ ౧౪. సీ। ఇం దిదిక
వ వ ంపఁబంకరుహాభవుండుపజ్జఁజెలఁగ। స్మరవైరియతిమైత్రిసరసోక్తులను
ట్లసంఖ్యనుసురల్గొ చినిల్వ । సకలవేదోక్తులసన్నను వింపవిదా ధరశ్రేణి
య । గంధర్వసంఘము నంబుఘటియింపనప్సరోగణములు చుండఁ ।
ము టిద దివ భవన మ । దతేమహోన్న వజ్రసౌధంబునందుఁ దమి
తె ల్వ త వే । ండుకొలువుండుచక్రిసన్నిధినినిల్పె ॥ ౧౫. ॥ ంద
గధరు డప్ప । మందానందా డగుచుమందస్మితుఁడై । మంద దానెతివి
యు । మం యనువెడలిమదినద్భుతయై॥ ౧౬. సీ॥ న కోటి నానా
భ చే తు మిన్నుచెన్నుదొలఁక । గరుణారసోద్భా గరిమవాలను
శ్రా మనస్థి ఘటి । గవకే శంఖచక్ర బులు టుసా ద్రచ తప
ఁఘు మే దాల్చు డా యసాలుజి హ ష కు రులా ం
ర గా రు క్ష ప్పు

చరిత్రుఁ డైన మోదగాత్రు । నిందిరాభర్తఁ గాంచెఁ బూర్ణేందువదన ॥ ౧౦౭. క ॥
కలుములు బంగరు । కలశంబులవీఁబు సేయఁగ నిను గవర్ణ । దోలఁ గెడు ప...
...జన । నెలకొల్పుచుఁ జూచి బాగ డనిరుపమ జితిక్ ॥ ౧౦౮. మా ॥ జ
య శుభనామా సర్వలోకాభిరామా । జయజయరవిధామా చారుసత్కీర్తిసోమా ।
యజగజ్జగతీశా సాధుభావప్రకాశా । జయజయ రఘునాశాశత్రు రాట్కంఠపాశా ॥
౧౦౯. ॥ శాంకరీధనమిత్ర, సన్నుతచారిత్ర, పరమపవిత్ర, పంకరుహనేత్ర । పాలి
సురజాల, భవ సద్గుణశీల, కరుణాలవాల, రాక్షసవిభాల । సర్వలోకాధ్యక్ష, గ
... రిపుశిక్ష, సజ్జనరక్ష, విశాలవక్ష । శమనసన్నిభకోప, చటులబాహాటోప, స్మ
రకోటిసమరూప శార్ఙ్గచాప । మకరకుండలకేయూర, మంజుభూష । శరణు శరణయ్య
నుఁ బ్రోవు సాధుపోష । భక్తమందార, కాతరభయవిదూర । జలధరశ్యామ, దేవతా
... భామ ॥ ౧౧౦. మత్తకోకిల ॥ దేవ నీ చరణాంబుజంబులు ధీరతం గనుఁగొంటి నా ।
యరూపపాపముఁ బాయ ధన్యత నొందితిక్ । గావుమంటి మొఱ్ఱొలకింపుచుఁ
ము... నీకనా । జీవముక్ దయ నిల్వఁ జేసితి చేరి మ్రొక్కెద శ్రీహరీ ॥ ౧౧౧. ఉ ॥
... మాల ంపు బృథివిక్ మధురాపుర మేలు సత్యసం । పన్నుఁ డు చిత్రభానుఁ డను
పార్థివ పుత్రిక సౌందర్యానిధీ । మన్నన సొక్కు రాజును కుమారునికిం జనకుండు పెడ్కు
। నన్నటు బెండ్లి జే నుమనం ... నామదికోర్కెఁ గాంచుచుక్ ॥ ౧౧౨. క ॥ ఆ
రాసుతు ... దజతో । నూ కిఁ బో ఁ జదనిపోయి యొకనాఁ డును నై । ... రెఱుఁగకుం
డ... క్ । గూరిమిననుఁ గూడి జరుగుగుణరత్నని ॥ ౧౧౩. గీ ॥ ఒరులకత్తైఱఁగెఱుఁ
... చియుంటి । నట్టుజరిగెను బహుకాలమరయని పుడు । యేమి హేతవొ మాతం
డ్రికింత యైనఁ । గరుణవా మకనిద్రింపఁ గడలి పైచె ॥ ౧౧౪. ఉ ॥ ఓ మాత్మప్రా
ణముల నొంద ఁగఁ జేసెద రింతెతండ్రి వక్ । బా పుబు చేత నెడఁ బా పెను నచ్చటికో
నాథుఁ డో । ... రాజు చెంతకును జేర ఘటించ వలెక్ యోమతిక్ । డా తిఁ బా
యదుటలు ధర్మ పె సత్కుల కాంత కెంతయుక్ ॥ ౧౧౫. చ ॥ అనవి నవ్వుచుక్ స
జాక్షుఁ డు యి నిపల్కె నాఁ డు నీ । యనుపమ సుందరాక తివ హోత్ములు సన్నుతి సే
... మోహముక్ మనసుఁ గలంపవచ్చె మతిమక్కువతో నిను బెం యాడియ । ట్ల
ము రే రాజతనయాంక తిఁ గూడిన వాఁ డ నేఁ జుమీ ॥ ౧౧౬. మ ॥ వెలయక్ కునుగ
మ నిలువక్ । పీఠించి తచ్చిన్న ముల్ నలినా ... మణినాథుఁ ... నీయకట ... ల్లే
... యె గదా । తెలియం బాలగు పెమె వంశమ కీర్తిం బెంపెగా ంచు । తలిదం
... యించి ంతె నుఁ గాంతా పాపముల్ జెందు నే ॥ ౧౧౭. క ॥ నై పి చిన
... మీ ర ఢ గా గదనుచు । మా ట్లొనరిచి । నా ... రూ
ప ॥ ౧౧౮ । నుచు ద ... దా ... ను ...

ట్టి నింటికిఁ జేటుఁబుట్టు నేఁబుట్టిన దినమనియానాఁడు డెం ఁగొంకి । రఁటయిప్పు డేశ
ర్గాదిన వేళయనంతకుఁగీడు గాన ఖిలరాజ్య । ధన ధాన్య వస్తు వాహనమంత్రిబాంధవ స్వ
జనయుక్తమఁగ నాశంబునొంది । దానిగై పుత్రశోకంబుఁదాల్ప గ్నిఁ । బడఁగ వై
వ్యమునుబొందియడలుచుండఁ । గలదువ ంపుఁడనుచు విప్రులువచింప । నదినిఁ
యుంచె మాతంఁద్రియడయఁడగుచు ॥ ౧౪ , క ॥ మీపదయుగ్మముఁ గంటిని । నా
లిఁటదొలఁగె మొక్కిన ప్పుడె యిట్లా । ప్రాపైదీవించితిరో । తాపస కులవర్య య
యొదన్న ఋవకుఁడీ ॥ ౧౪౨, వ ॥ అనిన న్నత్యుచు యోగదృష్టి నిమయుండాత్మ నీఁల
కింపుచుఁ । వనితాశాస్త్రము కల్ల గాదు వినుదై వజ్ఞుల్ని దా ంబుగా । వినుపీం న్వి
మీగురుండటులఁ గావించెన్న దాయై మ । ద్వినుతాధిక్యత పోమహ ము ఁద
ల్పంగొంచేదఁ ॥ ౧౪౩ , గీ ॥ ప్రేమ నానుతమందోదరియును నొకటి । నీవునొ టియె
తొ లదీవించి నట్టి । పలుకుఁ జెలించెద నుదే తలును పఁ। డెలియుమిందుకును మసా
ధంతు నొకటి॥ ౧౪౪, ఉ ॥ కా తుఁడు ను ంతము గట్టినమ గళసూత్రచి ము ।
గాంతరొజా నాత కిఁ గానికనంబడకుండఁ జేతుగో। ంతయు నేరికై , ధవానను
పము దీఋ ం న । ంతము చ్చునాప లునబ్ధములోఁ గడతేరు ట్లనే ॥ ౧౪౫ ,
స్నిక విచా మేలఘుడి తలిదంద్రులు నేన నుమ్మయ । స్తోక చరిత్ర వై విభునితో సకలాంబు
ధి వే తావనీ । ప్రాకట రాజ్య సంపదల భాసిలుచుండె దవమ్మ నమ్మ మీ । లోకములో
వ నకులు స్వర వృద్ధి వహింతు రెంతయుఁ ॥౧౪౬ , క ॥ వనితా యివ్వనిఁ దపమే। ననిశము
గావింతుమ యుఁడఁటుంచురు న్నఁ । దనకూరిమిదహితలలో । ఘనముగ నిన్నెంత
నుచుఁ గరుణ దలిర్పఁ ॥ ౧ ౭ , వ ॥ అనియిట్లు య్యతివరుండూరడింపఁ బరమానన్ద
భరితాంతఃకరణయై ఖేదంబపనయించుచు నితరచింత ర ంతయు లేక జ్యోతిష్మంతు
మారికా రత్నంబునమ్మ యనాశ్రమంబున నుల్లంబలరఁ దల్లి యుం దంద్రియుం గురువు దై
ంబతంతెకా నెంచి పరిచర్యఁ జేయుచుండు నయ్యెడ ॥ ౧౪౮, సీ ॥ విద్రుమ స్తంభ
భ శో తం నై తేట వజ్రంపుదంతెలఁ జెలంగ। వణికమాణిక కొణిగలఁజె
మ ప్పుష్యరా పువలభులసె ం । లంపుగొప్పతిన్నెలవన్నె దులకించివైడూ పు
లోపలఁ నర్చి । కాంచనావ ణసంఘటితమైదర్పణకుడ్యసంతతుల చేఁగొమరుమి
స్ఫటికసోపానమా క్తి జాలజాల । మరకతకలాపశశికాం సురుచిరా।గ । ర
యె నా।శమారామ మఁ। దగన్ఁజించెను దివ సాంబుమయుఁడు ౧ ౯
బో ము సా ం చా నహస్రంబుల ం ా
। ను గ యు డ రువిభవమునఁ ।

ఆ. సాంతము.

మ॥ కరధృతగోత్రగోత్రరిపుగర్వమదాపహ భీమభీమసో
దర మిత్రమిత్రకుముదప్రియశోభితనేత్రనేత్రసం
భరితసువర్ణవర్ణనశుభప్రదనామవిహారహారదా
మరుచిరకంఠకంఠజితమానితకాంబవభోగభోగదా॥

క॥ కమలాప్రియాంతరంగా
కమలాహృత్కమలభృంగకరుణాపాంగా
కమలధరసన్నిభాంగా
విమతభయదకదనరంగవిహగతురంగా॥

వసంతతిలకము॥ రాధాకుచద్వయిచరత్కరయుగ్మపాళీ
మాధుర్యభూషితసమంచితవాక్యశీలీ
క్రోధోగ్రశౌర్యపటురోషవిహారశాలీ
ద్ధుర్యకాంతి తచిత్రసహస్రహేళీ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్వేంకటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధసారస్వతవిచిత్రహరితసగో
త్రపవిత్రాపస్తంబసూత్రశృంగారకవిత్వవైభవతక్కెళ్లపాటి
వేంకటమంత్రితనూభవ రసపాండిత్య లింగనామాత్యప్రణీ
తంబైన నుత్తరహరి కథయనుమహాప్రబంధంబునందు
వి మిత్రశి దగుసుయజ్ఞుండువస్థమ మునిం
గనిచంద్రమ దేవిగళమంగసూత్రంబు పరుల
కుంగనుపింపకుండుటకుం గారణంబేమి యని
యడుగుటయుంజంద్రమతీజననప్రకారంబు
తనికిందె టయుంజిత్రభానుకుమారిక
ణిమా కయనుకన కనువెన్నుండుక
టరాజవేషంబునవివాహంబైచన్న
కథావృత్తాంతంబునుజంద్రమతినిం
దజ్జనకుండుమహానదిన్వైవనంబంచి
నమయుండువెడలించినిజాత్మజ
గాసంరక్షించుటయు నుకథ
లంగలిగినద్వితీయాశ్వా
సము సంపూర్ణము.

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము-పద్యకావ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

౧. క॥ శ్రీవసుదేవసుధాపా। రావారశశాంకశంకరస్తోత్రచరి। త్రావిమలఘాన
బు। గ్రీవాదంతజితకుందకృష్ణముకుందా ॥ ౨. వ॥ దేవాయవధరింపుము॥

వసంతర్తువర్ణనము.

౩. గీ॥ అంతటవసంతమలరెదిగంతవ ల । తాంతపరిమళతోషితస్వాంతచలిత।
ం విరచితమధుకరాత్యంతరుతయు। తాం కాశాగతానిలాక్రాంతమగుచు॥ ౪.మ॥
వెంటన్ము నుబోనినేరమెలమి యంగసర్వస్వమా । ఋతురాజుంగనిగాన్కచేయ
అండారూఢి దయన్మెచ్చియ । మాణిక్యప్రభూమణాళిబహుమానం గై
టు। ల్త తుంబులంబండుటాకులురులందాల్చె పాళంబులన్ ॥ ౫. చ॥ ఇలశ
ర్కు మ డ ద్ధతిదాడింజెట్టవి। చ్చలవిడింజిక్కుతత్తుహీనసైన్యములం బె
ట్ట కట్టె । చల నన్నానికుంజతరుజాలములన్నుమరాజిదట్టమై। యలరెనువాటిం
చుతలయారులనందిరుగాడుందుమ్మెదల్ ॥ ౬.చ॥ అనుపమదీప్తింజైత్రకుముదాప్త
వోదయసుప్రకాశత। న్వనపుటభేదనప్రకటవర్ణి భూరుహసాధరా చ। క్కనగు,ల
తసాంద్రశశికాం పుచో నగర గిజాలుంబే।ల్చినజలబిందుబృందమనంజిందుమరంద
ల దుంజూచి ॥ ౭. ॥ స్రగ్గ దోటకోటలకుంజైత్రుండు గాపుగనిల్పుపచ్చ
। లగ్గలదింపులోయనశిలాటులుదీటగుంగొమ్మకొమ్మలన్ । నిగ్గగమానియంగ
స ంబులసన్నముత్యపు । గ్గుల పచ్చపూసగుమి చాలనంగాం బుపుం ఇదె
। ౮. ఉ॥ ఒప్పనర దేశములనూ ర తరుప్రజాళితా।మప్పడుభక్తియు
డాఋతురాజుకియ్యంగాం। ప్పము హ ద్రపటఖండమునన్మడింగొన్న
ల।మెప్ప ముల్లెల మించెఘలప్రతతుల్ ప్ర ష్టమై॥ ౯. ఉ॥ కొల్ల,థ
గొండిద దాళులా మీ। రొల్లరొయంచు లు గయో నుత
ల। వె ద్రోయువా గవే కన్మో అంబ నో ల్ల స

పదన్బాగరుప్రల్ల దమోప్రబలెన్బికా టుల్ ॥ ౧౦. క ॥ మారుఁడు రాఁగ లఁడనిశ గారము గావనులమధుఁడుకట్టించెనోకో । తోరణములనఁగఁజిల్కలు । బారుగ ఱుంపుచుండెఫలవిభ్రాంతిణ్ ॥ ౧౧. చ ॥ నవసూనాంచితశాలలోమధుఁడు నానా మాతృధ్వజప్రవణోత్కికి శిశిరప్రసీ పశువున్బట్టించిప్రేవేళ్బైన్మరంధవరాజ్యాపహ బ్రజ్వరిల్లఁదలిరుందట్టింపుచూతప్రభా । సవనా ంబ్రభవించుధూమతతినోజంబర్వ లంబముల్ ॥ ౧౨. సీ॥ జింకతత్తడులతోజెంకినిల్వనికల్ల మేనిదిమ్మరితేర్లు మెండుకొ గఁ। జిదుగులేఁజిగురాకుచేరుడుబియ్యాలకవణంపుటేనుంగుగములుగదలఁ । గండ క్కెరదండిఖాణంపు టెఱకలజీనిము స్త్రీదుతేజీలునడువ। పూఁదేనెజీతాలపాగరుపాట తెక్కనీలిడాల్దూ టెలగోలునడువ । నిటుజతుర్విధదళములుద్భటముగాఁగ । ౘా ఁ గాముని దళవాయిడాయవలపు। రాయలారామ నడి గెరహివియోగి।సముదయవనత్వ పలాయనములుగాఁగ ॥ ౧ , ఉ॥ అత్తఱిఁజి జాతవి యాంకమనోహరగీతపాఠక । న్మత్తమ వ్రతావృతసమంచితపుష్పనికుంజపుంజర । మ్యోత్తమమా మయాశ్రమగత జ్వల నాం రంబులణ్ ।హ త్తినవేడ్కఁజ ద్రమతియా ప్తసఖుల్గొలువ రింపుచు

వనవిహార ర్ణనము.

౧౪. సీ॥ పొన్నగున్నలనీడఁగన్నెమావులజాడమురియుచుడాఁగిలిమూఁ డు। వృక్షపుంజంబులవివిధకుంజంబులనలరుఁదీవెలలనుయ్యాలలూఁగుఁ । బుపొ డు రంట్లు గప్పురపుటనఁట్లనొ గావెన్నెలకుప్పలాడుఁ। బొదరింటిపట్టులఁజదర పు లఁబంతుగాగోరింటబంతులాడు । వెదకిపువ్వులఁ దుముఁదుమ్మెదలగదుము । ఫల సం బులఁబిల్చుఁజి లనుబిల్చు। రులునలుదిక్కుల దీడిచెలులఁగూడి। శా నుప్పొ చం ద్రమతీలతాంగి। ౧౫. క॥ అంతటనొక ర్తుజ్యోతి। ష్మంతునిసుతఁజూచి-పొద్దుజరు , బలా। యింతులతోవనిలోఁగల। వింతలుజాతమ్ము రమ్ము వేడుకలలరణ్ ॥ ౧౬. క ॥ బెండెకాయపండుల। విరివిన్వనతరులువిఱ్ఱవీఁగుచుధర పై। నొఱఁగెనొకించుకగంటే । వి రిబోఁ సిఁడు క్క ధమేర్పడఁ ణ్ । ౧౭, మ॥ నవసూనాంచి శాఖలాఱొడ నెడక రత్నా సానుప్ర ం। దవు ంబై గుమిఁగూడుకోయిలలుచెంతన్మేళుబ్బ దంబుగా బ్ర వణ ఁకులతాంగులచ్చ లుగాభాసిల్లెడి ంటెయా। చివురుంజొంప ,మావి గి నాఁజెన్నొందుఁజ ద్రాననా॥ ౧౮. ఉ కామినిహోయొకింతతుదఁగన్పడ జుట్టి ఉ డచే । నామికయొప్పుమెప న సితాంకసుధాకరుఁ దా లీ ఁదాఁ। మ ద ట రిజా వంబ రారెచూ మా। రామనుప్రోవుజేయు పు పుసదా । ౧౯ మ। పొలఁ వే ంచుగాఁగురువ బుణ్ ఱొమ్ము జేర్ప .. ంబొ గుచ బుూన గోయ దేమేయ ణ్ నలినాక్షిమ యో

న్నాగభ్రమరగాఁగిటన్। జె మిందాల్చినదేమొనానదియుఁ జూచెన్గంటెకోపం
న్॥ ౨౦. క॥ చివురుంబయఁటుఁ బమల్చుచుఁ। బువుగుత్తులనెడియురోజపుమ్మధుదు
।బవురయళిశిశువుకొసఁగెడుఁ।బ్రవిమలమతిఁజూడుదీవెచాలింతసఖీ॥ ౨౧. ఉ॥క్రొ
న్ననవింటిరాయఁడదిగోచనుదెంచెనటంచుఁజైత్రుఁడు। న్నన్నుతవై భవంబలరసంపఁగి
నెకురుంజునల్లడన్। బన్నినదీపపున్నిఖిలబాగునఁదత్కుసుమంబులేర్పడన్। గన్నియ
x కిచేవిరిసెగ్రక్కునఁదుమ్మెదజిమ్మచీఁకటుల్॥ ౨౨. ॥ స్మరతేజఃపుఁజంబన।విరిమొ
కింశుకంబువిరివిగఁజె ఁగెన్। ధరణికివన్నెగఁగంటే। విరహిణులీవనికిఁజేరవెఱతు
సాధ్వీ॥ ౨౩. ఉ॥ అల్ల గోకచంబునకునందముయీసహకారనవ్యస। త్పలవమెత్త
యనినఁబక్కునవచ్చుచుఁబల్కెనో ర్తుయో।కల్లరియి యేలఁబలుకన్నహకా సమీప
మొం తాఁ। బల్లవమెత్తునాయదిత్రపారహితోజ్జ్వలమావసాజ్జయై॥ ౨౪. చ॥ కలకల
నవ్వఁటుదాలఁగన్దమిఁజేకొనఁజేరునంతలోఁ। బలపలబీజపక్తిగనుపట్టెనొకించు
కప్రిలిదాడిమీ। లమదెపక మైతొడిమఁబానియిలంబడె జంత గ టె । పలుజిగిగు
బ లుంగనిత్ర న్ నీకటు క్కవైఖరిన్॥ ౨ . ॥ పాటలేమిఁబ్రియాళుపజ్జరాఁ
వమ్మతెరలకఁజూచెదుతల మబల। అలసితోయేల వావిలిచెంతనుసురనమావిపైఁజె
వాఱ నేమి। ద్దు బు కుపొన్న ద్దసుద్దులుచే వదలవుయదెకురువకమువిడు
। డగో గు వ్వెదుమొగమువేల్చెదవుసంపెఁగకుఁజేరి। ప లనుద
నుమిసెదవుయ య। శోకవకుళ బులనుగిం సుడిసెనేమొ। తెఱవస పోయి
వర్తిం పమ్మ। తెలియకంటిమియుక్కు తెలిసెనుమ్మ॥ ౨౬. క॥ అనిపలుమఱుఁ
మతీ। జాయశనేత్రితోడవనివింతలుజ। వ్వనులంతయుఁదెల్పుచువి। చ్చల డి
రులుగోయఁజతురతమెఱయన్॥ ౨౭. సీ॥ చివురులుగొనకుమంచివురు మరువేఁటకా
హికిఁగానివరయ। మ యీపొన్నగొమ్మెల్లగోయుము క్కుకుం బడవేమిమాకం
ము కు। గోరంటఁజిదిమిం గోరంట నుగెంపుయ యతమాని వెదగ ంపు। చంప
కె త్తిదాఁచంబకపకన మొల్లలియ్యవదేమెమొల్లమనియె। యే కే పాడెదాయే
గొ। చూచి లకంబుగై కొనఁజూచెజాణ। మావిభవమొందుఁ గే ంటమావిభవ
। రుగఁగోయిఁడటంచునొండొరులునగుచు॥ ౨౮. ఉ॥ మచ్చికఁ న్నదొటవడి
నుకై టనుబు బంతులన్। ముచ్చటజెం పోనియకమూఁగెదరంచన నో ర్తుబ
బో। చ్చటదీ దోయికనుముందవత్సరమోర్పు తెచ్చుకో। త్మ గునేయటన్న
మిత్తిశెఱ గు మెచ్చు న్॥ ౨౯. చ॥ లికుచఫలంబులంటియ లీలలలేమలు
వా కయొకబోటి యె చెఱంగుఁదాలంగి ము యో ర్తుకొ। చ డి
వ చలి లు ౦ ండ్లివే। ఁక దేనేన ంచనన దెమసిప్పుల్లునన

వ్విరంచముల॥ ౩౦. సీ॥ కుముదమ్ములవలనిక్కముదమ్ములున్నవియల్లి నదదిగోయాల్లి చెంతఁ। గేతకివెతకబోకేతతిగాడమ్మ మెఱయునుదొలకరిమెఱయునపుడు। మి ... ల మేమిమామిడినెక్కఁగలవ లెఘకమదెవ్రాలెఁగింశుకముఁగోయు । కరవీరమిక్కరవీరలకునేమిపొగడెదఁజూతముపొగడలిమ్ము । మరువమెత్తకురమ్ము యామరుమ్మ। కన్నెరవుసేయకువెయోడగన్నెరకును। వేఱుసేతురచేకురువేరుదాఁచి। కొమ్మదానినాకపాలుఁగొమ్మనీవు॥ ౩౧. క॥ అనుచుం బ్రసవాపచయం । బునఁగోకిలకుకనిదములనాండురుల । వనిఁదచ్చన లాడుచుఁజ । య్యన బడలికలొదవ వార్షి ... ఖ్యాంలిల ॥

వార్షిహారవర్ణనము.

౩౨. ఉ॥ సారముఁజంచరీకకులసా సకుక్కటచ వా ం ము వ్య గంధసుమజాతమరందరజఃప్రభావనీ। తీరముఁబద్మి కుముదీపి వం ధాభ కా। సారముఁజేరిమందవిలసత్పవనాగతశాం ఘర్మలై॥ ౩౩. ఉ॥ ంగు డాల్చె అవి కల్పడలించిచెఱంగు ంగరుల । ర గుల గువల్వలుదెరల్చుచుఁబావడదూము లగ శల్। సింగపుఁజిన్నికౌనులనుజిక్కఁ దించి గించికాంతులు। ప్పొంగెడుమేనులందుదు భూషలుకొన్నిదొలంగఁజేసినల॥౩౪. ఉ॥ సందెడలంగఁబయ్యెదలఁజూటొకయించు లేకబాలికా బృందపయోధర తులుజేర్చిసరోవరమందిరంబున । య్యిందిర వేడ్కల డిర స్వనకేళినితీవెగుంపులో । బొందుగఁదీ నట్టి నునుపుప్పొ వెన్నెలకుప్ప యనల॥ ౩౫. క॥ జక్కవలుకొల కై డ ... । కు నగమకించుచున బాలి ... ల క్రిక్కిరిసిపొదలసు తులు। గ్రక్కునసీ బుఁజేసె లకల గుచుల ౬. శా। సీ। చెల్లె జీనరాఁగడవెయే లజాగుయోసక్కలో। తేమో నేవెఱతుల భళాయెఱుఁ ... యీబూటకాలమ్మలా। రామెల్ల ంచిగరమ్మ మెట్లుకడుజీర్కాముందుగాఁబోకురా। ... డ మ్మచెల్లగడవోసమ్మానమందొ్రియకే॥ ౩౬. క॥ అనుచుసరోవరము । వ్వ ఱయెుండొరులమీఁతివడిఁజొరఁబ ర। త్యనుపమవిలాసకేళీ జనితమహా చ తు — ములల॥ వ॥ మఱియును॥ ౩౭. సీ॥లకుముకి తి గొంచకముని టిచే న ద ల బలునదియు । నిలువకసరియీఁదఁగలవె జాలమ్మురమ్మ చు ంటమిటా ం చున యు। నెటుఁదేలునొయనియేమరుజెలిత్రిళ్ళిప ంకిపొదం ులో యు యపడు రిబోణిబలిమిలోఁతుకునీ పడదొ్రిసిమొఱఁజెం ఁబట్టునదియు నమొ ము నేగ యుండ ట్ట గ ... ఁ చున యు నొ జే జరుగు । — జె రేగియుప్పడ జముఖులు గదలె ఁఖులువా। చ

లుపగకై దల్ల డిల్లుపగిదిన్గొలనః॥ ౪౦. ఉ॥ ఇంతియొక ర్తుసీటఁబడియీఁదఁగ నేత్రశక్తినా। ద్యంతమువ ద్విషూతిగొనిహామిక నేటికిఁజిక్కెనంచునో। వంతదా అం దా సవలులుకాళ్ళనుమేనఁజుట్టుకో। నెంతయు తిజెగ్గడిలనిందుముఖుల్విడిపించిరయ్యెడః॥ ౧. సీ॥ కచ్ఛపగ్రాహసైకతగభీరావర్త బిసకోకదరమీన లసితపద్మ। వాలశోభితసరసాపగాతతుల్కం పైరతిసల్పుకడిమిమెఱసీ। పదజంఘకటినాభిబాహువక్షోరుహగళనేత్రముఖవేణికలితరుచులు। సరసిపైఁబర్వవిచ్చలవిడి తమిఁదొట్టిదిలై యీఁదుచుఁబట్టి పెనఁగి। సీటనొండొరుముంచుచునిగుడిచల్లు। లాటలనుమించిమటులై సాటిదెరలు। బోఁటిగుమిజేరిరోటమురజాటుకొనుచు। సలిలకేళినివిహరించి చంద్రముఖులు॥ ౪౨. క॥ జలములవెలువ మేనులు। నలకలుతడియొత్తిపైఁడియంచు అఁగువ। న్నెలదుప్పటములుగట్టుక। తళుకుంగంచుకములెడలఁదాగ చుపేడ్కః॥ . ఉ॥ కమ్మనియేణనా తిలకంబులుఫాలములందుది యం। దంబుగ ంజనంబు నుద ...లదేర్పుచుఁబుష్పమాలికల్। కొప్పుడులందుఁ జొన్పితళుకున్దనువల్లి కలందురత్నపుః। సొమ్ములుదాల్చిబోంట్లుమరుసంకుమిటారికటారులోయనః॥ ౪౪. క॥ సంగతి గాఁజంద్రమతీ। బంగరుబొమ్మకునుమెఱుఁగుఁబన్నినరీతిః। శృంగారింపుచువేడుక।నం. నల ... క్రిఁజెం నలరెడువే ః ౫. చ తుర ముని ...తూపులపొదుల్బలువిల్లుధ చివచ్చి। త... ముగనాక్క...తుఁడదా ఎనన ముడిగ్గుచు సః। సరసీజలంబు గ ... చల్ల నిడలవిశ్రమింపఁబో। సరగునఁగ... చెనిందుముఖిఁజంద్రమతిన్నుదతీశి ... ॥ ౬. క॥ అతన్వంగియఁజే। జాతాయతసన్నిభాతిసౌందర్యధరుః। పీతభయుసార్వభౌమ। ఖ్యాతమహాలక్షణాంగుఁగనుఁగొనియతనిః॥ ౪౭. ఉ॥ తే ము ప్రాయమునొస్పబగుతీరుమనంబుఁగలంపఁజిల్కరా। తేజివజీరుఁడుప్పరముద్రిప్పమెఱుంగులు ప్వజాజినే। జాజళుకు ...టింపనటచానలుదిగ్గు లేచిగ్రమ్మకో। రాజకుమా గా వురాచలియింపక రతాత్మయై ౪౮ ఉ॥ ఎక్కడివాఁడొయీచెలువుఁడిం పట్టి యిరంభచుట్టమో। చుక్కలఱేఁడొశ బరునిసూఁడొవసంతుఁడొకాకభూమి ... । నె డయిట్టిరాజుజనియించుటలెక్కడనిక్కమెన్న నే। యిక్కువనేర్చినొక్కసృజియింప గ ధాతక్రొ...ఁగః। ౪౯. సీ॥ ముఖరా బిరుదప్రముఖచామరలరీతిధ ధ ద్యు ... బులలరె। గా...భర్మాచలకలితశృంగ... ప్రతిభచేనెగుభుజా తిశయి ఱుకొను గంబుచేఁజిక్కకవదంతితుండంబు న గఁజెంనొడలుమెఱసు। దేహ మ వాటములీలనొమ్ముగా పెడఁదటొమ్మె మ్ము గాంచె। డాసిపదకాం ... బూ। తొల గడంపుపేర మముమెఱసఁ। గా ... టిలే దనమ నూనవిభ ప్తిఁజెందెఁబో యందె॥ ౫ . ...మును .

త్రిశంకుని। నందనుఁడాకారవిజితనలినాస్త్రుఁడటం। చుందగనతఁడేనోయీ। యం
మనుజులకుగలదెయది గాదనుచున్॥ ౫౧. క॥ వడిలేచిచూచిచూడని। కుడియెడమ
గుడుకన్నుఁగొనలమెఱుంగుల్। బడిబడివెడలఁగనటునిటు। నడయాడుచునుండఁజూ
చి రవరుఁడంతన్॥ ౫౨. సీ॥ తొలుఁదొల్తఁగనుదమ్ములల విప్పుగుతెప్పకవనాచి తప
కఁగాంచికాంచి। కడఁగియావెంబడిగాటంబుగానాటిచెదరనిడెందంబుచిక్కిచిక్కి।
అఁగి యెన్నఁగరాని మదనసామ్రాజ్య బంధుర సంపదల కాసమెట్టఁదొట్టి । ఆ
జెందునవశతనాగిమల్లాడుచుఁబటులీలధైర్యంబుపట్టిపట్టి। సతిమనోహారిరీతులమ్మ ము
జేయ। మంటువిల్దంట ంటకవెంటనంటి। కొనెడిచులువ ముపరాకుజేని । మమ నిట
నెయారాచకొమరుఁడపుడు॥ ౫౩. మ॥ఇదిమున్నంటిమయాశ్రమంబవుఁగదాయె చ
గఁగు: దోల్ల స। ద్రదనారత్నమిదెవ్వతోమునితపోరాజ్యేందిరోసద్రుచి । ప్రదగొంచ
క్కనిరాకుమారియిఁటకున్ రాఁగారణంబేమియా । త్రి శేంద్రప్రియ తా లాస తివ
ర్తించంగనేతెంచెనో ॥

చంద్రమతీసతీవర్ణనము.

౫౪. క॥ స్మరబాణములై మునునా। ... ంగూర్చిమెఱుపునొడికంబుగసు। ...
శశికళామ్య । మెఱపుగఁబదనిచ్చిజేసెనా ధిదీనిన్॥ ౫౫. క॥ కాకుండినసిగ
ముఖ। నీకళ్లుకుస్మైమితారమీతేటకళల్ ।లోకములఁగలవెచెలువల। కాకమలజునేర్పు
బాగడఁగా దరమగునే॥ ౫౬. గీ॥ వర్ణితాంగప్రభూతలావణ్యకం । యందుయావ
నోర్మి లచే డుగుముట్టి । వ థవిలుకూర్మమా క్తికప్రభలనంగఁ। జెల్లునా దీ మీ
గాల్లుగ ల్లి। ౫౭. మ॥ రుడున్ గంటలుగట్టిసుంకువెలయన్ ంకంబులోనెం ఁగా
... అకుల్లాపెనుబోదుదనిఁ సిసుర్క్కన్వ్రిలుచున్ గంకిగాఁ। బరుచ్ఛాందద్దైగునంతెగా
గలమగర్భంబు ్రణ యమై। సరసీజాననజం ంకాప్రతిభకెంచన్నాటిరాన్నే నే
౫౮. ॥ గట్టి ... పట్టలెత్తవలిగా తరట్లనుగొట్టిసారెకున్ । బొట్టులుచీ ... ము
పొ దె సే పోవనిచ్చునే। నెట్ట దీనినుద్దాడల గలకు ్సరిగాఁజెనంగితా । అట్టుగ
... ఁగాంచి య టు నెం గ బెట్టి న్॥ ౫౯. ఉ॥ ఈ నస స ... ॥ మి
వ న్నకటాలి దాలిపి । రాడఁగ కిలం దును లై పడఁ దొయుచు మారుసా
న్ । దోడకరూఢిఁగాంచి రుదొంది పొన్మాలనూ ఘుంటమా ష్టి ... మేటియై
... టిసీటగునివ్వఘాటి న్॥ ౬౦. చ॥ లు లు దుల్కు బులునుభా మ
రు ... మ య దల రెడుమ మ ద ంటించెనుధా ం దా । వె
... కా దమ శ యుం దా కెదుగానిలే దో ను
... ... వియ వ యగు ... సద ...

నజనువివరంబన। నివ్వటిలెగభీరనాభినెలంతకుభళిరా ॥ ౬౨. ఉ॥ కన్నియయౌవ
నాగమకంబగుచన్నవతక్కువెక్కువల్ । గ్రన్ననజుట్టుఁగొల్చిసరిగాఘటియించి య
జుండు రెంటిసం। దెన్నఁగనింతెకానియెడమేదనియచ్చటజాఅవైచులే। సన్నపునీలసూ
త్రమ ఁజానకునారుదనర్చెఁదీరుగన్ ॥ ౬౩, ఉ॥ అంగనయంగరాజ్యమునహస్తయుగా
రణాంతరంబు ం। దుంగొమరొందుచారుకుచదు ములన్వాలరాయలాక్రమిం । చంగ
యించుకాంతిజిగిసంచపునిచ్చనమెట్లులీలఁజూ । డ గనుపట్టెనమ్మరెమిటారి వళితతి
మాహనాకృతిన్ ॥ ౬౪. గీ॥ వనితగతులుహంసప్రభావంబుఁగరప । సమ్మదంబుననుదు
శాక్తిసంతతంబు। కదసీయుపొ ంగుచక్రవాకంబులనఁగఁ । బడఁతికిఁజెలంగురంగుగు
లబెడంగు॥ ౬౫. సీ॥అంగుళీద సుపాణ్యంబుజంబులరమ్యమాబాహులుబిసంబులనఁగ
దె। కలితరేఖామహాక్తికద్యు ప్రతిభచేఁదనరుకంఠముశంఖమనఁగరాదె । ఆశాస్ప
ంబుగానతిరాగమలరించుయధరంబుమాణిక్యమనఁగరాదె । ఘనసారవిభలాసఁగలఁ
సుదంతంబులనువొంసుకెందమ్ములనఁగరాదె। కమ్మవౌజులడాత్తెర ల్గఁదేరి । చూ
డనీడలుదేరుచునీడులేని। మినుకుచెక్కిళుల మ్ము లనఁగరాదె । దీనికా రయనుచుఁగీ
రించిమటియు॥ ౬౬. క॥ ఎగరిపడిమొగముకన్నులు । తొగరొందంగినియసాటిదొర
యంగలవే। మగువమృదూక్తులమధురిమ। కగడొగడశుకపికంబులగములపాలై ॥ ౬౭.
చ॥ దకసి శాభ్రమరయుగ్మముఁదోలఁగవచ్చికొ నన్। జవమరియొక్కడికతె
కిజాలుటశకాము గానఁజిక్కితె । తృవిమలకాంతిరజ్జువు బాయఁగఁగూడ కట్టిఁ డ్డి
దో ప్రసూనమననాసికయాసఖికండమాఁగదా॥ ౬౮. చ ॥ జగములుజూచి
రో చువిస తతముల్నిజరాజ్యరాజధా । నిగదగునంచునెంచిచెలినివ్వలరాయలుమెచ్చి
నిల్పున। ట్టిగమకపుంబెడంగుకదబెక్కెములోయనబెకు ఁజూపెనా । నిగనిగగండు
మీస్బెళుకునిగ్గులనిగ్గజయాననేత్రముల్ ॥ ౬౯. చ ॥ వి యనుమోియుఁ దుంటులగు
సుమాస్త్రమదా శింజినుల్ । చెఱకువిలుంగణింపనని చిత్తజుఁడొల్లక యిఁ నా
। గ్రరచితచంపకాంబకముగ్రన్ముకచూపులదేటినారిచేఁ । బురుషులనేయఁబూని
ను మ్మలెచాపముగాధరించెనో॥ ౭౦. గీ॥ నవనిధులునై నవిలువయెనాతికనుచు। వ
గ జ్ఞానసారస్వతవినుతప్ర । వీణయనిఫాలమునవ్రాసి ధియొనర్చెఁ। గడలనవసంఖ
నొప్పఁగర్ణయుగము ॥ ౭౧. చ॥ కడసిశశాంకుఁ సతిముఖంబయివేణితమంబుమీ
గ నెదు ఁగవచ్చుహీనబలమెంచితనంత నెకన్నుఁదామరల్। పదటిమిగొప్పతెప్ప
బై సాముజిక్కినన్ । నుదురరచందురుండ జనుల్మతిలేఁతనెలం నా
గ ॥ చారునేత్రయుగచకోరముల్వలసిల్లలాలి ర్ణోత్పలంబులల నా
త్రము ఁగూడమధురాధరాంచితసు దొల క । ఘనశిరోజప్ర గగ బు

నెనయంగఁదెలిమందహాసచంద్రికలువెలయ । విరచితాపాంగసత్కిరణముల్ నిగు
బాల్యచోరాదులుబరచుచుండ। యౌవనక్షీరవారాశినవతరించు। పూర్ణహరిణాం బ
బంబెపోలఁతిమోము । కందెదనుమేనఁగృశతపగల్వెలుంగఁ । జాలఁడనుచెల్లఁ దా
లాచందురుండు॥ ౭౩. ఉ॥ రాలుసురేంద్రనీలమణిరాజఘనౌఘముసారెతుంపురుల్ ।
లుమయూరపింఛముతెఱంగెనయందుదచిత్రవర్ణపుర్ । రాలుయటంచుదాటినవురా
గుబోనెటీనొక్కమెత్తపుర్ । వాలుమెఱుంగుకప్పుజిగివన్నె రుల్గొనుదీనిపెన్నెరుల్
౭౪. సీ॥ మానవమానినీమణిగాదురాయిదిపొసఁగఁదీర్చినపైఁడిబొమ్మగాని।పైఁడి
మ్మకుఁబావిపరిధవిల్లునెకాదునవ్యకందర్పబాణంబుగాని। దర్పకబాణము తివెలుంగు
కామమిసిమించుక్రొక్కారుమెఱపుగాని । కారుకొమ్మెఱపైనఁతీరేర్పడునెకాదు
ణింగనూతనరంభగాని। రంభగాదురమదనసామ్రాజ్యలక్ష్మి । గాననీచానఁజూడమా
మా వతుల। నమరగంధర్వకిన్నరయక్షసాధ్యు। లందనుచురాజుపా వ త్మ డ
౭౫. ॥ అత్తఱిఁబ్రేమఁజంద్రమతియానతిన గనయోర్తువచ్చియా । ఉత్తగ
ముపమక్షమమొం యునోరఁజేరియో। చిత్తజరూపభూపకులశేఖరమీరలుయె
యే। యు మవ రాజమ ఘో తిఁజె డెనుదావకాఖ్యపై॥ ౭౬. గీ॥ కోపగించ
మన చేకొనుచునాన। తీయఁదగునేనికరుణింపుఁడీశుభాంగి । ధరణివిభుఁడుజ్యోతిష్మ
తుత యచంద్ర। మతిమయుఁడుబెంచినప్రియకుమారియనిన॥ ౭౭. క ॥ వినియొక్కింత
దలంపుచు। ముని న్యకరైన మోహముంబొడమునెనా। కనితొలఁగెనుబోసంశయ ।
తత్సఖిఁజూచిప కెనతిహర్షమునన్ ॥ ౭౮. మ ॥ సకియావిన్ముత్రిశంకుసూనుఁడ
శ్చం ండునాపేరుబా।యకసైన్యా ళితోడఘోరమృగయావ్యాసక్తచిత్తుండనై।
కటా ంద్రసానువులుజేరన్వచ్చివర్తించుచో। నాకక్రీడంబలయించిచి కరు
నాక ంబుగన్॥ ౭౯. చ॥ చలమునవచ్చియామృగముజాడయుఁగానక దప్పి
పి । గల గిమయాశ్రమంబి యకావలెమున్నినియుఁదునేకదా । తెలిసెద చు జ
టి దేజినిడిగ్గిజ ంబుగోలుచోఁ । గొల తటానమిమ్మునలికుంతలి చి
బు న్ ॥ ౮౦. । ఈచాన మోహనాంగ । ప్రాచుర్యకళామనోహ ప్ర
దాఁచ కనేలమరునా। రాచము కు గుపడంగరాపైతిసఖీ ॥ ౮౧. ఉ॥ కనా
రా యుగావు భావముజిక్కి చఁబో। న్యులటంచుబంధువులకాత్మద
దుచై। న్యముసర్వసం లుత శకుందెడు ర వంశరా జ లవహా
సత్యమువాం డుమ దగామి । ౮౨. । శ్రీనా గాం। గ్వ నా
మి యు ఢు ర్వాఙు డెఱు గు దయ వ న్మ రే
అ వయాచె గ ధి య రురరుయె డీ నట

మరిఁటకువచ్చుటక తమందియీావిధం। బనఘచరిత్ర వేడఁదెలియన్విని చుట్టరికప్రసం
ముల్। ఘనమతిను గ్గడించితిరి కావున నేమనివిన్నవించెదక ॥ ౭౮. క॥ అంగనభావ
ది తెలి। యంగనఁగావ లెనటంచునదియునుదనుడా। యంగన కాంగనిమరుఁ డే। య
నలియు గుట్టుకొంత నాత్మనునిల్వక॥ ౭౯. చ ॥ సకియనుజూచినవ్వడఁచిచంద్రమ
తిబల్కె నన్నియుక। నికటము గాఁగవింటిఁదరుణీమణి పెద్దలచాటు దానస్రు। క్కకగు
నాజ్ఞ మీఱఁగులకాంతకుధర్మ మెవేడినంతఁజా । యకమయుఁడాత్మకోర్కి వెలయ
కూర్చునువేయనేటికిక॥ ౮౦. వ॥ అనియన్నరవరుండువినంబల్కి పెక్కుమాటలా
నోడి చంద్రమతీవ్రీడావతీలలామంబుచంద్రప్రభానుగత తారకానికరంబు తెఱంగున
గనామణులనుసరింపగ్రక్కునగిరుక్కునమళ్ళి కంకణాంగదఝణఝణత్కారంబులు
ల్లన లంబగు సిగ్గుతమకంబులిగ్గులాడ నంచలంచల నించించుకతిరిగితిరిగి చూచుచు
న్నమా పొన్నగున్నలనల్లుకొన్నయేలావలిదాక్షపంది మందమ దగతులనరిగి సురు
చి సారభాభిరామంబులగుదామరకొలంకు లెంకులరయుచుఁ గప్రంపు టనంటులనంటి
ుపు గుపూజప్పరంబులకుప్పళించుకమ్మతావి తెమ్మెరలకుంగంటుగింపుచు వెంటఁబడురా
చ కదరుచుఁబడటికిమి టి సోపాన ఘటితశో త సౌధంబెక్కియంతః రం
బు కేగె ॥౮ ఉ। శ సామ భటాదులునార కొ చుమ నీ।
తు జుడవెంట గుతు ంబ ర జను దేర జూచియ తంంతముఖే కాపట ధాణ
తూ నోపమా । శాఁతములందు దీటుకొన నవ ని చెంతదిగెక నృపాలుఁ
క । ౮౭. గిజరతాజిగాపటకుటీరము లెత్తగఁబంచి సైన్యముల్ । బగులఁగడి
యవ్వనికుపద్రవముల్ ఘటిియింపకుండనం। దొగినిజయాజ్ఞఁజాటి విభవోన్నతినుం
త్రిశంకుసూనురా । కగరిమ శి కోటిగనిగ్రక్కునఁదెల మయు డువేడ్కతో ॥
౯. క॥ అపుడమనదీతటిసత్పైడు। పముంజాలించివచ్చుతఁడేఁదగవినుచుక।నృప యె
ర్కా నతులిడి । విపులమతిన్నర్ఘ్యపా విధులొనరింపక॥ ౯౦.క ॥ వేదోక్తమగు
దా । ర్వాదంబులనాత్మఁజెలఁగి వరమణి రిక। మోదమునసిల్పి రాజును । నా టవ
పఁద్రేమననియెన్మయుఁడుక॥౯౧. ఉ॥ నెట్టనరాజ్యమున్విడిచినెమ్మదినీజ కుండ
కుం।బట్టముగట్టిచన్నపిదపక ధరనీగుణకీర్తిచంద్రి ల్ । చుట్టువెలు గుచున్నని
జ చుప్రియంబెదఁదొట్టి యుండఁదా। నెట్టితపంబు పేర్మిఫలియించెనొ కన్గొనఁగల్గె
నరా। ౯౨ నావుడుయావిభుండుమునినాయకధన్యునిఁజేయనన్ను స వ
చి క్కెదరెల శుభంబులందఁగాఁ । దావలమెన్నఁ వ పదద్వ
వా ం। గావు మీ పా హిమ ల్గినమ భాగ మెట్టి । ౯
మీ వ రుహహి ంశచం వచ్చి కా ం । సుమానింపక
ం ఱ నుమ మంత్రియనియె డ్కక॥ ౯ . ఉ తా వర్గవేఁటుత

వచ్చ్యగవచ్చినృపాలుఁడి రఁ। దాపసమీఱునొక్క వనితామణి నిచ్చటగాంచిమా
సం। తాపసమేతుఁడయు మమతల్వొలిఁబుచ్చినచోనఘాఘఘా। తాపసరంచుబుద్ధిమ
నితన్వికేఁజిక్కనెయంచునుండెడిఁ ॥ ౯౫. చ॥ ఇఁకనొకమాటయాకువలయేక్షణ ఘా
వివివాహలక్షణా। ధికయుఘదాదయాగుణమతిఁ సుతకంటెనుగారవించిబా। యకయి
టమీరుబెంచిననృపాత్మజయంచుననొండువింటిమా। సకియను బెండ్లి యాడఁగరసాత
నాథుఁడుదల్చెసంయమీ ॥ ౯౬. క॥ నావిన్నపముంగైకొని। భావముననను గహించి
మప్రీతిఁ। భూవల్లభునకుఁబట్టపు।దేవిగనిప్పించవలెసతీమణినఘా॥౯ . చ॥
నిసచివుండుబల్కనధరాధిపుఁగన్గొనిమానియిట్లనెఁ। మనునిభకోసలేశునికుమా
యాటిదినిశ్చయంబునె। మ్మినిమముఁజేరఁగానొకనిమిత్తమునఁదయఁబెంచినట్టిమ।
త్తనయలతాంగి కిపుడదానినొసంగెడుఘా.. మబ్బునే॥ ౯౭. ॥ సాక్షిగనిఁట వా
హంబొనర్తు। న భమలడంగిశుభమలునా హిల్ల। సరగనేఁడమేది చ మెల నా
నితసీకుఁ ట్టంపుదేవిగాఁగ॥ ౯౯.క॥ అనిచంద్రమతిహరి ం। దునకుం
ంగుదు నుచునచటఁ। ము గణములు న ।య। మొనరించుచుమంత్రిఁగనిమయ్యం
టనియెఁ॥ ౧౦౦. చ॥ విఘమిఁకస ీపతినెమ్మదిఁగోరినట్లుయిం। దను
గ బెండ్లిసేయుటకుయత్నము జేసెదనెల్లిలగ్నమీ। వనినిలుఁడంచుఁగావలయువస్తువు
దలరందపంబుపెం। పుననొనరించిశిష్యగణముల్ గొలువంజనెఁబర్ణశాలకుఁ॥

✦ సాయంసమయాదివర్ణనము. ✦

౧ చ॥జగమున సందెవేళయనుచైత్రునిరాకకుఁగ్రుంకుగట్టుతా।నగమగుగానన
తా పపల్లవరాజిజేర్చిబా।గుగఁబరిపక్వమైనఫలగుచ్ఛమునిచ్చగరాలువైఖరిఁ।
గ గదాయన పరతోయధిమున్గెనుగుంకుమచ్ఛవిఁ॥ ౧౦౨. గీ॥ కాలవశత ను
నుగడువఁబ న। విడిచితన్మధ్యముననుండివెడలివచ్చు।ధర్మమయుఁడైన శ్రీవిష్ణుభ
కా । రహించిదనరారెఁబోసాంధ్య రాగమపుడు ॥ ౧౦౩. ఉ॥ కో ముఖోల్ల
హికోటు నేయుచువచ్చుమారుడే హాకరకాంతులుఁ గుణమదాళుల డాల తేత్కు
ర్మకో। ద్రే రుచుల్మహా నిసితేషుచయంబగున గల్వపూ। జేకులనిగ్గులంచె
రేకచు।గమ్మెనుజిమ్మచీఁకటుల్॥ ౧౦౪. క॥ పటు రసాం తా డ । ట
ధు కల్లోలో। త్కా జ తపరంప లన। నటుచ ం న గ రె
ల మ॥ తొలు బూ దిశాంగ గల చ ం దురా దల్చెనో
న్ప చ లేయనుమ బూ రే। లిరుంబోఁ య డనై
వ ఋ । పు నాథవ ంబుఁదో చె బా

౧౬. గీ॥ రాజవై నట్టినిన్ను నిరాకరించి । యినుఁడువచ్చునుగువలయంజెల్లఁగల చి
మరవిడాఁగుననికోపమెనయవచ్చె । ననఁగఁదొలిదిక్కు శశిదోఁచెనరుణరుచుల ॥
౧౭. శా॥ రేకల్ యిన్మనుబాసిదాల్చువిరహోదగ్రతాగ్నితత్సంగతిన్ । వీఁకంబుచ్చుచుఁ
కదంపతుల ద్వీధింబడన్ వై చెనా। జోకన్ రక్తిమపిడఁగాశశిదెగంశుభ్రి విన్మిం
టియా। కాకన్నందినమచ్చనాయెడఫయింగప్పండమైయొప్పఁగన్ ॥ ౧౮. సీ॥ హరు
తలదిగివిధుండనెడభగీరథుఁగదసీవచ్చినవియన్నదియనంగ । శశికజుండోషధీశత్వంబు
నకొనర్చుకలితాభిషేకదుగ్ధంబనంగఁ । గాలమంబరమనుగనినెత్తుహరిణాంక పటువజ్ర
మణిభవపభయనంగ । వనినెలపొవివెలయులాంచననికుంజచ్యుతవిచికలచ్ఛవియనత్రి
గ । గా చం శడిండీ కాశతార। కాశరత్న మోదచయనికాశహంసి। కా చంద్రి
తరు తగుణ। భూవలని స్తంద్రసాంద్రచంద్రాతపంబు॥౧౯. వ॥ అట్టిసాంద్రచం
తపంబునహరిశ్చంద్రభూపాలుపైమోహాతిరేకంబునఁ బరితాపంబుత్కం జై చం
దమ శుభాంగిరత్నమందిరాంగణో నంబునసంగనామణులుపటీరనీహా ర్పూరక
రసారసమల్లి కాది ప్రశ స్తవస్తువా ంబులనొనర్చుశై త్యోపచారంబులకుఁ గంట
పుచుఁ బ్రసూనశయ్యాతలంబునం జరిమెండుకొనుగండుమీన్నైక్కెంపు తెక్క పక్కె
పచ్చ స్నె తేజి డివా పూదీవెద భ్రాండుమ యలయందంపుటందలపుపొన్నగు
లామిదుగా సద్దుగద్ద వలరాయమ సైన్యంబు ముందటిభి కిం డుముకనె కో
మిగులన్గోయిలయెలగోలుమూకల గగ్గోలుశే లకుఁ జీకాకు డు డెంద బు
ఖలలాఘంబిట్లనియె॥ ౧౧౦. ఉ॥ ఏటికినాగతిన్వనికినేగినచోటి రాజనం నుం।
డేటికివచ్చెవచ్చినను నేటికిఁజూచెనుచూచివేడఁగా । నేటికిపేడనామ సుయేటి చిక్క
నుచిక్కినంతనే। యేటికితానుసందుకొనెనిత్తు సనుఁడేమిసేతునే॥ ౧౧౧. ॥ కం
నెవానినిం నగర ముచూపుమనోజుడిందుం। గందునా నా మి మకటా భుచ
మేనువెన్నెలన్ గందునాయాసమా తిరుగాఁబురికేగుచునాపయింబడా। ందు
ననుపాపమతినట్టిమనోహరుఁజెందనేర్తు న॥ ౧౧౨. క॥ గాంధర్వ ధినిననునను। బం
నఁ యించుటకునుబతివే నసం। బంధముగవిరుద్ధప్రతి। బంధంబై సీగ్గునడ్డ డజెల్లునొ
౧౧౩. ఉ॥ రునెతాపమాసమదిదీరఁగవెన్నెలకాఁకచిచ్చునం । దూ కమీ కుం
డముమధు మరానిలశంబరారులన్ । మా కవానికాత్మదయలొ ట్రిలనోచి నేని ంధు
జే ంరుక మునజెల్వునిబోరకయూరకుండినన్ ॥ ౧౧ . ఉ॥ పుట్టితినెల్లచే
కు బుట్టినయి ఁదల్లి దంద్రులే। నెట్టనవీడనాడిరఁట నేసుఖముల్మదిగోరఁగను
నె వ నదయన్మయు య్యఁదలంచిరాజుకేఁ । బట్ట పుదేవివై వెలయు
చు న్॥ ౧ ఉ॥ఇ యు బ నేమివినియుందుకునమ్మ యూ
మ దుకోర్కెగరిమన్నమకూర్చునోవా చి నె। ట్లు దొచూ

పంచనునయోమదినోర్వగవచ్చునిప్పుడా। కొన్నినవింటిపువ్వులలకోరుల వము లి న్నా॥౧౧౬.క ॥అనునెడనొకచెలివేగం। బెనయంగజనుదెంచియుంక ని మీరలు చ్చినపిమ్మటనమ్మయుండుక్। వనమునకరుదెంచిశిష్యవర్గముతోడన్ ॥ ౧౧౭. ఉ। ముకరాకుమారుఁగని వేయువిధంబులసన్నుతింపుచున్। దోడనెనీపయి న్మమతతోఁ వేఁడినసమ్మతించిని। న్నీడ నెయాన్నృపాలునకునిచ్చివివాహముఁజేయఁబూనెమ। మనుమహూర్తమీపలుకున కని ంబుగనంబుజాననా॥ ౧౧౮. చ ॥ అనుచుఁబయి జేసి చురయంబునసీవిబి ంచిమునంగురుల్। గొనబుగఁగూడ దు చును గొప్పిడి భూ .ణాళిమై।ననువుగ దాల్చిపాణిసఖులప్పుడుమోమునవ్వుఁదొల్కఁగాఁ।గ దమందుచంద్రమతిగ్రక్కునఁదోడ్కొనితెచ్చిరింటికిన్॥౧౧౯. చ ॥ తెలతెలవారెవా కె దెమ్మెరహర్మ్యగవాక్షజా ముల్।మెలపునరెదూర మికి చు లుదాం దారకో। లచపకా తిన్విధుఁడుజాఱుచువె లబాతెబా ।య నిక బు మవి చాబ్జము ందనరారెన డన్॥ ౧౨౦. చ ॥ ఇలనృపమాళిచంద్రమతికి కగ ట్టనేరికిన్। బె యఁగ యండుశుభ పిత మంగళదివ్యభూషణం । బెలమిని ముఁడి ్వడనియె జను ంపఁగామయుం। డలరుచుమీఁదికెత్తుగతినర్కుఁడు చెనుగాంచన న్॥ ౧౨౧. క॥ అప్పుడుమయనిర్మితమై । యుప్పరిగలరత్నదీపి న్నతగ హముల్ మెప్పగుభువనేశ్వరముల । నొప్పగనాత్రమము పురము నోజ గన్॥ ౨౨.మ॥ ※కలి ంబొకడలేత్తుకాండములజోకన్మందిర రముఌ్। జెలు చ్చలతోరణంబుబుభయ ణీగ స్థా మై। తెలిముక్తామణిరంగ ల్లికల నెం ణ బుల్ శుభో। జ్వలితంబైదగెఁదత్పు ంబుమయుస జ్ఞప్రభావంబునన్ ॥ ౧౨ . మేరుమందరగుహాపూరితభేరికాపటహ మ్మటమహా టులతోడఁ। జండక ప్రభా ధ దుచ్ఛత్రపటుచామ ధ్వజపటలితోడ। ధరణికంపి పను తిమీఱవ త్తేభ రథఘో కాఘ ఎరా తోడ। దిక్కు ధగధగోద్ధితదీప్తులడరించు వ రత్నభూషణోత్క ము డ। వచ పాి తోషులగుచు। సకలబాం వభూపాలసంఘమం నుదె చి రిచ్ం రా । విను వైవాహికోత్సవ భవమునకు॥ ౧౨౪. । బ షిగణదేవతాపరమమునులు। వేదవేదాంగవిదులై నవిప్రవరులు।రా కాంతలుభూ వ ఖులు। వైభవానందకలితులై వచ్చిరపుడు ॥ ౧౨౫. మ క్రు మొప న్న డంత దెమహూర్తంబ చువేఁదెల్ప డ। మదార ముభూసురాంగ జా । వ స చి టి య .ందొాద ఖ్యా ద్వివు రా ౦ం ము . చ్చా నెం ము । ।స గా ణమ

వ పప్ప కొం ప్రత లా లేదు

భముఖుఁ రవంబొప్పఁబాడఁగ । దోరంపుంబెండ్లిపీఁటనౌలినిడిమఱియుందొమ్మిగా
నసుచు । సొరెన్నంపంగినూనెన్నతియొక తెశిరోజంబులంటంగఁదోడ్తో । నారూ
ంగందమందంపటకలిడుచునీరార్చిరాకొఁదటింతుల్ ॥౧౨౭. ॥నెఱిచల్వఁ డియొ
ఁడుచందురుకావిజిలుఁగుఁబావడమధ్యసీమఁగట్టి । నెఱులార్చిజవ్వాదిమెఱుఁగిచ్చిదు
చునొరపుగాఁగొప్పిడివిరులుజుట్టి ।బంగారునెత్తమ్మిపనికమ్మిసరిగంచుజిగివ్రాఁతవ
యచీరగట్టి । చిన్నిగొజ్జంగపూవన్నెలపైఁఠాణిరంగుకంగులజంటఅవికదొడిగి । క
కస్తూరిచేఁదిలకంబుదిద్ది।రత్నతాటంకనాసికాగ్రఘనమౌక్తి।కాంగదకరకంకణభూ
ణాదికాంతి । సహితగాఁగశృంగారింపఁజంద్రమతియు॥ ౧౨౮. క ॥ లోకైకసుంద
రా తి । జోకఁగఁజూడఁగ కన్యసొబగుఁజెలఁగుచుఁగ బ్రాకటముగగౌరీశుల । శ్రీక
గఁబూజసేయఁజెలఁగెడునంతఁగ ॥ ౧౨౯. గీ ॥ వ కదలివచ్చినదెపెండ్లికొడుకనం
గ । సకలపటువాద్యతూర్యఘోషములుజెలఁగఁ । గదిసె సుముహూర్తమ విప్రగ
ణముదెల్పఁ । దరలెనాహరిశ్చంద్రుఁడుదలఁచునపుడు ॥ ౧౩౦. । ంగారుకొనజె
ఁపక్కెరనెత్తమ్మితూఁడులఖాణంపుతురికినడువ । గండురానిగ్గుచొకాటఁపుమో
ముట్టుతొగరీకలపఠాణిమిక్కియాడ । మూపురంపుగజికిమేపరిముకుమచ్చతత్తడివడి
దుముదారుజూ । నెఱ పా మున్నిటిమీఁగడనిగ్గుదేల లచౌపుటాలుదొక్క ।
నెక్కికాంతులు కుల్కఁ క టి నంబుజాసనహరిహ రిహాయసు । ర్యులే
తెంచిరఖిలదేవతలుగొల్వ । వసుధకాహరిశ్చంద వివాహమునకు ॥ ౧౩౧. ॥ మ
హితమందారకు మదామములరత్న । భాషికంబుహరిశ్చంద్రుఫాలమునను । నెలమిగ
ించుచునునిర్జరేంద్రుఁడపుడు । వేడ్కనిజగజారూఢుఁగావించెనంత ॥ ౧౩౨. సీ ॥
ఋషులునాశీర్వచోరీతులనుతియింపసృష్టశుభాగమస్వస్తిజదువ। దో గతదేవబృందు
లుమోఁయుచునుండఁగలితరంభానా గరిమజెలఁగఁ।జతురంగబలములసంఖ్యలునే
తేరహరిహరుల్వడిబరాబరులొనర్ప । గం ర్వవర్యులుగా ముల్ ఘటియింప సకలభూ
ప్రజల్సందడింప । వితతకరదీపికాకోటివెలుఁగుచుండ వచ్చిమయరత్నమందిర
ను । సి రిని గ్గిదేవభూపతులతోడఁ । బెండ్లికొమరుండుకళ్యాణవేదిఁగదిసె ।
. క ॥ కన పుత్రీహరిశ్చం । నినిడిశుభలగ్నమిపుడుదోడ్కొనివేగఁ। జను
ద ఱ ండ్లికూతురి । ననివిప్రులుపుణ్యసతులనను ఁగవేడ్కన్ ॥ ౧౩౪. ॥ ముఖ
శ చి ప్పుమొగడతమ్ములరీతిఁదెలి త్రై లోఁగుచ బులుదలంకఁ । గుచకోకములకు
మీను ఁ రళవిశాలనేత్రములువా లఁ । గలితనేత్రచకోరకములను లరిం
ద్రకా లె వ్వగులుక। లేనవ్వుపి కిలసూ మా గతినుడుటిముత పు రం
। రుచూపులతో, ంపదంషి తు ల । వగిలికుదియించునోజమ
। వచ్చునాచంద్రమతిస డి। తెచ్చిరంగనలాపెండ్లి న్నెలె

౧౩౫. చ॥ నెటిబురుసా వెడంగు తెరనిల్పఁగ సుస్వర లీలనై దువుల్। బరువ గా
పెండ్లనుచుఁబాటలుబాడఁగనాగమోక్తభా। సురశుభమంత్రతంత్రములసూరెలనార్య
పురోహితు న। ర్వరహినిజాత్మజాతతనపజ్జవ ంపమయుండువేడుకన్॥ ౧౩౬.
ఖ్యాతిగశాస్త్రరీతివెలయన్మధుపర్కమొసంగికట్నముల్। జేతికినిచ్చియాత్మ సతిచే మ
ణికలశ తంబులో।శీతలవారిఁబాదయుగసేచనమున్ ఘటియించివేగజా। మాతయు.
త్రిశంకునికుమారు కున్నుతధారఁబోసినన్॥ ౧౩౭. క॥ మా లుతెరవంచినసా।
నుతపతివ్రతాంక ద్గుణమతియగా। కన్యయురాజన్యుండును। న శ్యేన ముఖావ లో
ధికులై న్॥ ౧౩౮. క॥ సమచంద్ర ంజ్జలా ం।తములనుభేదంబు కదా చ నా
క్రమముననిర్వ్యరదృక్కిర। ణములపుడే భ ంచె లువమరం న్॥ ౧౩౯. చ॥ మయు
ఘటించితెచ్చినసమంచితదివ్యసువర్ణపున్నవో। దయ విబిం సౌమ్యలలితస్ఫుటమ
ళసూత్రచిహ్నమున్। యమునఁగట్టెఁ ంద్రమతిర జిల దద్గళ మభాస్కరా।నయ ల
కుండుభవ్యగుణవా త్రిశంకుకుమారుఁడింపు న్॥ ౧౪౦. గీ॥ ధరణివ ల్లుమ శక
రు స్త। క మాతాళిమటికంఠగతముగాఁగఁ। జంద్రమతిఘటించినపూర రి
త। కాయములకాయువులుకంఠగతములయ్యె॥ ౧౪౧. చ॥ హరిహరధాత్రుముఖు లు
గాన్యులుమేముశుభావహంబుగాఁ। గరముల ంటునీవిభుఁడుగట్టినమంగళసూ
మా। గరితలమిన్నచంద్రమతికంఠముఁజెందినయంతనేరికిన్। గరమరయంగఁగన్ప
గామయుభవ్యమహత్వమెట్టిదో॥ ౧౪౨. క॥ అత్తటిజవ నులిరుగడ। హత్తుకకెలకి
గుచు ందియ్యఁగమే। ల్మిత్తెంబులఁదలఁబ్రాలల। చిత్త నిభుఁ డెలమినింతి శిరము
చె ॥ ౧౪౩. చ॥ త్రివళులుమాయఁగానదరఁదేటకనీనికలె క్రెప్పలన్ దవులగ
గుళా .ములుధారుణిమోవఁగనిక్కిచక్కఁగా। ధవునిశి ంబుమీఁద వ తామణి
సలఁబ్రాలుఁబోసెనం। దవిరళబాహుమూలనిబిడాంచిత చారుకుచప్రభోన్నతిన్
౧ క॥ ఆపిమ్మటన మపురి। నేపమరవివాహపీ నిడియంతస్థా।ళీపాకహోమస
త ధుమెల్లనడ దేకువతోడన్॥ ౧౪౫. క॥ పెంపొందఁగఁ దానధి ।
ప తు టిం ఁద హ హారులు। సొ పున జుఁడింద్రుఁడుదీ। వింపంజె
త్మల కో॥ ౧౪౬. ॥ త్నభూ ణ వా ంబరంబులెసుట। భ క్తినుం చు
నా ద్ర లకును। నయభయములమయుఁడువం న లుజేయఁ। ంచియ
తో తు గుచు॥ ౧౪౭. చ॥ హరిహరధాత్రుని రగణాధిపులి నిరోతపోధ ।
చ ంచి గావుననీదగుభ మెచ్చుచున్। ధర ఁ జప్రవర్తియగుధ నీ
ప డ్డి డ గా గరుణద ర్పవచ్చితిమి న్నల ండుపు న్॥
బా సో మ య పాయులు దైవసా భౌము మ ।
గ గ ము నే మరు డన్॥ ౧ ౮

...నుని విప్రవర్యులును ముఖ్యధరాధిపబంధుకోట్లు భూ। జనములు కోరినట్టుల సంఖ్యల నమ్మ
యు డాదరించి భూ। జనముల నంబరంబులను సన్మణిభూషణవస్తువాహచం దనముల వి
డి...నుంబులను దయం దృప్తిఘటించె నిత్యముఁ॥ ౧౫౦. శా॥ ఏ రాజన్యుని పెండ్లియైనను
న...యా...షింపనిట్లుండునే। యారూ న్నతితో డవేడ్కనుసుయజ్ఞాపాయి కన్గొంటిఁ
న త్పౌరోహిత్యముమామకీయమగుటంబ్రహ్మాదులంజూడమే। మేరాణింపఁదదుత్సవం
బ...డు నెమ్మింవీర్చి నారంగ దా॥ ౧౫౧. ఉ॥ సాంగముగాఁగ నేను దివసంబుల నొప్పగు త
వాహముఁ। సంగతిగా నొనర్చి మణిసన్మణిభూషణదివ్యవస్త్రమా। తంగరథాశ
త్యవ తావణులాది సమస్తవస్తువుల్। పొంగిమయుండు నల్లునికిఁ బుత్రికిఁ డానరణం
బగుచుఁ॥ ౧౫౨. గీ॥ శక్తినొక్కటి జంద్రహా సంబునొకటి। మును పెనృజియించి
టినిజన రే। వినుము నా సుత మందోదరిని నా గు। నప్పుడిచ్చితి శక్తి దశాసు
రను॥ ౧౫౩. ఉ॥ చంద్రమతిం దయామతి నజప్రముఖామరకోటి సన్నిధిఁ। జం ది నేం
పావకులు సాక్షిగ నిచ్చితి సీకు సొంహారి। శ్చంద్రనృపాల యిప్పుడి దేశ నిరాస ఁజంద్ర
హాసముఁ। జంద్రమచి ప్రకాశమనిశంబు ధరించుమటంచొసంగుచుఁ॥ ౧౫౪. చ॥ గరి
మను బో చియాత్మసుత కన్ననుమిన్నగ దల్లిదండ్రియుం। జిరముగ దానెకాగ బ్రతికించి
...రు బాయలేకవె। క్కురువెఁ జెందు చంద్రమ న్గొ ను నుఖో మొందుచుఁ।
గ...ణమయుండు ధీరమతిఁ గన్యను హూర లంగఁ ...చుఁ॥ ౧౫౫. ఉ వచ్చెఁ
...సారెకును వంతవహింపకు మమ్ముఁ జెందితా। నొచ్చము లేని మేల్మను మనుర్విని దేనిజమా
...నోటునే। నిచ్చిన దీవెనల్ దలఁపనిప్పుడ యప్పగిదిన్ సఖీయుఁ కఁ। వచ్చినఁ గానియాపద
లవశ ముపిచ్చు హిమంబు చాడ్పనఁ॥ ౧౫౬. గీ॥ అనుచు నిజపత్నియును దాను నాదరిం
శి ముమూర్కొని బుద్ధులు చెప్పికొన్ని। చంద్రమతినంత టనుహరి చంద్ర...పతి। కొప్ప
చెను నమ్మయుండుల్లమలర॥ ౧౫౭. వ॥ హరి ...ం డును నత్య త మా హు
...పురస్సరంబుగా నతని చేత ననిపించుకొని భార్యార ...ం తో మణి...య స్యందనా
...ండై వందిమాగధపాఠకస్తోత్రంబులును భేరికాపటహ కాహళ తూ... సంగీతవా
ద్య ...పరాఘోషంబులును, రథనేమిధ్వానానేక పబృంహిత తురగ హేషా ప్రఘో
ష...ములును సుభ్వటభటమహార్భటులును దిక్తటంబులఁ బిక్కటిల్లం దర్లి దినదిన ప్రయా
ణ బు పరిణయవైభవోచితాలం బగు నయోధ్యా గరంబుఁ జొచ్చి రాజను
ది ... ప్రదేశ బునర థావతరణంబుగావించి మంచిలగ్నంబున నంతఃపురంబుఁ బ్రవేశిం
పు ...త్ర ప పా శు...విశేషనిషేకముహూర్తంబున జాంబూనద మాణిక శోభి
గుకే కాసా ంబు ... తూ కా ల్పంబు ఁ జంద్రమతీ లామ గ ద
య... ... బు నా ం వారా ంచేలుచుం ... కు మ
... ఢ కు ... ంబును గాంచిలా ...చు ...స రాజ్య ం

సత్యవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠుండై యుండెననియిత్తెఱంగున నంతయునుహరిశ్చంద్రుండు సఁ
ల్కిమతియనుయజ్ఞుతోనిట్లనియె॥ ౧౫౭. క॥ గాథేయుఁడు మేమునుసుర । నాథ
భకలహమొందినదిహేతువుగా। భూధవుఁడుసతియుసుతుఁడును । బాధలపడికెరెఱు
గుపట్లమహాత్మా॥ ౧౫౮. గీ॥ అనుచుఁదెల్పునాసర్వజ్ఞుఁగనిసుయజ్ఞుఁ। డలరివినయం
తోడనిట్లనుచుఁబలికెఁ।జంద్రమతితెఱఁగువింటిసతియుఁబతియు।నిలనునట్లార్తిజెందఁ
హేతువేమొ॥ ౧౬౦. క॥ ఉత్తమసత్యదయాసం । పత్తినిదగువీరికాయపారశుభ
దో। ద్వృత్తినటువంటివేధలు। హత్తుకొనుటపూర్వకర్మమదియనవలెఁబో॥ ౧౬౧.
నావుడునవ్వసిష్ఠముని నాథుఁడుయిట్లనియె యజ్ఞుతో। నోవసుధామరాగ్రణిమహో
న్నతభాగ విపత్పరంపరల్ । దావలమౌట ... ర్వకృత ధర్మదురాగతకర్మబంధముల్।
గావునవీ కట్లుబడఁగావలసెన్వినుసావధాన ॥ ౧౬౨. గీ॥ శైలజాపతికృపనునీస
లలామ। కిట్టిసౌభాగ మమరెనీపుట్టువందు । నఘువీరలపూర్వ... త్తాంతమఘుహ । ౦
బవివచించెదనుసకల బుధాలియ॥

ఆశ్వాసాంతము.

మ॥ కరిరాజావనచక్రచక్రభరణాంకస్ఫారదంష్ట్రా ప్రభా
వరభాస్వత్కిటిరూపరూపవిభవప్రాంచద్యశోదంచిత
స్మరదారప్రథితాబ్జమబ్జజశిరోమాణిక్యకోటీరన
... రమారంజితపాదపాదభవరమ్యాకాశగంగాపగా॥

క॥ కాళీయ ఫణిఫణామణి
శాలాంతరనాట్యచలితచరణాంభోజా
కాళిందీమానససర
సీలాలితరాజహంస శిక్షకంసా॥

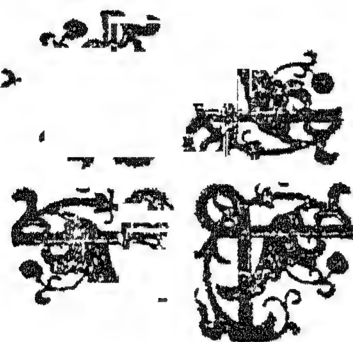
ఇంద్రవజ్రవృత్తము.

స... మనఃపంకజచంచరీకా
... ప్రమోదా చి ని ... లాత్మా
సత్యవ్రప ౦ వచఃప్రవీణా
య ... ప్రమోదా॥

గద్యము.

❊

ఇది
శ్రీమద్వేం
కటేశ్వరవర
ప్రసాదా సాద
స్వాతవిచిత్రహరితసర్గ
త్రపవిత్రాప స్తంబసూత్ర
శృంగారకవిత్వ వైభవతత్క
శ్ళపాటి శ్రీవేంకటపతితనూభవసర
సప్తాం త్యలింగనామాత్యప్రణీతంబై
ననుత్తర హరిశ్చంద్రి థయనుమహాప్రబం
ధంబునందు హరిశ్చంద్రుండు మృగయార్థంబు
గాఁ జనుదెంచి మయాశ్రమవనాంతరంబునఁ జం
ద్రమ ంజూచుటయును మయుండు చంద్రమతిని హ
శ్చంద్రు కు వివాహంబు సేయుటయు భా - సహితుండై హరి
శ్చం ండయోధ్యాపురంబు ప్రవేశించుటయుఁ గుమారోత్పత్తి
యయనుకథలంగల తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము. ❊❊❊❊❊❊

శ్రీధరాయనమః.

ఉత్తరహరి ౧౦వో ళాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

౧. క॥ శ్రీశో తతతశుభవ। షాశ టా ౹రవి తుసక భు ర। షాశంకరవావవా। గీ స్తుతసుగుణబృందకృష్ణముకుందా॥ ౨. గీ॥ అవధరింపుముకుం సుతాగ్రజుకు। నియొ ట్లుమార్కండే ౘ పఽూవ। థ్రమహానీం ౘడ ,డుకా కు శివ। వరు తోడఁనుబల్కె ఛావంబు జెలఁ ॥ ౩. క॥ దం తుర గమ ధభటు। సంతాన గ్రంబు త్నఁ ధవి సీతా। త్యంతరుచివిభవమగుచున। వంతియనానొక్క పురమువసుధ ఆ ...॥

చంద్రమతి గార్వజన్మవృత్తాంతము.

ర ॥ ఆపట్టణంబునకధిపతియైభుజాటోపప్రతాపమహోగ్రకరుఁడు। చాపశావేది త్రుఘాపారణ్యాపావకుండుశశాంకభావజనిభ। కాంతిమనోహరక తసౌం ధర్యుండు లలోహితచారునిరుపమాఖ్యుఁ। దనరురాజన్యుఁడాతని మన్ననఁజెలంగి ర ఁదత్పురిజవభద్రుఁడనఁగఁ। గోట్లసంఖ్యలధనధాన్యగోగణములు। నవ్యభూషణావ ..నములుమొదలు। సంపదలుగల్గి సరిలేక సంతతంబు। లీలఁదగియుండునందొకహా ..ండు॥ ౫. క॥ కంధరసమానకచ్ఛదర। కంధరలోకైకరూపకాంతులకడువీఁ। కంధ ..ఁగఁదగుకల। కంధరయనుకోడలొక తెగలదాతనికిన్॥

కలకంధరాభివర్ణనము.

౬. క॥ వింటియిటువంటిదిమ్మరి। పంటకులంబున నెకాదుపాటింపఁగవా। ..గ దాసొబగుల। పంటకొటారంబుకళలపంజరమనఘా॥ ౭. మ॥ చిలుకాయాప ... పఁగఁ దనుశ్రీనెంచఁ గ్రొమ్మించులోఁ। దళుకాకన్నులకాంతికెందలిరుని ..జీ డాల్। ఔళుకాయాఁకలికావిటాళిదిటముల్ భేదించు జెందమ్ములోఁ। లు ..కా ... ంతదగుమెచ్చేకోటియుందీటనన్॥ ౮. క॥ కరమాచెలిమో ధా। ..ర ... ప్ర మామధుశీ। కరమాపల్కులుసామజ। కరమాయూరు .. తటి ..ర మె డా। ౯. । మొగమాతమ్మినొసల్కశి। సగమా డువాలుజడయు

తళితవరపు। న్నగమాంధానికిసాటె। న్నగమానినిగలడటన్ననగమాజ తిక॥ ౧౦. ।~
ఱులాయలకలునెలరా। చరులాచెక్కిళ్ళుపూలశరులాకరముల్ । గిరులాకుచములు
తరులానుందొడలుయలతెతఅులాచెలికిక॥ ౧౧. గీ ॥ రెడ్డికొడుకైన యొకయెబ్బా
గీండు। పొలముదోంకరికాతెనుబోతువంటి। వాండయోదానిమగండటంవాం వ ని।నా
తచెడిపోయెనోబుద్ధియెట్లుగూర్చె॥ ౧౨. సీ ॥ జొన్నవిత్తుటకుమోచ్చగలా చేనికిం
న్నముందటియేరుమన్నిదున్ని । పాలివాసికిగొర్తిత్తచేలుదీర్పంగబీళ్ళంజెట్టులుగొడ
గొట్టికొట్టి। యడుసుదుక్కలనుమల్లెడలంగాంబాఅలదురుసైనగనిమలునటికినటి । ~
రుమునుంగంగాదబలసీనచేలలోందెరలకంగలుపులుతీసితీసి। పొర్గుగూకంగ లుంజే
ద్దతెలెను బెట్టుసంకటిమెక్కుచుంబొట్ట నింప । జెప్పకా నుగు క్రపైంజే గులు
డుచునిద్రించునారెడ్డికొడుకురేలు॥ ౧౩. క॥ మగండనుచువానినెన్నండు।మగువ
గ. -నదువాండుమదిలోంచనప। త్నిగదానింజూడండొరా । తగవెఱుంగకంగూ
ధా ననవలెక॥ ౧౪. గీ॥ పొర్దలొకవేళంబోరాడంబొలంతివాని । పక్కజే గ ~
నాదుక్కిమచ్చు। గుటగుటలుదొట్టంబులింబోలెగుఅకంజెట్టి। నిదురబోవంగ గ వట్టి
జె రియిల్లు ॥ ౧౫. సీ॥నిడుసోంగ కురులుకీల్జడనల్లు నొకవేళంబూలవా ంచుంగొర్తి~
ఘటించు। నుదుటంజెందిరముంజెన్నగదిద్దునొకవేళజెడంగుగ స్తురింజెట్టు బి. బొటు
ండొరువార్తంతవన్నియంచాల్చునొకవేళ జిగిపట్టుబొమ్మంచుచీరంగట్టుం। బగడాల
హొచు నించునొకవేళంక్షౌలేమ్చుముత్యాలసరముజేర్చుం । గ్రిక్కిరియఅవికంగి ంచు
నొ క్ర । బటువుగుబ్బలడాల్ రేచుపైంటవైచు । దినదినంబును నొకయమ్మె
యగు । గడచినడమునిటు -రించుంగాంపుపడుచు ॥ ౧౬. చ ॥ పొదిగెంటం గాంచు~
గా చితమింబూనిగిరుక్కనమళ్ళుమళ్ళుచోం। బదటిమివచ్చువచ్చిచనుబంతులుకొంత
జాలుచుండంబ । ~ దవడింజేర్చుంజేర్చుచునొకించుకంజూడకజూచుంజూచుచుక।
దియంగంగొంకుపిధివ కాండెవండైనమెలంగనేనియుక ॥ ౧౭. ॥కోండెకాంద్రను
మర్లుకొనివిభు గికురించితిరిగెడుబొంట్లనేమరకంగూడు । ధికుండుజారవిద లకం~
డింగన్నసాగ -కాంద్రనుజాలంజూడం వురు । వడిరెడ్డినరయుచు వచ్చిన భటులతో
లం లమాటలాడదొణంగు । నగరిదాదులువచ్చినను ముచ్చట రాజురేఖా వ~
~ డుగుం । దనదుపార్తియంబునెటిజక్కందనముంచానె। కాంచివిటకా పొ ద
కేక పొ లు । బట్టజా నితమించొట్టిగుట్టువిడక । హా కునికోడలౌరార బా
డ । ~ । ం నొకనా డుమ రాభ బుం । ఆచి య్నాస్థాస
వెడ -వేడ్కతో- చి ంమ్మము దు టియించి తే
దుటన ార్తి మేల్ప దనా
నా ~రా జీ పవడం న్వాగ

చుచ॥ మిన్నాతేజి తెచ్చినన్విభుఁడు నెమ్మింగాంచియెక్కె. సీ॥ ౨౦.ఉ॥ ఎ గుచ సేనలురహి డువంగమృదంగసంగతిన్ । ధిక్కిటధిక్కుతోంగ ఱ త్తరితా మితాధికో త్తధిం । జక్కనివారకాంతలుహుషారుగనాట్యము సల్పుచుండసాం । పె రాజవీథులమహీతలనాథుఁడు రాజసంబునన్ ॥ ౨౧.ఉ ॥ వచ్చుతఱింబురాంగన వారకనాండొరులాజ్ఞమీఱిమేల్ । మచ్చులు జేరియంగృహసమంచితగంధవహాయనం లన్ ।విచ్చుగహ త్తియున్ వెడలివీథులరచ్చలుబాఱుదీరియు । న్మచ్చటమీఱఁదద్విభ వమున్మది మెచ్చుచుఁజూచునరె: డన్ ॥ ౨౨.క॥ పోర్చిఁదిగరాట్నములందగ । సాదర గనిరుగుపారుగుచానలుగదియన్ । జొదరికోడలుదానును । మోదంబు ఁజెలులఁ బాడిమనుపేవేడ్కన్॥ ౨౩. ॥ నెఱచూ వెంబడిజరుగుచు డెడిపోఁగు తనూ నా లనెసఁగ । నేకుతో రెఁటై కెత్తెడుభుజమూలకాంతులం గణముబంగారుజే ఁ డ త్రిప్పెడుదేగము జాఱు లుఁగు బ దూయువ గుబ్బ రుజెంద।వె మ్మితేకు టెక్కుతొక్కుడు లకఁ ఁచి గుటులుగద । దూ పా లతేని ల్ దుముకుచుండఁ । ఉదొడలనంటఁగాఁగోక నెఱి క్రిక్కి। ఱియ డంచుచుఁ ండిరెడ్డిపడుచు । ఱింగుఱింగునరాట్నంబుద్రిప్పుచుండె॥ ౨౪. ॥ ఘుమ్మ దం నదము । లిమ్ములనాదమ్ముగ్రమ్మియి పుగఁజె కిన్ । గమ్మఁ మెసఁగ దుల। మ్మహీపతివచ్చు వ కాత్మఁజె ంగన్ । ౨౫. ఉ॥ ఉగ్గెడ ంచివై నెఱికొప్పిడిముం ఱగుంబదాంగుళిం । మొగ్గతిలన్ దగుల్పడఁగమూపునఁగొర్మిమ్ముడివేగహత్తుకో । ది ముదీటుకుచంబులునాచలేకఁదాఁ । బగ్గెకుఁగొట్టుమిట్టిపడుబైఁటచె ంగఱ నలజాఱఁగన్ ॥ ౨౬. ఉ॥ అంటెఝుళంఝుళధ్వనులనందెలుమోర్చియఁగవేగవ చ్చియా । పంటవలంతితేనిముఖపద్మముగన్గొనుపంటుజాతివా । ల్గంటెనిదుంటవింటెదొ ంటెనిగంటెనటంచునన్ములన్ । జంటబెడంగుచంటిబిగి ందమరంజుఱు కంటనే ॥ ౨౭. ఉ॥ కన్నులువార్చిచియవ్విభునికౌఁగిటుమన్మథరాజ్యభోగసం । పన్నతనాం మచ్చి లపారముగామదిఁబిక్కటిల్లఁగాఁ । బన్నినవాగురిందగిలిపాయనిలేఁటివి ండెఁబో । మున్నెగడంగిపొంగినృపముఖ్యునిదృక్ప్రిభలాక్రమింపఁ న్॥ ౨౮ రి లలోనినిండునెలరేకతెఱఁగునరత్నరాజిలోఁ । జొక్కపుమూ కంబుగ లోమిటూరమా । చక్కనితమ్మితూపువలెఁజూనలలోననమూన కాంతుల ।బ పి చులలనంగలకంధరఁగాంచియూతఁడున్ ॥ ౨౯. క॥ ంధురతురంగరథ భ విభ నులమీఁదిబాళిదొలంగన్ । గంధేభయానయగుకల । కంధర జు హ ంధి డిరెన్ ॥ ౩౦. ఉ॥ నాటినప్రేమతోడ నాథుఁడు ంద టి నబాణముఘనంబగు వేదనసంఘటింపఁగా । నాటి ఋ ర మ తినే । నాటి యప్రసి యనునా ముగా టూ

గణాత్ముఁడై ॥ ౩౧. చ॥ నగరికినేగుదెంచినరనాథుఁడు సేనలవేగఁబంచిగు । గ గియం పురికర్మిఁ జేరిరహస్యసీమకున్ । దగనొకపౌఢదూతిమమత లు కదా వల్లన । మ్మగువతెఱంగెఱుంగుచుసమస్తమెదన్గమకించియిట్లనెన్ ॥ శాఁ దియసఁదఁగునాయది। కాపదియాఅవ్వన్నెనలరుకనకముఁబుటముల్ । నడాబ్రువిమయె। కాపదిఁబదిగనునుతింపగాఁదగుదానిన్ ॥ ౩౩. క॥ సరగు గూర్చిన । గుఱుతుగనీకిత్తుమదినిగోరినదివ్యాం । బరభూషణధనరాసులు । యముఁదోఁ ఁబంపెన్దూతిన్ ॥ ౩౪. ఉ॥ రాచకుమారుపొంపుఘువిరట్ట కనైజవంశమున్ । నీచతజెందుసంచనకనెమ్మదిమామయశోవిలాససా । త్రియుండెలియనోపకమళ్ళనునీలలోహితుం । జూచినజూపెభావమునఁజూచు పమిటూరియేఁపునన్ ॥ ౩౫. సీ॥ అలుకుడై నువేగఁదలవాకిటికినేగునాడు బల్కకూరకుండు । నెచటనిల్చినతర్లకచటనెవసీయించుదిమ్మరిగతిసారెఁది డు । నొకపనిఁబూవేఱొకపనిఘటియించుజెడిసీమాటలనుదబ్బెబ్బు లాడు । చెలి చిసీపెవ్వర వేడుపలుమాఱుఁ ప్పకబయలుఁగాంచు । మగు । కోడలాహరని లఁగోర్కెలుడిగి । నీలలోహితుపైభ్రాంతినిమి ల మన బు బ్రీడలేక ॥ ౩౬. క॥ పక ఁబవళించియెదనా । చక్కనివిభు సామ్రాజ్యంబున్ । దక్కబెనంగఁగ యక । నక్కటమగనాలిఁజే నావి అ చునారు కుఁదెలుపరానట్టివిరహ । మెంతొమదినే నిశలను నా ఁ గ రామ మా ంగణముల । సంచరింపుచునురుతాప ఎంచుఁ నాయ యోయిమదనా । మాయన్ననుగూడినెసరుమదినెంచక । ను నె చెదుచల । మాయె ఁ ఁగలనెసీదుమాయన్ననలన్ ॥ ౩౭. ఉ॥ స ర ఁ రఁ త్ఫుతికిన్నుతుండవై । రుఁదపుపిఁడటంచు ననుగోబనయింతురె తు । ద ఁద చినేమమతఁజెందుట గాంచియుమన్మరించినన్ । బో స కు గు బూర్ పు నెఱుంగుమఁగజా । ౪౦. వ॥ అనియుము జయా రా డ ఎద మండలాగ్రపాండు తుల బొండుమల్లి లతాంతంబు నుచా గాయు పండుపె ల డిమికోడిసలువంకలండొంకిశశా యె ॥ ౪ . ఉ॥ చందురచంకోదధినిజానలముంచినమంచివాఁ నా ను క టనేఁడిదెపాపకర్మినం । చందురసీమకాఁకలకు ందురము టించెదవాశా ్యముచేగధబూ గ ము ను రా న్నుఁ లుకఁదగదుధ త్రిన్ దుసల్ప గున । స భ జా వ

గాంచ కలన్ని గుచు డిసని చ ఎప్పు గుడు మారు కొండ్రేరు వార్ణికోడెండ్ వి నిర గంజా మ ర బారుఁ సుమబా ద్యేల

దా ... బ్రసవ ... ప్త ప బుతువకాళికిన్నదా । లోలతగట్టుపట్టుగఁ లోఁగి చి పుచు
నా ... ఁజెందఁగన్ ॥ ౪౪. ఉ ॥ నంటునరాజదూతికదినంబును నొక్క సెపంబుఁబూ వా।
ంటికిరాకపోకఘుటియింపుచుఁబ్రియపుఁ ... పకాఁప । వాల్గంటిని ల్మి జేసికుతుకం
బునఁబాటలునేర్పులీలనా । తంటులమారిమ ... ముగదానికినాన్నపుప్రేమదెల్పఁగన్ ॥
౫. గీ ॥ తెలవయానందవా లోఁదేలిమొక్కి । వేగఁదెమ్మనఁజని తెల్పవినిజెలంగి।
హాతి ... గారమునకునాభూత ... ప్రమఁ । డొంటినిశివేళ ... ఁజూచియువిదజేర ॥ ౪౬. క॥
యొండొరుమొకములు । ముద్దుగఁగనుఁగొనిరొ లేదొ మునుకొను చెవరో । పద్దుగ
వునఁబెన గొన । నిద్దఱు సేరనుచుమనుఁదుమేయన్వెదకెన్ ॥ ౭. ॥జా ఘుణోం
తంబులునుస ం ... ఁజెంగి జా ... గాపు న్ । భూ లనాథుఁడు వ్రతులపొ ది లో
ంచుఁ ... ంథవి । ... చమ ... న్ గళరవాం చః ప్రవీణతన్ । జేతమురఁజిలం
గ జే కళల్ సకినేలెనిత ముగ్ ॥ ౪౮. సీ ॥ పాలిం కెమ్మోవి చ్చిదేరెడునఖ
డ క్షు బులడాఁచిడాఁచి । మనచు ముఁ న్నఁజెక్కి ు డెగ్గని
దు ... తుడిచి । లివహ బిగికొ గిలింతల వా. నుపట్టు మ్మేను ఎకప్పి వి
త బంధో పరిరతభేదములను బెట్టులతఁ పొట్టైను యూ ప్పులడఁచియడఁచి । యొందుబో
యితివని వేడుయిఁదుముఖుల । లోడఁదగఁజెప్పఁ బ్బిబ్బులాడియాడి । శం
బుదనపోవుజాడదెలిసి । కుందుస్వజనాళిగనిదిగు ందిచెంది ॥ ౪౯. ఉ॥ స ంటిలో
ముదుసళ్ళుచెలుల్ మగవారెఱుంగనీ । కొ కజె ప్పబుద్ధులకునోడకరాపడికాఁపబోటి
ల్ । పద్దున ంకనేలకై ఉపాయొరుపంచలనంచునెంచియే । పొ్రిద్దున్నపాలుకేళిఁ
హామన్దమిఁజొ చ్చవసించువేడుకన్ ॥ ౫౦. మ ॥ నగరంబెల్ల నెఱెంగి ఘొల్లుమనఁగానా
నాటికిన్నాటివా । రుగణింపండలవంపులై స్వజనులేపొ్రిద్దుంగ్ర ంచ గఁబొం । దుగనా
సుద్దినిబుద్ధివించుజవభద్రిండాగ్రహఁబందుచోఁ । దెగువందా వ ంచుడంచు లికెన్
దీండిరించురోసంబునన్ ॥ ౫౧. మ ॥ వినియా ంతమహాభయ బుననునుర్వీనాథుతో
జెప్పినె । ట్టనదిక్కెవ్వరుయింక ట్టులనియేద్వంగాంచిలాలించియో । వ తాదిక్కిఁ
... నెనీకుఁదగజీవంబిచ్చెదన్నమ్ము తెం । పుననిన్ జెన్కఁదలంచునందటి ర్మాల ...
గా పనే ॥ ౫౨. క ॥ అనవినిభయమునునభయం । బెనయఁగనింటి ని చ్చియెప్పటి
న్ । వనితజరింపఁగనిక్కువఁ । గనిప్రత్యక్షంబుజం ఁగావెరవడ న్ । ౫౩. ఉ ॥
... టివారునపకీర్తికినోర కసిర యాత్మలై । యన్నములోవిషంబి న ంగ యు
... ంచిలేచిమే । గన్న లా ఁగ్రమ్మపడఁగావిషమంబెనటంచుఁబొర్లుపొ్రి । డ
... మం డివిషాన్నము వెల్వడఁజేసిర ... డన్ ॥ ౫౪. క ॥ అంతటఁజీనము నా।
... ఖ ... ఁజనిచెప్పినచో । నం ... గతినాథరణీ । కాంతుఁడుకో ...
లి ... త్మ ... ॥ ౫౫. ॥ పదరిపశుపంచలోహసంపదలతోడ । గొల్లబెట్టి చి

యారె ఝల్లుఁగాల్చి । చెఱిచితత్కులశిశువులస్త్రీలనుమగ । వారినందఱిఁ ...
వాటికమ్మ ॥ ౫౬. ఉ ॥ కొందఱుజిచ్చునంబడిరికొందఱునమ్ముడుబోయిరార్త్రిచే
గొందఱుప్రగ్గిరంతమఱికొందఱునంత్యజులైరియక్కటా । యందలిహాళికాన్వయ
లందఱుతప్పకనిర్ణిమిత్తమా । నిందలఁబొందకామరితనిష్ఠుఁడుభూధవుదుష్టబు చే
౫౭. క ॥ ఓడ్డారంబునఁదులువై । యడ్డిశకారెడ్డినామమణఁచిమనమునన్ । ...
లముఁజెఱుచునా । బో నిరాజంతయంతిపురమునకనిచెన్ ॥ ౫౮. చ ॥ ఉవిదకు వ
మష్టగుణమొప్పగుసాహసమెన్నవద్గుణం।బవనినటన్నమాటతనయందెజెలంగఁగమ
థ థా । త్వవివశతాత్మయైశ్వశురవంశముధ్వంసముజేసిమావణల్ । చెవికినిగాంచ
లై గనుజేరెనుకాపవిపాపపుఁజిన్నయై ॥ ౫౯. శా ॥ ఆరీతిన్నృపుఁజేరియాస
పారసక్తాత్మయై । యారాజ నికొఁగిటన్ క్షణముబాయన్లేనిమోహంబెద ।
గీరంజిక్కిసుఖింపుచుండఁబురిలోఁగే రగా వ్రతం । బారూఢింజనులాచరి నా
నాఁడావైభవంబెన్నుచున్ ॥ ౬౦. గీ ॥ ప్రేమనాసతివిప్రులఁబిలువనంపి । ప్ర నే
డాచరించునీవ్రతమదేమి । యెట్లుసల్పఁగవలెదైవమెద్దిదీని । ఫలము దె ...
నాద్విజులల్కిరపుడు ౬౧. క॥ కేదారగౌరివ్రతమిది । వే మదురితహర
వివిధవరై వ । ర్యోదితహేతువునరులుం । బోరిఁదిగదేవ లుసలుపునోమిదియబలా

కేదారగౌరీవ్రతనిర్ణయవర్ణనము.

౧. । ఆశ్వీజమాసంబునందువిజయదశమిమొదలమావాస్యమితిగనేక । వింశ
...లువేడ్కని..వహిం చిమొదటిజామునరేయిఁబూజచేసి । యన్నమంటకఫలాహా
సేయుచునిరత బుధ ణిపైనియతిఁబవ్వ। ళింపుచుభోగముల్లీలవర్జింపుచుసతతంబుఁ
జలు ల్పుచుండి । ధౌతవస్త్రంబుతోశుచిదప్పకుండ । నింటవసియింపుచునునోమియేట
ట । నిరువదొకయేటనర్చింపనిచ్చఁగోర్కె । లన్నియీడేరునత్తెఅంగాలకింపు॥౬
। వ్య కాంబరంబులదివ కుసుమ । మాలికలనిష్టదేవతామందిరమున । మేలు
ల్లుచప్ర బు ర్మి యసఁటి । ంబములునిల్పితోరణాల్గట్టియందు ॥ ౬౪. క॥ తోల
వస బు ను । కలశంబుఘటించివస్త్రక ముగనును । జ్జ లకాంచనరజతంబు
న గ శు నిల్పియందతివేడ్కన్ ॥ ౬౫. ఉ ॥ పోకలునాకులోడపసప్పుమడ...
థ త్రమె । తేకొమరొయపూపములుయెన్నిదినంబులకన్నినిల్పుచున్ । 9
ము ...చుఁజందనాక్షతల్ ।జోకనలంకరించినవసూనచయంబు
ము ...సంగుచు ...పాపూపా ...పాయసా
...డా ...చ్చి ల్ల ల ॥
తులు। ప్పి ...సును ... వె మ త్రి

మ.॥ సెనసిరియేక వింశతియగుదా। నసమపూర్ణంబగుము। స్ననుపమసాా
రన ంచికడకు ॥ ౬౯. ఉ॥ ప్ర నిఁబోర్చెఁజుచుకు వడికి బ్రాహ్మణుఁ చు
త్రతంతువుల్। కొర్తిగనేకవింశతియుఁ గూర్చిదినంబాకగ్రంధి ట్టులో। నొత్త
సై నపూజఁగొనుచుండెడు రాదియొక్కము న। నో త్తమమైన రముశుభోన్న
హ స్తమునకు ధరింపుచుకు ౦. ॥ గంధమిచ్చితాం లదమింతోడ। నపురుషు
రువ యొక్కఔాయతిరస లు। వాయనం చ్చిభూదేవవర్యునకును। వినయమతి
డఁ త్క్షవినఁగవలయు ౭౧. క॥ ఈ ని నేచేటను। సారమతిన్నిరువవొ
కస వత్స ముల్। నా కనోమినమదిఁజే। కూర కోర్కులునుగ వెలయ శ్రీ
౨. ॥ ఉద్యా నఘటి పకున్నసే తమై ఫలము ం మసుమ్ముపార్వ శు। ప్ర
నా ప్రథమ లశమతోడనా యేయిరువదియొ కలశ। ములునిల్పిపూ
లు లు చుపాము బు గా ల్ప కా నను। బ్రాహ్మ త్తమ హ బు
ము రాధ జే రణ్యా త। మ త గోసంచ ములతోడ। ఛ
మ శముల్దానమిచ్చి। సేయవలయునుదా ప జెలుపయి। పుడమినిది
ంబునోమెడువిధంబు॥ ౭౩. సీ॥ ఈ। వతంబునఁ దా ం రచక్కనిమారుఁడకము
నమారుఁగాంచె। వ్ర ంబు గదా ండుచేరోహిణి తు కన్ననుజనువుఁగాంచె।
వ్ర ంబు గదాయంచఁగాఁచెలోమిసు ప పట్టంపురాణి య్యె। నీవ్ర ంబునఁ
దాయి సూయసారపతివ్రతాశిరోరత్నమ । నీవ్రత బునఁగా దేవి శవిష్ణు।
ఖు సృష్టికర్తృత్వసకలభువన। రక్షకత్వ జ్జరగణాధ్యక్షమహిమ। లొందిరి
లలోకంబులందువెలయ ॥ ౭౪. గీ॥ సంపదలుగల్గినోమినసకలకామి। తములుపే
యొనరింపనమితసంప। దలువహింతురువింకొకేదారగౌరి। వ్రత క ను య
వ్రతముగలదె ॥ ౫. వ॥ అని తమహత్వంబు ద్వి సత్త చే తి
కా గ ప్రియుననుమ నానోమునోమ ం చి యపర న్మంబున లో ట రా
దను జన్మించి తనకుఁబతియై సత్య ధార్మి కని లంబ త్రిలుఁగా తా ప
సద్గుణవతియును బుత్రవతియునై మనియెద గాకయనిప ంచి ధా నావాహ
శోపచారంబుల సద క్తింగారీశులంబ్రా ంపుచు శాస్త్ర తి నేచేటుఁ ప ం
క్ష ంబులు సాక బుగా వ్రతో ప స గోదా భూ
బులాదిగాఁగల డశమహాదానంబు సేక బులు ఎ స
మా రా ంబు భూదేవత ఁ స్ప త్తింజేసెంగావున నాకల లలో తు దా
వ ద్ర శ్చ దుర్లై యుటు రి చంద్రమ శు ంశనా జే
ట్ట ల ంబు జ బును
బతిరిహి య నియు చు

గానమ్ము డుబోవుననియుఁ బుత్రశోకంబువహించుననియు జో తిశ్శాస్త్ర జ్ఞులు దెల్ప
జంద్రిచేతన త్రైలింగునఁద్యజియింపంబడియె, హరిశ్చంద్రుండునుతనకుఁదావిద్య య
యునీచసేవలం బ్రవర్తించె నింతయునాదంపతులు మయుకటాత్మంబున సేకాబ్దంబుల
నుభవించి సుఖంబుఁజేకొనిరనినవిని యత్యంత తోషిత స్వాంతుండై సుయజ్ఞుండ
యంబుననమ్మునివరునితోనిట్లనియె ॥ ౭౬. క ॥ మునివరచంద్రమతీసతి । జనన
బూర్వదురితచర్యయురాజ । న్యునికథవినిమదిరంజిలె । వినుఁడీదయనింకనొక్కవి
మనఘా ॥ ౭౭. గీ ॥ చాలభువిర పడిహరిశ్చంద్రుచేత । లీల భూచక్రమెల్లనే
చుటుకును । లంజనదువు మటుఁబంచియిచ్చుటకును । గారణంబేమిగాధికుమాయి

హరిశ్చంద్రునిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

కును ॥ ౭౮. క ॥ నావినియరుంధతీవిభుఁ । డావిధముగఁ జెలిపెవనుసుయజ్ఞుధరక్
ష్షోవిభుఁడుసర్వజిత్తన । ఠీవిజనస్థానపురి నెగడె యగఁ ॥ ౭౯ శా ॥ నానా
శమూలన్నుయింపఁగలవిన్నాణంబు జెం న్జన । డు దే ద్రిఁద మున
హారుఁడై । యూనాగాధిపభూపణాం యుగళంబాత్మకఁదమి ల్పు ।
ష్ఠదేవతలెల్లఁదల్లడిలఁగావత్తిల్లి ఘోరాకృతిఁ ॥ ౮౦. శా ॥ చండుద్వంద్వమువిచ్చి
ష్టిరవిపైసంధించిబాహాగ్రము । స్నిక్షోణిన్నిలనూర్ధ్వబాహుఁడయి పేయేం
జంబులో । రక్షోనాథుఁడుప్రాణవాయువులనిర్బంధించియుండంగఁబ్ర । త్యక్ష
హరుఁడిచ్చెమెచ్చివరములీ తేస్వేడినట్లారయఁ ॥ ౮౧. క ॥ దానమతిసర్వజిద్ర
నాథుఁడుహెచ్చియసురకోటులసం । నూనబలోద్ధతి గొలువఁగఁ । బూనెను గ
ములుజయింపభూమిచలింపఁ ॥ ౮౨. ॥ ఒకనాఁడుజంభారినుద్ధతివారించునొక
డుపావకునుక్కడంచు । నొకనాఁడుశమనునివికలతనొందించు నొకనాఁడు నై
ను ణంచు । నొకనాఁడు నుదధీశు నోటమినొందించు నొకనాఁడుపవనునినొద
యు । నొకనాఁడుశ్రీదునియురుపై భవమడఁచునొకనాఁడు యీశానునుగ్రమడ
ద్ధచారణగంధర్వసాధ్యగరుడ । కింపురుషయక్షపన్నగకిన్నరులను । నుక డంచు
గడ గునొక్కొక్కనాఁడు । గర్వపటువిక్రమోన్నతిసర్వ త్తు ॥ ౮ . నివ
ద్యలనుహ మెఱిలుపెట్టఁగమొత్తిసాధించుఁదపములుసల్పకుండ । సవన శా
జొచ్చిసం తంబునుపచ్చిమాంసరక్తములువేమాఱునించు । నుప తములు చి
సురులనొంచియగ్రహారములుకొల్లాడికాల్చు । బహురూపులనుమీటిపర్ణశా
డ గిమునిస్త్రీలగాసిపఱచు । సతతహితమైత్రిఫీలలఁ హితుఁడుదక్క ।
దిచి సీరాజవరుల । పేరడంచుచునెందునుమాఱులేక । గరిమఁజె డు
కొందు । ౮౪ వు । వనోద గములెల్లమా పములీజా చి
బ్రహ్మ లుష భ్రష్టు మలీ జె ।

శా మి ంజేరియో భువ మహాతపోధనదయాంభోరాశి కింపవే ॥
గీ. ॥ వేయేలనీవెదిక్కు । డాయం నుడెంచితిమి ఈ బుగడనుజుం। డీయెడ
జె బుటకును । పాయంబుఘటింపవ పరమమునీంద్రా ॥ ౪౬. క ॥ అన నికా
నె । ననునిటు బ్రా ంపవలసె నాయెఱుఁగనాకో । దనుజుఁడుహరువరగర్వం।
ప్రబలుడువానిఁ ంపఁబోసఁగుసెజగతిన్ ॥ ౪౭. మ ॥ వినుఁడి రికసాధ్య
కొకటియుర్వింబా కర్మంబులేఁ । పునగావింపఁగ శంకనొందఁడెవఁడా భూమీశు
నివాఁ । డేనిలో గ్గడునీలలోహితుఁడుగాఁడాఁ యట్టివాఁడన్నన। ద్దనుజా
డు మిత్రుఁడాతని గాఁడా చాల చింతిఁచఁగన్ ॥ ౪౮. క ॥ అఁటకునువేఁ
యానృపుఁ । టుమతిబోధించియసురపాలునిఁబరిమా । ర్చుటకును కొ ద
టముగ జ డంగు ంపి రాత్మకుఁడై ॥ ౪౯. ॥ గాధేయముని గ్రగణము
ర్లియఁట వ తీ రి రుగుడే । విని నృపాలుండెదుర్కొని నతుల్ ఘటియి
గుభ క్తిఁదో ్తై రత్న। బుపైను చిప్రియముతో ము, ం
ధి య । ము మీరు చ్చిన ని దే డేమి చినఘటి బలు
ము ంబుననీకా మతముఁదెలిపి । సమ్మతించనిజనపతిస్వాం ములర । ధర.
ఘనఁజేయున త్తవిసితోడఁ । గూర్మినిటు నెమదిలోనికోర్కి దెలియ ॥ ౫౦. గీ ॥ ప్ర
తాచక్రవా ర్గం భూమి । నేలుట పుగను చ య్య । స గరావ
ఖు ౖ స కాదుప మార్చెద ట్టి నునినై ॥ ౫ . ఉ వి గ
ాను డుమ బుననీభువనంబులన్నియు । గావఁగడంగుకంటె నుపకా ము..
ము త్తప ధనం బీవిధివెచ్చఁజెట్టకిఁక పె ్నటికంచుదలంచిబల్కె భూ । పా వ
నీకుసులభంబునఁదన్మహిమంబుగల్గునే ॥ ౫౧. చ ॥ ఘనమతినగు వేఁడితివి గావు
కల్గఁజేతునీ । తనువనరాదుచాలదురితంబులుచేసితివింకనొక్క । జననము దు
గుణచర లనాడుత ంబులోసగం । బ ఘుమొసంగఁగా కొని యంబు నేలుము స
ధాతియున్ ॥ ౫౨. క ॥ అనియాదైతు నిననిఁబో ఁ। గో ఁగానొడఁ రచినృప
గో నయట్లూ । ఘనదివ్యాస్త్ర చయంబులు । నువుగనుపదేశమిచ్చి య గెకాము
యున్ ॥ ౫౩. క ॥ అంతర ద్యుక్తుఁడయియ। వంతీ ధుండుగూర్చి ని
డఁ ధతురగసద్భటు । స తానముభయదముగనస
ర్త జిత్తుసర్వారుఁడగుచుఁ। బా వ నేస్త బు బఁటుతే । క
ం జు డదా గా డ్ల ముచ్చు । మాయమాటలు చె పో నుచు కొన్,
నుడ చి ఝ్మటుచితమగునె । హితు డనుచుగా లొ హితు నాయ । హిత
స తు డొటనె గనైతి । నేనెలు గునె గా నము ।
భా గా లో దగు

యఘోరేణ । జయపించెణ క్షోణితలమునంక్షో ంచణ ॥ ౯౭. వ ॥ అంత త్ర ప్రళ
యకాల లలోహితుండగు లోహితధరా లేందుర్రిందు ప్రయాణ ౩ం ధణం
దిగంత బులుబగుల నగణి చతుర్విధ చమూసమూహంబులతోఁ దర్లి నిజాటో ం ని
రాకరింపుచు జనస్థానంబుఁగడచి స జిప్రక్షోనాథుండ క్షీణరాతుసబలంబులతో గ
డంగినంబాఁకి, సముద్రంబు సముద్రంబునుం దారసిల్లి సవీఁక, మనుజదనుజ సేనాసం
హంబులువ ఁపడి దండసెంజినీటంకారంబులును నుద్దండభట హుంకారంబులు
ను త్తుంగ ంగద్రథనేమీ ఘోషంబులునుదురంగహేషితంబులును మదద్విరదఘీంకారం
బులును రోదసీకుహరఁబతిక్రమిం ఁ దరంబులనేసియు గదలవే యుఁ గుంతం
గ్రు యు బట్టసంబులఁదట్టియు శూలంబులనా త్తియుఁగరవాలంబులమొత్తియు నన
ప్రకారంబులందొమ్మి జగడంబులఁజిమ్మి రేఁగి యహర్నిశంబులు ం న బు తెడతెం
క పూర ంబువర్ణింపనలవిగాని సుధానిమిత్తంబు ప్రవర్తించిన దేవ వ యు ం న
ను రించి భద్రమునుభీరుద్రశక్తాగర్జితఁబును నానావిధాయుధ ద్వాదశ సూ . న
కాశ బును గరుడ్రవాజ్వల శిలీముఖ మహావాతంబునుమదసింధురకళేబర భూ న
దాన శ ర మహామీనశిరోరుహ శైవాల బృంగ యా పాత్రిసేక తు గ
యు శోణిత సాగరంబుహరల బె యు ర యంబావహిల్ల యతిరథమ
థ యోధా సర సేనానాయక సహితంబుగా ననేకాక్షౌహిణీ సహస్రంబులు,
శా ఘాత చా నీ ంబులు నోలలాడ నుభయవ ంబులునిర శేష బుగాఁ
యొ బు మా హా వా శులు హా సి బంటు నంబున
యోగంబు యుచు ద్వంద యు బు నాథు డతిక్రమి
బు మాయాడం రఁ డంచి హ్త్రప్రయోగ బు ర తుందెగటార్చి
గా. । కురిసెంద్రులు ంగిమార్రిని రెచిన్కుల్ దేవతాదుండ ల్ । మొర ం
ష్కు తులవేం ంబోంట్లయాటల్ ది ం । బెరసెణ దైత్యునిచేజగత్రయము
బెట్ట భ...భ్రాంత । ంగాంతిజితాఖ్కనా జయ ర్వీనాథుయ
గా. హ కజాసన రా ము లువచ్చిమెచ్చిభూ । వరును
మును వే ద మన్నభ । సాధువ క్యములవ న
నవామరుల్ । మ మతి నేఁ సగా బ్రతుకు దల గంటి మటంచు
ం కవ శివ కోటిగొలువణ వడిగాధిసుతు డు । రుణ ధ
గా గిటఁజేర్చుచువే థ బు మను చినా గా మా
పే చే వె గుగనే మేయమ వ థ ణ చిమె వగణ ।
హ హ ముఖ్యులు నులుం మొర్రిను వేగ
। సు మ భ న

గాంచి జగత్పరిరక్షణార్థమై । దా విభ ంచి యాత్మసు తంబు నొస ... ద్రి క
తికా । భూవిభుపావనంబయినపూ భవ బున నేదయామతిఁ నావుడునా ము
నాథునితోడసుయజ్ఞుఁడిట్లనెన్ ॥ ౧౦౩. క ॥ రక్షింపఁగఁ గుబాలుని । నక్షయ త
లోహితా నదేలా । తక్షకుఁడుగ అచెనాశిశు । హీక్షితి త్రిఁబొందు మి
ందాఁ ॥ ౧౦ . వ ॥ అనినఁ గౌశికునిశిష్యునితో మను శదే స్థా ఖ్యా మొండి

లోహితా నిపూర్వజన్మవృత్తాంతము.

యె ॥ ౧౦౫. ఉ ఆదియుగాదిని కసురాసురులందఱు మందరాద్రిదు । దధి
వై చిద్రచ్చ సుధతో రమతో, మణితో, శాంకుతోఁ । బాదపపంచకంబుతో యిభ
సతో, ని వ ఘోటి ఁ । బో గను వి చి టుపా దుగన వేచు
॥ ౧ ౬. ॥ అ వఱులో కై । ందర్యశ్రీకళా శారదు చె పాం
వెలవెలఁ నలయుఁ బు । ందను గొ ల్తుకట్టి రమణులలోనన్ ॥ ౧౦౭. రం
సె మరుచు । న్ మా క్తిక రహి గు ర భాసుమమ
ంభాయ న వ్యతరంబై । ౧ ౮. చ ॥ వ త నందఱున్
దేవవిటాలికూటమిన్ । దినదినమున్ సుఖింపఁగ మదిందనదృష్టి కినింపుగామి
నే । ఘనునయినందగుల్ప కగరఁమతోఁదనకా తిరూపయా । వనములమాలు లేకవి
విన త్రిలెరంభమ హ బుగన్ ॥ ౧ ౯ ॥ ఆఖుకొకయిం లేకవ నాజిథ న్గా
ట్టిశౌర వం । తుంనిల మున్ నియతితో ఘటియించి సోమయాజి ం ।
బులకుఁబొక్కుచుఁజిత్తముకఁటగించనం । దులసుఖలే మందకవిధుఁతుద వ
డన్ ॥ ౧౧౦. ఉ ॥ అక్కడయక్షరాజసుతుఁడచ్చరబోటులలోనరంభ మే
ల్ జక్కనిదంచునచ్చటిభుజంగులసంగతిఁగోరదంచుఁదా । క్కమువిఁచు మోహ
మె నెక్కొనియుండఁగనొక్కనాఁడుతన్ । గ్రక్కునఁ దంద్రి దుర్విసనంఖన్ముశ
కు జనిరమ్మటంచ న్ ॥ ౧౧౧. క ॥ అ పించు ఁటు ంభను । నుఁ గొ గా
ంచుఁగడుదమకముతో । నదజుఁడుతర్లి వేడుక । ననిమిషపుఁ జేరవచ్చె తి భ
నన్ ॥ ౧౧౨. ఉ ॥ ముంచ అనాహరిగడలు మోఁయభటావ వెంట ంటిరా వం
బుగ్రమ్మికయివారము జేయఁగఁగుంద ంపు మే । లఁదల మెక్కి వేడ్కఁ దనున
మెచ్చిచూడనం । క్రఁదనుకొల్వు కేగనమరావతి వీథులఁగాంచెరంభయు ॥
౧ . ॥ కాంచిన్ వనసానాగడ । కెంచపుమాష్టిఁడుబెట్టు గెరలుచుఁజె త్రై ।
నదఁదటాయిఁచన్ । గొంచించకమొగలితేకుగుమ్మితిఁజిమ్మెన్ ॥ ౧౧౪. ఉ ॥
ము ద చెం శీమణిఁగాంచివింటివే । తన్ముల దాయరూపు నెఱతా
న । మ్మని కోపుఁజెకంగ చక్కని మోహనా గు
కూ రు డాయిత డ బు న. । ౧౧౫. ॥ చఁ కు డా

ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. పద్యకావ్యము.

కళంకుఁడు మృవసంతుని చెల్వము రెన్నెలల్ ,రమా । నందనుఁడాయనంగుఁ డు మృగ
గవారల నెంచ నేల మో । మందము నిత్యమై భవ మొయారపుఁ జక్కని ముద్దుడా
పొందెను వీనియందె సరిఁ బోల్పఁగ రాదు జగత్త్రయంబునన్ ॥ ౧౧౬. ఉ ॥ చక్క
వేల్పు వెలచానల కన్ననునాటఁ బాటఁ బెం । పెక్కినటంచు దేవ ఇటు లెవ్వరి సోయ మెం
చనట్టి మేల్ । ఒక్కలకత్తెనంచు దివిరి వినుతింపఁగ నుండు నాకయో । మక్కువ
గాఁగిఁటను మత్తి యుండినఁ గాక జెల్లునే ॥ ౧౧౭. సీ ॥ బహుబంధ రతికేళి పటిమ
నివోని పుంభావ సంభోగముల బెడంగు । బాలయల్క బెడఁగు నగ్గలికను సుఖవారి
వేళాద్వైన్యకౌశలంబు । బరిపరి పారావతరవాప్తిఁ జెల రేగి కలయుచుఁ గులికెడు
వంబు । శుకము పండ్డోడియు మచ్చికఁ జుక్కలేర్పడ నధర పానస్ఫూర్తి నదరు సొంపు ।
సకలకోక శాస్త్రి ప్రసంగ కలన । రూఢి గాంచఁగ నేర్చుమత్ప్రౌఢిమంబు । వీ
ఁటఁ బ్రకటింపలే నాఁడు । జన్మ పట్టిన ప్రియంబు సఫలమగునే ॥ ౧౧౮. మ ॥
వెందు ప్రనిఁ గోల్వ నచ్చరలు రాఁగా వచ్చితా నచ్చటన్ । దనివారంగను చుండె శ్రీద
తన్ వాఁడు షీ చియా । వనితా సంతతికెల్లఁ దాను సిరులివ్వన్ జాలి వర్తించుచ ।
యాబోటి యెరంభగా వలయుఘా బ గాఁజూడఁగన్ ॥ ౧౧౯. మ ॥
నవ్విన వ్వ , జనకుఁడు ... బు ంజేర । కవడిన్ ద్రోబినఁ ద్రోయనీ,
తా ఉండునన్ జుల్కఁజే । యువగన్ జూచినఁ జూడనీ, గృహిణి దానుల్లంబునన్
మూ । ఎతన్ బొర్లినఁ బొర్లనీ, డుతు నేరంభా పరంభమున్ ॥ ౧౨౦. చ ॥
శ్చయింపుచు య.. ర ల్లభు డాదర బునన్ । ని చిన సేగ వేవిడి విపజ్జకునం
చ్చియా । నిమిషభ యున్ జ యెన తిపురంబు నప్రరో ।
లతోడ భయయునుజ ననాత్మ హ బుజే యున్ ౧౨౧. ॥ హా ర్తిని ంల
వుచుఁ । బ తా ంబే తనకు భయమానలకూ । బరు మ్మనిస్మరకేళి । రమతిబ
తుననుచు రాత్మకరైు ॥ ౧౨౨. ఉ ॥ శ్రీమ తప్రభావునకు । ద వహా ౩
తో । వేమఱు మ్రొక్కి సేయఁగల విన్నపమోవిమలాత్మ నీపయిన్ । నా ది
నంబుగ నమ్ముమురమ్ము గమే । యీమె యిసీదు సొమ్ము సుమి యి ్వ డెక మ్మస
క వ్రాయుచున్ ॥ ౧౨౩. ॥ చెలియొ ఁబదిలముగానిడి । నలకూబరుచే కొ
గ్గి భా ంచే । బిలుచు మ్మనిప చిన । వెలఁదియుఁ జనె వేగ వాని డి
. మ । తలుకున్ జెక్కి టఁ గేలుఁ జె సఖి జెం ంగ ఱట్లుంచుఁజిం । లుచు
తాడుదా గ నా వ । వె మ్మయొసం ర బ ను బ
[illegible]

౦బునఁబి క్రీటిలంగఁగస్మయుఁడై । భావమురంజిల జిది ల్మతు గ... నో

...౦చుభూ । పావళిలంబరంబులురయంబునబోటికినిచ్చివేగమె । లేవ.. ,

నలకూబ రశాపకారణము.

సొగసుదీటకనుంగవనుల్లసిల్లుచుఁడై ॥ ౧౨౭. వ ॥ బురుసాకోకలుతై కజో ...వ

బుల్ పుష్పజవ్వాజికి । పురియుఁడై గుంకుమసర్వవస్తుకులు భ... ల్ గొంచు వెన్నె ల

...ఁ । రచేఁదర్లియత డునాత్మసదనద్వారంబుదాటుం న । త్తతిఁబామొక్కటిత

తకాత్మజుఁడునుద్దండోగ్రగాత్రి ... ॥ ౧౨౮. ... ॥ దురదురనడ్డము దుం

నంబ దీనిఁజంపివేఁ। దరలినమంచిదంచుదయఁదల్చ ఁజేతిమహాసిదూ బ్బ...

...౦బడితౖదటమిపం ముతో రుతు ...లై డ్ । టి చ ం ...ఘనద...ండను ...

౦భయింటికిఁ ౧౨౯. ఉ ॥ ...చ్చన రంభ ...నదురు...చ్చిప... బు ... ద ...

వ ...టుగాఁగుచంబులెదమున జెడంగునగాటపు దమి గు...చు...చు గా

ఁటుగా కుచుమోమ వాంచివేగరం । బి... టా ... డ ట ద...

...పో...పాన్పునఁడై ॥ ౧౩౦. క పరమా ద బుల ... ...రు కు దగ మా

సంబులో ...తెఅం...గై । పరిరంభణసరసో క్తుల । నరమరయి చుకయులే య గజా

కేళిఁడై ॥ ౧౩౧. సీ ॥ కులుకుగుబ్బలజొమ్ముగుల్రిమ్ము లేర డఁగు... వా ఁ... టు

...ఁగినెనఁగి । లనంటుక ప్ప ఁపుచునధరోష్ఠ కలితా తమ...చు...అ ...

...శితంబులకుజొక్కిమాటికిమాటికిఁగొసరుచోఁజెక్కి గొట్టికొట్టి । క ...ఆటిహి

...కన్ను దేలఁగానత్యంతదైనో క్తులాడియాడి। పర శతఁజెందిచేష్టఁగ్రపరముడి

। జవముసళ్ళుఘూపా ...ముల్ సన్నగిల్లఁ। బరగుసొ ౦బుధినలకూ రునిఁదేవ...

...సంభోగమునఁగదుజృంభణమున॥ ౧౩౨. చ ॥ ఉపమ ...టించుబంధములకొగ్గ

...గ్గలి ...గడంగున । ట్టిపతిచమత్ృతుల్ వెరవు ౦చఁగని నె మెట్టిద

మానియంగభవసంగరమూ యుంచుకొం...చే । నుపం కేళిబా యు...

...టిమిటారిమాటికిఁడై ॥ ౧౩ . గీ ॥ అటులనెడఁబాయలేనిమోహాము వా లు

...రానాఁడుమొదలదియుఁడనిమ్ము । తనయువృత్తాంతమావేల్పుమునివచింపఁ । దుఃఖ

దువించుదుఃఖించితక్షణమున ॥ ౧౩౪. చ ॥ సురపురికేగి యాధనదసూను .

... ల ... । గుతిఁగొ నఁగాంచియోయినలకూబరనాసుతుఁ డేమిజేసె ... ...

...చ్చెనోపొగరునంగనితిట్టెనొవట్టిహామికఁడై । దెరలనిరాపరాధి న చినకా

...మిదె... మా ॥ ౧౩౫. ఉ॥ ...ర వ ౦పఁజేతు లెటులాడెను బాలు ట్టిగా

... ... గా ల్ గడపునట్టియనా...లుపేదలంచయో । యా యపై

... గుడు ౦గఁగట్టఁగాఁ । రగుఁగాం ట్టయినఁదిట్లు రె ...

చ ॥ మనుజుఁడవై జనించుమిఁకమ ...నంద ...

న పయిఁ జగద్గృపారహితాయనిలిట్టిరేఁగుచోఁ । దనయుఁడుబుద్ధవైఖ పెల
గి ల న్మణిందనం । తనబ్రతికించి దోడ్కొనుచుఁ దక్షుకుఁడంచెను నా
ముక్ ౧౭. ఉ॥ తత్తుకుశాపవేదనకుఁదల్లడమందుచుదిక్కుఁగానకా । యత్త
శనందనుఁడునార్తినిఁజెందఁగరంభఁగాంచుచుక్ । దక్షుఁడుకౌశికుండతఁడుఁద
లెవ్వరుది క్కటంచుఁజా । నతుణమంజెమేనకగృహంబునకుంజనె నాథుతోఁడు

నలకూబరశాపానుగ్రహము.

౧౩౮. ॥ ఘనవక్షమునసఖీ స్తనకుంకుమముమానసము దేలుకరుణారసంబునంగ । చ్చితేరెడుమో పలుగంట్లననిశంబుసల్పుచుండెడుజపసరమునంగ । మొనయు కం గోటిమొనఁ అఘోషించునిగమవిద్యారేఖనీటనంగఁ । బ్రియకౌఁగిలింతలమెయి జునొక్కులంటజుట్టుకొను మోక్షవల్లులనంగ । నలరిగద్దియఁగూర్చుండివలపుమీఱి । మ్మ ా చేమేనకావధూటి । వలుదగుబ్బలమకరికల్ వ్రాయుచుండఁ । గాం ర ట్ భాపరహితు గాధిసుతుని ॥ ౧౩౯. చ ॥ అంటగనుచుక్ బటారబయలైన చను వ ౼ టి ర్పన । ట్టిటకురయంబులోడఁబ్రపయిూహ్వఁగఘుల్లన నంగదంబులు । త ముగ మ్రోయ ది. నమదంబునమే కలేచివేగన । చ్చటునిలకేగము న్నెగనిసాద స మ ర డు డన ॥ ౧౪౦. క । వినయంబునుభయమును నె। మ్మనమునఁబెనఁ గ ౼ గమా ందుొనకుక్ । ధనదసుతుఁడుసాష్టాంగం । బెనయఁగదండంబుఁబెట్టి ౚక్ నవక్ ॥ ౧. చ ॥ గుదులుపిఱుందుదాక సమకుంచిత జానుయుగంబు ద్ది యం । గ యఁ మోడ్పుకేలునొడికంబుగ జేర్చినఫాల మఁద । త్పదములుసో ల్లి యభ ్తు మ్రొక్కుచులేచిరంభయుక్ । గొదుకుచుబా వారికనుఁ గొలు గుళ్ళ ్కుచునోరగా లక్ ॥ ౧ ౨. చ ॥ ఇరువురునిందువచ్చుప యేమనిమానియువేడ ర దా । గు ఁబల్కెమానికులచంద్రమనాదురదృష్టమెంతయుక్ । వెఱ కవిన్న చెద ఁవిటవ లపొందుఁగొరకే। నరయుచునీ కుబేరతనయాగ్రణి ౖ దగు గొత్తగక్ ॥ ౧ ౩. క ॥ పగవారిఁగూడిదైవము । జగతిన్నరుఁడగుచు యి గబె । గ క్షుకు డు శపింపక్ । దగనొకటిఘటించెనేఁడు దగాలె ॥ . ఉ ॥ ఈ ఁజా యెట్లు తరియింతువియోగపయోధిని దు మా యుఁ ల్లి యనుదైవముమీ నినమ్మివచ్చితిక్ । భూతదయాసు లను పు డ మ చు । భా లాక్షి వేగఁగడుపాదములంబడి లేవ నక్ ॥
లయ్య గ దక్ష జ్ఞ సల్పిం గరాశైన క్ । జాల డితిగా
బో గ బు
ం డ డ దా జ డె డక్ వ

ంచి బాల్యంబునసే తత్కుశాపం బనుభవించి మగు ం బ్రతికి బహువత్సరంబులు
ంబున ల్లి నిస్నుంజెందఁగలఁడుబొమ్మురంభాస భోగంబునశాశ వైభవు
వై యుండుమనివారలంబనిచి కౌశికమునిసార్వభౌముండు మేనకం జూచి ి వ
జనని కౌఁగిఁటలాలించి తపోవనంబునకుంజనియెసుయజ్ఞా: లోహితాస్యునకు జం
తక్షకోపద్రవవృత్తాంతంబు తెలిసెఁగవాయింక నేమైన నడుగవలయుదేయని మునుక
తహ స్తుండై యంతకునకుఁజండాలత్వంబు బా ప్తంబైన కారణంబేమియనిన త్రి

వీరబాహునిపూ ఒన్మ వృత్తాంతము.

కుండిట్లనియె ॥ ౧౮౭ శా ॥ సాకేతాధిపుఁడౌత్రిశంకుఁడుహరిశ్చంద్రాం
రకా । రాకాచ ధాన్య డు వై గ్యంబుతోబాలు । స్త్రీకన్యా పు
రాజధానికిని చొచ్చె ట్టముఇంగట్టు । నాకాంతామణికొప్పగించిమ రా కా త
ర్జి ంచుకా ॥ ౧౮౮. చ । అను మశాంతశీల మదాశ్రమభూ ం భ క్తి
నువునమత్పదంబులకుసాంద లి మొ్రక్కుచులే యో । ము ర బ్రహ్మ
మూ దయానిధిదే నేనుగ్ర । క్కునమెయితోడస్వ , మునకుంజనున్ల లను హిం
పవే ॥ ౧౮౯. తే. గీ ॥ గురువనెడుమాత్రమేకాదుహరిహరాది । మేటివే లోహి
మములమీ న, । డ ం జా । తమెయితోడ
ను ము గు రి చు ి లునూ ను ఁడి వ్వ
యె । తువులనుంటొనర్చిసధ బ త్స ముల ప బులు ర్థ టి
ం స లదానముధర్మములెంత జేసినకా । గుతుకముతోడ నాకమునకుకా మెయి
తోఁజనఁగూ దేరికిశా ॥ ౧౯౦. క ॥ ఏపుణ్యంబులుజేసెతి। మాపదములకెర గి ం మ
యితో నేగకా । బ్రాపించునాకొ స్వర్గము । పోపొమ్మునృపాలవెఱ్ఱి పో వేలా ॥
౧౯౧. చ ॥ మదిమదిరాజ్యముకా విడిచిమంకు నంబునఁజెం రా ల్ । పంవులుగో
రఁగల్గునెతపంబుఘటింపుమొనర్చిమే తోఁ। గదియఁ ఁగూడకున్ననుసుఖ ఁజె దెద
వ్రూర్థ లోకముకా । దుదియదిగా టంచనినఁదుండుడుకేటికిఁ బొమ్ము టి కా
౧౯౩. మ ॥ అనుచుకా యుఁగూర్మి యుకా గనుపడంగానాడుమాపల్కులకా ।
మా ంబున నాత్రిశంకుఁడనునుర్విశా మాకు మీవంటిపా । వనుఁడౌ సద్గురు డు
యుకా పముతేవంసల్పఁగానేలమి । మ్మనినే మ్మిఁట చ్చి ందులకు బా
య టూ । ౧౯౪. క ॥ విశ్వామిత్రునివేఁడిన । వరముఖులెల్ల మెచ్చ ంతకుద
తో స రస్వ । గైశ్వర పాప్తిఁదనకునలవరచ డో ॥ ౧౯౫
రొ నున । పాలుఁడు ను చి నను
శి వ మ గ పమ న లు తు సీ ।

కుసామముకుడివంకవంకరసీగకత్తియాఱెయుఁదోలుఁగరమునందు । నల్లనిపట్టి
బుగాలునుసారెఁబడఁబడబోయెడునాడలిమత్తు । మసిమంగలముచాయమైమొగ౦బుకె
ంగునినుపకడెంబులునింగలంబు । గురిసెడుమిడిగుడ్లనెఱచూపులనుసేఁపుమీఱెడు
లి గొన్నకోఱమీస । లల్లనల్లనదిండితాలెల్లయముడు । మేటిజవనిక జవనీటుపా
కెలి । తోడఁజఱుచుకొంచుబల్ కేకలిడుచుభయద । సరణిచండాలుఁడయ్యెఁగౌ
శికుఁడపుడు ॥ ౧౫౭. శా॥ మాతంగాకృతినున్నవానివిధముల్ మాకేయస ... ంబుగ
గాతత్సన్నిధినుండ కేగనతఁడుల్ గర్వ బుద్వేషంబులెం । తేత్రుళ్ళింపఁగఁగౌశికా ...
ముకుల్ దీనంబుగాఁబోయియా । ఘూతాఘుప్రకటాత్ముఁగాంచిచలముల్ దుఃఖంబు
ట్టింప గల్ ॥ ౧౫౮. ఉ॥ సాఁగిలిమ్రొక్కి యిట్లనెఁద్రిశంకుఁడసేనువసిష్ఠుఁజే
న్నొ గురువర్యనాకమునకున్నతిఁబంపవెమేనితోడనా । నాగడముల్ ఘటింపఁగ యి
... యెకౌశికుఁజెందనిఁతకుల్ । వేగమ బంపఁడే దివికి వేఁడినయట్టులనంచుఁ
ల్ ॥ ౧౫౯. ॥ మండిపడిజూచియోరీ । చండాలుఁడవగుమటంచు శపియిం...ను
ను । గ్దండతపమా ... కెంబును । దండిగనసుఁజెందెనిట్లుతక్షణమాత్రల్ ॥ ౧౬౦.
క ... కశరణయ యోయతిసార్వభౌమ । నీవెవిక్కనివచ్చితిసేఁడుదివికి । మేనితో
పెడవా కహీనజాతి । నై ధరఁజరింపఁజేసెదో యాన్యచరిత ॥ ౧౬౧. క॥ మీ త్త
మునాభాగ్యము । యేచంగఁబందనన్ననీడేర్చెదవో । పాశ్చుర్యమహత్వంబున । నాచె
గుహ్యదయనుగాధినందనుఁడనియెల్ ॥ ౧౬౨. ఉ॥ వేచనుగెంచిభక్తితనువేఁ న
చో ... టికి । రాచ రిక్ జెలంగుమెయిరం ... లరల్ నినుఁబంపలేకనే । నీ...
చెఁ ... రుఁడోయిత్రిశం చూడు । నాచ నిట్టిరూ ము నం ద
... స్వర్గవాటి ల్ ॥ ౧౬ . క॥ పొమ్మ మం...మునుపడే । శమ్మొనరి ల...
... డుమో । దమ్మనఁజనైనతుత్రప । దమ్మనమునిసంఘుమదు తమ్ము ఁజూడ...
... ఉ॥ ఈ హిగా సూనునభయంబునసేగుచుస్వర్గపట్టణ ... రసమీ మొ
... వుకొ ను యప్పుడే । వీరభటా తోడఁ నుదెంచుయముండు
... రో ... పో యభుకొ సేడకు చ్చె చ ... ల్ ॥ ౧౬౫. వ॥ తరువ
వా ... గుమ ఁగడుభయి బు కృనమ్రొ... యా మనువ
... కు డనువాఁడ మరుండగు ష్ఠుంబ్రొ నుస్వర్గ గ...
ము ందగ చం.. లు గా పిఁచినఁ బ్రొ జై త కృతా...
... చి మిత్ర్రి ... సన్మైత్రినాడరించి నా ... నే
... కనవి

మాని నికౌరాచలంబు। రాచబాప మాటకురాఁ నునాకొ। రాచజడధారిలీల రా
మాల ౧౬౮. క॥ సీని మెడఁబట్టి నె ఁడు। పోసికుండ న ం మునన్ృ యు
। కన్నను గాశికు। నానసుమియనుచు మపనంతకుఁ లు ౯॥ ౬౬ ఉ॥
గా క ంక గాశికుఁడపోదారయిచ్చటికాము ంద్రిపై। నానయి ౯ దడంబడ నక్క
టయీ పెనుకొ్రిత్తమాలయం। తై నుదప్పరా మనక చు వికావికనవ్వియుగు, డై।
రాస్థలింబడఁగవే బడఁద్రోయుఁడటంచుఁబల్కె ౯॥ ౧౬౯. ॥ కద భ
యతని౯। గుదియంగాఁబట్టికొట్టిగు ద్దుచుబలిమి౯। బమగురు గూడుకవేడు
౬। బదటిమిఁదల ందుగాఁగఁ డద్రోయు నైడ౯॥ ౧౭౦. సీ॥ శరణ కా వే
రగవి మిత్రరక్షింపవే గాధిరాజతనయ। పాలింపవేన రమతపోథ తామ
చకఁబ్రోవవేము ద్ర। మొనసిస్వర్గ దా రమునసుండిపో ఁబడఁద్రోయించె
యముఁడు। త్రోప్పుచుకుయ్యో మొ దిక్కులేదిఁటనీమాటసమ్మితినిక్కమనుచు
నాలించికాశికుఁడా హామునఁ తి పమాలనటుపై చిజింకతోలు। పె భ
ల్చుచును లేచి తెరలిజూచ। దండమండిత టుబాహు ం మెత్తి॥ ౧౭౧. చ। ని
ఖ లుమభ్రిపిధిధరణీవరరాకుమటంచుఁబల్కెన౯। జలమునసిల్పియచ టఁత్రిశంకు
డయో వి ను। యి కునుజెం ందుగతి మిము ంఁదవచింపవే న౯। గ
గ బ్ర స్ప్ర ప్ర గాసృజి వమ స ము౯॥ ౧ ౨. సీ॥ అ తుణ
న మి హా ము నా ంపఁగాధు నూ లో శైల్ల త్త పడ
ల్ తా ము కుఁ। గం భవాడఁబుగంపి మెరుగడగడవడ కఁగా ఖ
మిగు గ ంగిపయోధులుపొరలంగఁబరికించి వనజసంభవుఁడు వేనచ్చినిలచి।
గాధినందనుబ్రార్థింపగగనవాటి। నతఁడలత్రిశంకుకై స్వర్గమలవరిం । సమ్మ ల్లి
చుఁగొన్ని నక్షత్రదివిజ। నికరములు బరివే ంప లిపిచ యె॥ ౧౭౩. మ॥ అలర౯
శఁ సౌఖ్యలీలఁదలక్రిందై సంత్రిశంకుండు । ల మిఁటఁ జెలంగుచుండునదె
మిత్రమాహాత్మ్య ము౯। దె యన్నిం కెు ము ం ఁడప్పడె దా ప్రభావంబు
చే నిలబ్రహ్మాదులసృష్టికింబ్రతి నెంతేసృష్టి నిర్మించుటల్॥ ౧౭౪. ॥ ము

శమనునివిశ్వామిత్రుఁడు చండాలునిగ శపించుట.

న్న కౌశికుఁడత్యంతకోపోగ్రమానసుండై రవిసూనుఁబిలచి। నాయ నెంచకనన్ను
దూ ంపుచుశంకింపకౌరత్రిశంకుఁబట్టి। కు డదివికేగనియ్య ద్రోయనె ౦
వు ట్ట కొ్రివ్వినావా। ఘాలాత్మ చేతిదెబ్బ మా ంకనుని ం ఎ సెగగవిం
। యో చండాలయో నినుర్విఁబుట్టు। వడిననిశ పగడగడవడఁకియుమి
వా పొంద ద్మ ములకీఁడఁ। దెశ ను రిలిలేవ పలు ॥
రి దగర్వో త్తు డ। ..ర్యు ుకడి

శమియింపవలెన్ । ధారుణీనంత్యజుఁడఁగాఁగఁదగుదు సెయనినన్ ॥ ౧౭౬.
రుణించి లేలెమ్ము తరణినందనయింక ధరణిలోనఁ ద్రిశంకతనయుఁడతుల । సత్య ...
హరిశ్చంద్రుఁడు తద్రాజ్యసంపదల్ బాసియసంఖ్యమైన । యప్పుపై బడన నత
కాపురములోనమ్ముడు బోవఁగలఁడు । గానసాగరంబుఁగాఁచు తలారియై వీర ... న
కీవు వీరబాహు । వసనిజాంశను జన్మించియందు నృపతి । వెలకుఁగైకొను మంత ...
లఁగు శాప । మెపుడు దేహంబులోడనె యెప్పటట్లు । నాత్మపురినుండు మాధిపత్యంబు
వెలయ ॥ ౧౭౭. వ ॥ ఇంతటనైన నను గర్వంబు మానిబుద్ధిమంతుఁడవై యుండు పొమ్మని
యానతిచ్చిన శమనుండును లేచి మ్రొక్కుచు నిజస్థానంబునకుఁ జనియె నని చెప్పిన
జ్ఞుఁడు మందాత్రి శనైశ్చరుండు కాలకౌశికుండగుటకుఁ గారణం బేమొకో య

కాలకౌశికుని పూర్వవృత్తాంతము.

ప్పుండిట్లనియె ॥ ౧౭౮. గీ ॥ ఓరి త్వష్టృప్రజాపతి సారమతిని । నాత్మపుత్రి సంజ్ఞా ...
బ్జబాంధ । వునకుఁ బరిణయ మొనరింపనినుఁడు గాంచె । నావనితయందు సమవ
ఘమూర్తి ॥ ౧౭౯. ॥ రవియంతనత్యంత రాగాత్ముఁడై చిక్కుత్తుంగమైనఁ బాయ ...
తోడ । భోగం చుండనప్పొలఁతియాతని మే కాఁకలకోర్వఁగాలేక యోర్చి । ...
డియుఁబుట్టి నిల్లోకనాడు చూడనిన పును రేపమగనితోడఁ । జెప్పక త ...
లుగాని ర్మించి నే నెనీపై సుతుపైని నెనరు । నుంచి రక్షింపుచని యొప్పగించి తంత్రి ।
టి నిబోవ త్రైలఁ గెల్లఁదెలసి । నీతియేయిట్లు చను దేర నాతికనుచు । నాత్మ ను ...
త ష్టయునా హము ॥ ౧౮౦. చ ॥ తురగవిగమ్ము పొమ్మని నదుఃఖము ... చ ...
శ పై । నాలుగియయో దన్మమత నొందియె యుంగక మందబుద్ధినై । త్వ ప పుం
...చు వచ్చి చోజనకుండ యు నన్ । గఅక అతో శపించితివి గానిఁక దిక్కైన చు ...
... నన్ ॥ ౧౮౧. ఉ ॥ పుత్రిని నెత్తి వేమన సుబొర్లి దయన్వెతఁ జెందకే టి ।
శపించితి తప్పదు గోడిగవై సదా కురు । క్షేత్రవనాంతరంబుల వసింపుము నా ...
...వచ్చి న్ । మి ... డు ఘోటకంబయి రమించును శాపము ... రు ... తట
౧౮౨ ॥ ఆ ... ను ... దు ... యైయుది । సనెర యన్ జాయ ... హస
సె ... స ... చుసు । శ యనునా ... జునిఁగాంచెఁ జాయయయున న్ । ...
మ ... యయన్ ద యు డైన నైశ్చరుఁ ... చి ట్ల । ర్మని మొడ ... డ
... ండును త్రైలఁగాంచియె ... నాఁ । డనువు ... కను ... డు నా ...
గాఁ । గ లుచు ... నయ్యనుజు కాళ్వైలుగ ... డ ... యమున్ । ...
చితా ... శు ... య ... । ఒను నెడ ...
... । ... జు ... లుచు ... త
ని ... ప ... ను

వ్వ తెపీవు దో హరిణేక్షణయ చడుగక భయంబుచే । జ నిబల్కె దేవవినుస
ముకురాంతరంబునక్ । టిల గఁదోఁచుతననీడస్పృజించినాయ మీ ।
గఁ దెల్పఁబోకుమనియె గెనునాఁంటిగఁ బుట్టి ంటికిక్ ॥ ❋ . ౧౬౬. శా సంజ్ఞా
భవనసై ననిచ్చరతికాంతుంగూడి స్నేలఁగాఁ । బ్రాజ్ఞత్వంబున జెందితిక్ దగదునక్
ణేశరక్షింపునా । యజ్ఞానంబుసహింపవేయనిన నెయ్యంబొప్పవీక్షించిన । ర్వజ్ఞం
య్యునిజాంగనక్ దలఁపుచుక్ రంజిల్లుమోహంబునక్ ॥ ౧౬౭. శా ॥ ఆజ్ఞోల్లంఘన
మాచరించెననిభార్యాదు యంబెంచ కే । యజ్ఞానుండును బోలెనుండెనవురాయర్యు
డు కామాంతురుల్ । బ్రా ...ంబుఁ దలందఁజాలరుగదా బ్రహ్మాదులం దైనస । ర్వజ్ఞు
డుక్ దన మేనుసామె ంగ దేవామాత్మ స్వేదుకక్ ॥ ౧౬౮ శా ॥ లోకంబుల్ ద
యిం ఁజేయుకడఁకక లోలత్వముక్ జెందకే । సాకల్ప ప్రభ క్ వెలుంగు ఘను డా
వియోగాగ్నిబల్ । కాఁకక్ డస్సిమనోజతేజమునకుక్ గంపించుచుక్ వేగనా।
...క్ వె కందలంచెమరుబాళిక్ హాళిదై త్మఁడై । ౧౬౯. సీ ॥ అఁటనిల్వఁసై
చ ...డెతమమాయగు ష్ట గ హము రుగుదె చ । యతనిశాపముచేత శ్వ
మై తెఅంగుసుదతివసించినచోటుదెలి । వచ్చి కురుక్షేత్రవనవాటి గో సై తెలవ
యుండఁగ ... డ బ ... గా దక్షణము ఁగవలునా త్వ
లుగ ... డుక ... తత బువేడు ర
సా ... కే ... చె ... మ ర
నేనే నివ గ ప్ప చుకొంటిపాటించఁగ ... । ద ... స ఛా
య । ద ... ముడుకొనె ... తంబుననంతక్ ॥ ౧౭౧. చ । కరక ... నా వ
గన్నశసై శ్చరుఁ బట్టిసఁ ...స । ...వరముగసై మిశాటవి వైచినచోసమ ...తిఁ తముక్
వితిగినకాలుపిడిపడిపేవ చేతఁద పించుచుండఁగాఁ । గరుణనుబొ్రిచిరచ్చటి ... గ
సంతతులాదిసేంద్రజక్ ॥౧౭౨. ॥అచ్చటికేగిగా తనయాగ్రణిగన్గొని బాలు డ శ
క్ । హెచ్చగుప్రేమతోఁడఁబడ నుఁడుభానుని నుఁడంచుఁదక్ । బొచ్చ ... సేక
మ ...మతఁబోషణఁజేయుచువానిభ క్తికిక్ । మెచ్చిసమ స్తవిద్యలను నేర్చి సర్వ
స ణుఁడై ॥ ౧౭౩. సీ ॥ సకలమంత్రరహస్యచతురజ్ఞుఁడగుచుగు ... దేశము ధ
...నా యర్వి । నతినిష్ఠతో నిరాహారుఁడై బహువత్స మ్ములు పమును ముగస
...లచేవరములుబడయుచు గ్రహములలోమేటి . హముగాఁగ ... త్ర
డ ... బుననుండు రాశిముప్పది నెలల్ హివసింప । టులనాళ ...వ్రమ
త ... ఖి ను...కుఁజాలశుభాశుభఁబు । లొసఁగు ...నునున్నవాఁడ దే

పమందుఁ । బురుషభాగ్యంబు దెలియంగఁ బోలదెందు ॥ ౧౯౪. ఉ ॥ పంకుదనా గాశికుఁడు మాపఋనిచ్చలు మచ్చరంబునన్ । శంకవహింప కెంతయుఁ బ్రిశంకు రకుఁ డెన్నిరీతులన్ ; బొంకెడు నట్లుగాఁ జలము బూనుకఁ గై కొని రాజ్యమెల్ల బల్ । కపుటప్పరాజుపయిఁ బెట్టుచుఁ గైకొనము న్నెదల్పుచున్ ॥ ౧౯౫. మ ॥ శనినిన్ నవచ్చియాతఁడు నమస్కారంబుఁ గావించియో । మునిచంద్రా పనియేమి దెల్పుమనన్ మోదంబుసంధిల్ల నీ । వనభూమాకుపకారమొక్కటి దె సేయంగావలెన్ వింటివే యనితాఁ దల్చి కా మెల్లవిన నేకాంతంబుగాఁ దెల్పుచున్ ॥ ౧౯౬. మ ॥ వ తన్ త తుఁ బాయునట్టితటిఁ దా వాంఛింపఁ డే బొంకఁ గా । జన ధాత్రగణి గావునన్ ది నినోజన్ గాశిలోనుండి నీ । వనుమానింపక రాజుచేత వెలగా ద్రవ్యంబు త్రుంగై । నియేలన్వలెఁ గాసిఁ బెట్టి కఠినోక్తుల్ మీఱఁ గానితఁ మున్ ॥ ౧౯౭. ఉ ॥ నావినిమంచి దంచుఁ జ, నా నొక ర్తుకఁ గ్రూరచిత్తనె ॥ తే కృతాంగిభార్యగ సృజించుక కా కె జె రియుండఁ గాఁ । దా వెలమన్ శనైశ్చరుఁడు తప్పకఁ గైకొనెఁ గాల కౌశికుం । డై భుజే తఁ ంద్రమ నప్పుడునాత్మతనూజయుక్తగాన్ ॥ ౧౯౮. సీ ॥ ఛాయాత్మజుండైన దొల్లినట్లం హీనుఁడై కౌశికానూనకరుణఁ । బ్రబలుఁడై యున్నత పదముఁ జెం నయుఁడై సం కుజవనమైన । సమవర్తిపుణ్యాపాపముల నేర్పరచుచుధ న నేఁ దక్షిణాశ । తు గియూయా సంజ్ఞతోఁ గూడితపనుండునశ్వాకృతిరమింపనా య । లుదయమగుచును వెజ్జులై త్రిదశకోటి । తముభ ంపఁగవి తిఁ న వా లగణింప యేవారిజాప్త । సుతు మహిమాతిశయము భూసు వరేణ్య ॥ ౧౯౯. చ । అనుచుసుయ వచ్చి డవాయెను యెదమ చులేవ । క్క వడిలేచి సాగి ల గఁ గౌశిక ష్యుఁడు మొక్కన నే జ పతియున్ సభా దులు త నుత ఘటించఁ జ । య్య ఁ జనియెన్ వసి ఁడు నిజాశ్రమభూమి మేయతేజు ॥ ౨ ఉ । అ తన్నృపాగ్రణిన్ గనిసుయజ్ఞుఁడు మదు నుచెంత కేగెదన్ । ఁ తమున దుమా యి శ ముమీదయమ య్యకుండుఁ డే । సం తమఁ చుదీవనలొసంగి లేచినమ చిరా ంతో ప్రియోక్తిఁ బంపవ నేగుచుఁ గౌశికుఁ గాంచెన య్యెడన్ ॥ ౨ ౧ చ

విశ్వామి నిమ ః వ బుసుయజ్ఞుండుడుపుట.

పము ంబుమానికడుజాడ్య ఁగ లుమూసియొక్కపా । దపము మెల్ల నే యొ తాపము చేమ జింతజేయునా । తపసీపదా ముల్ నా లుదా గసాఁ యె మా తేజమమతన్ గనవేమి చా మేమకో ॥ ౨ ౨ ఉ

ాయి హుమా జె యున్ జె

నా వె న్ గ గ బనమిదె

వి । అ నిత

గానుతిఁ జేయుసుయజ్ఞు జూచి । వినయసుభాషిత ములు వివే ము ంజెనుప
ప్పుడా । జనపతిసు రుం యిరసాంతలమేలుచును వాఁడెనక్ । జె ఖేద
ముచెప్పినదెద్దియుఁగాదువింటివే ॥ ౨౦౪. ఉ ॥ న్ని నే పంబుత్రయమై త
నృపశూాళిబాంకఁడ । ట్లున్నను దక్కువేమి యదియుండఁగనిమ్ము వసి పంత
న్నెకునెక్కెల్లి దమువచ్చెనటంచునుజూడుమాత్మనే । వన్నిటుగుందుచుంటి
నది యు నుపాయము లేకసద్గుణా॥ ౨౦౫. క ॥ నావుడునవ్వివసి ని । భావమున
దెలియఁబడదేమీకుఁక్ । దేవగణింపఁగనాతఁడు । యేవిధినిన్మిత్రుఁడనుచునెం
వలయుక్ ॥ ౨౦౬. క ॥ బ్రహ్మఋషిశ్రేష్ఠుండా । బ్రహ్మసమానుండతండు ప
మజు న్నే । బ్రహ్మ పొగడుచుండెను । బ్రాహ్మణులకునధి మై ర ముగల
॥ ౨౦౭. ఉ ॥ ఇంద్రు బోటివీటిఘటియించిన స్వర్గము దాల్చుచున్నవా । ంద్రు
స్టికి ప్రతిసృజించినవ స్తుస యుక్ దయా । సాంద్రు డపై యె గునైడ
ర్పధరాత మేలునాహరి । శ్చంద్రు వైభవ బును ంబు మీమహిమ బుడల్ప గక్
౨౦౮. క ॥ నూడొక్కటియనుమతిదాఁ । గీడొక్కటియనుజగంబు ర్తి చుటకై
యాడొక్కటియనుగలదే । పోఁడిమిగామీకటంచుబో ంచవలెక్ ॥ ౨ ౯. ।
తెండనుశిష్యునిసు వృ దె యె రెడుమ తో । వేలేచి ప్రశా
ము డై ధి డు వ । అ
జు యు తరం
యిసర్వది యభూచక్రంబుఁబంలి చె । థ మునా పాదము వ
చక్ ంచివా । రిరుహాస్త్రాక తిఁజక్రవా గిరియే, క్రీడాద్రిగా నే కా సర
ఖా త్యవారిధిహారిశ్చంద్రుం ఖండోన్నతిక్ ॥ ౨౧౨. ॥ ఋ జు మ హ్య
చిత్రనినదమ్ములుమహ స్తనితము గాఁగ । దక్షిణా వ య తగా
వళితటిన్నికరములుగ । వరయూపబంధబంధురపశూత్కార ఘోష
రవము గాఁగఁ । బ్రోఁదిగ వ్రేల్చు స్వాహాదిశబ్దసహితా నూనాజ్యా
వా । హూమధూమాఘసాంద్రపయోదకలిత । సరణిసంతతవర్ష ర్తుక నా
వ్చు । నెడపకడవిప్రవర లునుడుపుసవన । తంత్రబహులత కతనఁ దద్రాజ్యమునను
౨౧ . సీ ॥ జారుండుజోరుఁడాచారహీనుండునుదుర్మార్గచరుఁ డస్య దూషకుండు
ఁడుకూరుండుగుటిలాత్మకుండును బాపుఁడుఁడునుగోపరోషమ యు। పి
చకుఁడుసామిద్రోహియుఁగృ ఘ్నుఁడునుదరిద్రుఁడుదంబుఁడునతిలోభి
బుఁదప్పెడువాఁడును బ ధనాపేక్షుచేఁబరఁగువాఁడు । లే డొ డె
లేగద । సాంద్రకీర్తిహరిశ్చంద్ర వర్తి । లీలనా చెల్ల
రా మేదినీచక్రమునను ॥ ౨ . ఉ ॥ చిన్నలు, ఘన

ఉత్త హరి ౦ద్రోపాఖ్యానము. ద్వకావ్యము.

టలుక బలిభ క్తినాధుక । న్నన్న మెలంగకుండులలనామణియుజ విత్రవాక పా
ఛ్య న్నతిఁజెంపకుండుతనయుండునుగల్ల రినెందుఁగానమం । దెన్న త్రిశం న
షుయేలెడుసర్వధరాతలంబునజ ॥ ౨౧౫. ఉ ॥ ఎక్కడఁజూడఁ శ్రీహరిమహా
వమహాత్మ్యవంబులే । చక్కనిగాంచఁగోటిశతసంఖ్యలబ్రాహ్మణసత్రముల్ మఱి ది
క్కునజూడమార్గమునదిద్దినచెల్వగుచల్వచప్రముల్ । తక్క నొప్పునెప్పుడును
ఘురాజ్యమునందుఁబొందుగజ ॥ ౨౧౬. సీ ॥ సమయంబుఁగోరివాసవుఁడువా ట
వీ హూత్రుండుదీవించిచనఁగఁ । దనయాజ్ఞ భానునందనుఁడొదలనుడాల్పనురు
నై బుఱియొదుగుచుండ । ఘనమణుల్ మకరవాహనుఁడిచ్చిపొగడఁగననిలుఁడు
మవరవీవఁ । దనపుష్పకంబిచ్చిధనదుఁడిచ్చుకుఁడుగా హరుఁడుపల్మాఱుసఖ్య
న... । న తుండునునజుఁడా ప్తులగుచువచ్చి । నయముతోడఁ గా లోచ
ఘటిం ఁ । బాలుపమరెహరిశ్చంద్రుప్రభుత్వమూర । నీతిధై ర్యపరాక్రమ తు
౨౧ . ఉ ॥ ఆకడగట్టుదాట్టి సకలార్ణవవేష్టితభూతలంబుశౌ । రుఁడౌ
క యా ణికై వశమంది యుండుట । స్తోకచరిత్రయెక్కువెమహా తుఁడౌమను
వ చం కి । ల్లాకునఁబ పసేతురుమహోహీసురాసు లో కుల్ ౨౧౭ మ
వనజాప్తా. యచంద్రునాజ్ఞదివిబర్వక లోఁగియేటేటఁదా । తజ లెక్కకు మి
లౌప దిరొ ంబుల్ సమర్పింపఁగా ।ధనదుండయ్యెనురాజరాజరవియుజ ద త్తే
ద్వ త్రిగ్ర । మ్మి చె జ గూ ల ఁగఁగదామిత్రాఖ్యఁజెన్నొందుటల్ ॥ ౨
మ తు గ ం ద స చము- దు ఘో బుగాఁ।దరలంలేదొ నా
గలందాటి చ గా యు । భ ధణ ణా టు కైక ంబుం
నో వేఁ । బరిపంధుల్ శరణంబు లుదురు ద్రాం జా జ ॥ ౨౨ .
మసుఖ తిజ వనజపాళిఁజెలం ముకుంద ందిరా । స సవినోదకేళి న బుగ
౦చుఁబొ । సురపతియాత్రిశంకవర సూనునితో నతిమైత్రిసల ని
ల జ ఁగావెఱచి రాక్షసకో లడంగిపోవఁగజ ॥ ౨౨౧. వ ॥ మ మహాత
బుండ కాత్ముచంద బు సక రక్షకుండై త్రిలోకా ధ్యక్షుండును లె
ల వుడుననుస ఁచుచునుండమధ మలోకేశ్వరుండగుహరిశ్చ డ డవి
పట్టణరాజంబురాజభ గా భూచ ంబుఁ చు నె ।
స టిబహుసూం । ప్రభలంజెన్నొ
యుఁడా । ఘనకుఘటియి యిచె లుమెచ్చ
గ ష ధగ మా ద్రే ౦చిత
ధి వ
పు ద్ర దీ
బ

భాసు ంబు। గాంగంబాత్రికారగో రత లితశి । వేదికా వాటూ గణ
షట । పితాభ్య ప్రదే విత । గాన న భ దే ష్య మానమగుచు।
॥ ంతింత పరిమితమా । ద ంతము లెంచంగందరమె ంబుజభవజం। భాం
భ యున్నతు । లెంతనుచునుధి రించియెసంగుక ధరణిక ॥ ౨౨౭. గీ ॥
మా క కాంతులంజే రిల్లు । కలి శి రాళిరేం గల డె య క । స్వర్గ లమె
లు ం ంజాలునయ్య దానియా తంమె చంగాందరమెయధి । ౨౨౮. ఉ ।
భలో వేడ్క సకలా నిాథులుగొ వ్య ం । హాసన ం తుండగుచు ంబు
స వృవైఖరింా । భాసు లధర్మప పాలనం చు ర్వ ావ తాసం
। తా మ టశౌర్య ఎ లుండై । ౨౨ . ॥ ధర్మప చ మ తో
ణి వెక్క మేధముల్ శ జదా ముఖ్య। సవ లొనర్చుచు హ శ్చ
ను డ నాత్మ ద ంవెనురా సూయ బు జేయ । ౨ వ । త చివ రా
చి మ ంబు భ యుక్తి చ ంబ ం నుదె డ
డ నాజ్ఞా ంచినంబోయినిజతేజ బు ని తుత్రిభూయిష్ఠంబుగా చు త
రాజసూయంబు కు సకలవిశ్వంభరా ఘలు కప్పంబులుగొనుచునేతె చి ౨ .
మేరుసమా చాగ వదీప్తస్య ద ంబులుపద్మసం । ంటికా ణ
నా రం త మ సామజ టల్ ంఖసం । ండశా ట్టిగ ధరంజా ం
ణ ా ంబుక్షోణిసంఖ్య । భృత్యవ సుంద రిచారవధూటికా కో
ఖ్య । సారథ ది రత్నకోశంబులెన్న । నగణితంబగుభూరిసహస్ర ఖ ।
జరిలుసర్వమేదినిరాజవరులు । గరిమంజనుదెంచియరింతుత్రికాన్కల డు ౨
ఆరూఢిహరిశ్చంద్ర ండు । దారారత్నంబుతోడం గ షితుండై వా ౨
చెను । దా మ శాలధ త్మకుం ॥ ౨౩౧. ॥ వామ భ వ
లఖిల్య । కాస్యపాగ స్త్యనా దకణ్వకుత్స। పిలదూర్వాసజమద క కు
నుమొదలు నఖిలమునీంద్రులెల్ల ॥ ౨౩౨. । చనుదెంచితిమ ట వ జాతు
శా క టవాణీశులునా । యనిమిష నాథుండు క గ । చరులేతె చి కా
హాలుతై ॥ ౨౩౩. ॥ కాశికమునిబ్రహ్మ గాంగవ ండధ్వర్యుండు నుభ
యు హెూతగాగౌతముండుద్గాతగాబుధులెల్లబు క్కలై ంగ ర
ఘో బులు ంగిముట్టననూనమంత్రతంత్రోద్దీర్ణమహి మగుచుం । రిపూర్ణ
భ మైదేవతల్ప్రత తుముగహావిర్భా చయము । వేడ్కంగైకొనుచుం
న । గణి ధరా రగజఘటాశ బృం । దాసదా హి ∧
బ్బె యాగమాచక్ర ॥ ౨ । ప్రపం
బ బ్బె ల్లె ము । నా యకు ము

లో భుజియింపనందొక్కశుకముగోవిందపెట్టు। శుకములర్బుదసంఖ్యనొకసారిగో యనమ్రోయును భేరితనకుదాన। భేరులర్బుదమొక్కపెట్టగావడిమ్రోయనొకఘు ఘణఘణనొనరమ్రోగు। నట్టిఘంటలునద్భుతమధ్వరంబు। నెన్నిదినములొయె తె గకన్నిదినము। లింపలరమ్రోయుచుండెవర్ణింపదరమె। ధరహరిశ్చంద్రు స్నదానమహిమ ॥ ౨౩౫. చ ॥ అసమమతింద్రిశంకతనయాగ్రణియిచ్చుమణీ కో। ట్లసదృశకాంతిగావలసినంతయుగైకొనివిప్రులు। మసలకనెల్లె గడమమాటచనంగదరత్నగ నా। వసుమతినాథరా లమువాడుకగాంచెను నిఘంటు ॥ ౨౩౬. వ ॥ అట్టిరాజసూయాధ్వరంబున బ్రహ్మాదిదేవతా తులును, పాతాళ లోకవాసులౌ పవనాశనవివిధసురానీకంబులును, సకలభూతంబులును పితృదేవ లును, మహర్షిగణంబులును, పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణాఖండభూమండల బునంగలనానావ సంభూతులగుజనంబులును భక్తివినయసంభావనమణిభూషణా రథనకనక వస్త్రవాహన భోజనతాంబూల కుసుమపరిమళద్రవ్యాదులదృప్తిం వారెందును మందునకుంగా మగదా దన రంబ ॥ ౨౩౭. సీ ॥ బహువైభ బు తోబ్రాహ్మణోత్తములతోసదమలమతి ... కిచేరి। సవనాంతమునవేడ్కన భస్నానంబుసాధ్వభార్యామణిసహితుడగుచు। సురదుందుభులుమ్రోయసుమ ష్టి గురియంగనప్పురోగణమునా ... ంబుజేయ యిరావతారూఢుడైఛత్రచామ ... తులును ... యుపెలుంగ ... వ జభవ సిసాహులుస ... దువ। మునిజన ... ములుభజింప। ర ... మై య ... పుర బు జొచ్చి। చేరెనారాజని గ ... మ ॥ ౨౩౮. వ ॥ అ తహ హరబ్ర ... దులు బహువిధంబుల ... ని స్థానంబులకుంజనిన సర్వమేదినీరాజన్యులును హర్షంబులదమ ... దే ... బు ... న నంతఃపురంబుబ్రవేశించి చంద్రమతీసమేతుండై యిష్టోపభో ... ంద్రసార్వభౌముండా ... ందంబున మేదినీచక్రంబుబరిపాలించుసమ ... బు ౨ ... సీ ॥ ఇలయెల వర్షించునెలమూడువానలుసకలసస్యములుదున్న య ... । మొదవులుముమ్మాఱు పిదుకుచుండునుబాలుధాన్యరాసులుయింగ ... బు ... రత్నములు పైడినాణెంబులునుబణ్యవీథులబోవుగా పెలయు ... తి బు ... స తతంబునుబూవికాయిఫలించువృక్షంబులెల్ల। పు ... త ... దా ... మధుర శుక కనా సహిత। నిర్మలోదకపూ ... ము। చారు ... పు ... ॥ ౨ ... । త్రైఆ గు ... వే ... సల ... మే ... సుహ ... హా ... శ్యం ... ట్టి ... వి ... న్యవి న ... దు నాధమ.